

SPRAWOZDANIE
Generalnego Inspektora Informacji Finansowej
z realizacji ustawy z dnia 1 marca 2018 r.
o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz
finansowaniu terroryzmu
w 2020 roku

Warszawa, marzec 2021 r.

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP	6
2. PODSTAWOWE INFORMACJE O KRAJOWYM SYSTEMIE PRZECIWDZIAŁANIA PRANIU PIENIĘDZY I FINANSOWANIU TERRORYZMU	7
2.1. KRAJOWY SYSTEM PRZECIWDZIAŁANIA PRANIU PIENIĘDZY I FINANSOWANIU TERRORYZMU	7
2.2. INFORMACJE O KATEGORIACH INSTYTUCJI OBOWIĄZANYCH	12
2.2.1. PODMIOTY DZIAŁAJĄCE NA RYNKU FINANSOWYM	12
2.2.2. POZOSTAŁE KATEGORIE INSTYTUCJI OBOWIĄZANYCH	23
3. INFORMACJE O DANYCH PRZEKAZYWANYCH DO GIIF	32
3.1. INFORMACJE O TRANSAKcjACH PODEJRZANYCH	32
3.2. INFORMACJE O TRANSAKcjACH PONADPROGOWYCH	35
3.3. INFORMACJE Z DEKLARACJI PRZEWOZU ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH	38
4. ANALIZY	42
4.1. PRZECIWDZIAŁANIE PRANIU PIENIĘDZY	42
4.1.1. POSTĘPOWANIA ANALITYCZNE I ICH EFEKTY	42
4.1.2. PRZYKŁADOWE KIERUNKI ANALIZ	46
4.2. PRZECIWDZIAŁANIE FINANSOWANIU TERRORYZMU	49
5. KONTROLE	52
5.1. INFORMACJE POCHODZĄCE OD TZW. SYGNALISTÓW	52
5.2. KONTROLE PRZEPROWADZONE PRZEZ GIIF	52
5.3. KONTROLE PRZEPROWADZONE PRZEZ INSTYTUCJE NADZORUJĄCE	55
6. WSPÓŁPRACA KRAJOWA	57
6.1. WYMIANA INFORMACJI Z JEDNOSTKAMI KRAJOWYMI	57
6.1.1. WSPÓŁPRACA Z JEDNOSTKAMI ORGANIZACYJNYMI PROKURATURY I SĄDAMI	59
6.1.2. WSPÓŁPRACA Z ORGANAMI KAS	61
6.1.3. WSPÓŁPRACA Z ORGANAMI PODLEGŁYMI MINISTROWI SPRAW WEWNĘTRZNYCH	62
6.1.4. WSPÓŁPRACA ZE SŁUŻBAMI OCHRONY PAŃSTWA	63
6.1.5. WSPÓŁPRACA Z CBA	63
6.1.6. WSPÓŁPRACA Z INNYMI ORGANAMI	63
6.1.7. WSPÓŁPRACA Z KCIK	64
6.2. INFORMACJE ZWROTNE	65
6.3. DANE DOTYCZĄCE POSTĘPOWAŃ KARNYCH	70
6.4. DZIAŁALNOŚĆ SZKOLENIOWA	71
7. WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA	73
7.1. WSPÓŁPRACA Z KOMISJĄ EUROPEJSKĄ	73
7.1.1. GRUPA EKSPERTÓW DS. PRZECIWDZIAŁANIA PRANIU PIENIĘDZY I FINANSOWANIU TERRORYZMU	73
7.1.2. PLATFORMA UE-FIU	76
7.2. WSPÓŁPRACA Z RADĄ UNII EUROPEJSKIEJ	77

SPIS TREŚCI

7.3. KOMITET MONEYVAL	77
7.4. KONFERENCJA PAŃSTW STRON KONWENCJI WARSZAWSKIEJ	79
7.5. GRUPA EGMONT	80
7.6. GRUPA SPECJALNA DS. PRZECIWDZIAŁANIA PRANIU PIENIĘDZY (FATF)	81
7.7. GRUPA EUROAZJATYCKA DS. PRZECIWDZIAŁANIA PRANIU PIENIĘDZY (EAG)	84
7.8. GRUPA ROBOCZA DS. ZWALCZANIA MECHANIZMÓW FINANSOWANIA TZW. PAŃSTWA ISLAMSKIEGO	85
7.9. WSPÓŁPRACA DWUSTRONNA	86
7.9.1 POROZUMIENIA O WSPÓŁPRACY	86
7.9.2 WYMIANA INFORMACJI Z ZAGRANICZNYMI JEDNOSTKAMI ANALITYKI FINANSOWEJ	86
7.10. POZOSTAŁE INICJATYWY MIĘDZYNARODOWE	91
7.10.1 PROJEKT POMOCY BLIŹNIACZEJ (TWINNING) DLA MOŁDAWII	91
7.10.2. KONFERENCJA DEDYKOWANA KRAJOWEJ OCENIE RYZYKA	91
7.10.3. WARSZTATY DOTYCZĄCE PRZECIWDZIAŁANIA WYKORZYSTANIU ORGANIZACJI NON-PROFIT DO FINANSOWANIA TERRORYZMU	92
7.10.4 REGIONALNE WARSZTATY W ZAKRESIE STOSOWANIA REKOMENDACJI 8 FATF	92
7.10.5 WSPÓŁPRACA W RAMACH PROGRAMÓW POMOCOWYCH UNII EUROPEJSKIEJ (TAIEX, EU ACT) ORAZ INNYCH ORGANIZACJI MIĘDZYNARODOWYCH	93
7.11 WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA W ZAKRESIE NADZORU I KONTROLI AML/CTF	93
7.11.1 WSPÓŁPRACA Z EUROPEJSKIM URZĘDEM NADZORU BANKOWEGO (EBA)	93
7.11.2 WSPÓŁPRACA Z WŁAŚCIWYMI ORGANAMI NADZORU W POSZCZEGÓLNYCH PAŃSTWACH	97
8. STOSOWANIE SZCZEGÓLNYCH ŚRODKÓW OGRANICZAJĄCYCH	98
9. KOMITET BEZPIECZEŃSTWA FINANSOWEGO	99
10. PROJEKT STRATEGII PRZECIWDZIAŁANIA PRANIU PIENIĘDZY ORAZ FINANSOWANIU TERRORYZMU	100
11. DZIAŁALNOŚĆ PRAWNA	101

Skróty:

ABW	Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego
AML/CTF	ang. <i>anti-money laundering and counter-terrorism financing</i> , tj. przeciwdziałanie praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu
BUP	biuro usług płatniczych
CAT	Centrum Antyterrorystyczne ABW
CBA	Centralne Biuro Antykorupcyjne
CBŚP	Centralne Biuro Śledcze Policji
CIFG	ang. Counter-ISIL Finance Group
COP	ang. <i>Conference of the Parties to the CETS 198</i> , tj. Konferencja Państw Stron Konwencji Warszawskiej (ciało utworzone na bazie art. 48 <i>Konwencji Rady Europy z dnia 16 maja 2005 r. o praniu, ujawnianiu, zajmowaniu i konfiskacie dochodów pochodzących z przestępstwa oraz o finansowaniu terroryzmu</i> - CETS 198, przewidującego utworzenie mechanizmu monitorującego do zapewnienia stosowania jej przepisów)
Dz. U.	Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej
Dz. Urz.	Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej (ang. <i>Official Journal of the European Union</i> - O.J. EU)
EAG	ang. <i>The Eurasian Group on Combating Money Laundering and Financing of Terrorism</i> , tj. Grupa Euroazjatycka ds. Zwalczania Prania Pieniędzy i Finansowania Terroryzmu (organizacja utworzona w 2004 r. będąca ciałem regionalnym w stylu FATF oraz członkiem stowarzyszonym FATF)
EBA	ang. European Banking Authority tj. Europejski Urząd Nadzoru Bankowego
EGMLTF	ang. <i>Expert Group on Money Laundering and Terrorist Financing</i> , tj. Grupa Ekspertów ds. Przeciwdziałaniu Praniu Pieniędzy i Finansowaniu Terroryzmu, działająca przy Komisji Europejskiej
EIOPA	Europejski Urząd Nadzoru Ubezpieczeń i Pracowniczych Programów Emerytalnych
ESMA	Europejski Urząd Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych
FATF	<i>Financial Action Task Force</i> , tj. Grupa Specjalna ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy (utworzona w 1989 r. podczas szczytu G-7 w Paryżu, zajmująca się analizą i oceną zagrożeń związanych z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu, w szczególności w kontekście wydanych przez nią 40 rekomendacji określających międzynarodowe standardy w zakresie zwalczania prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu i proliferacji)
FTF	ang. <i>foreign terrorist fighters</i> , tj. zagraniczni bojownicy - terroryści
GIIF	Generalny Inspektor Informacji Finansowej
GPW S.A.	Giełda Papierów Wartościowych w Warszawie S.A.
GUS	Główny Urząd Statystyczny
IAS	izba administracji skarbowej

ISIS	ang. <i>Islamic State of Iraq and Sham</i> , tj. tzw. Państwo Islamskie Iraku i Lewantu
ITMCFM	ang. International Training and Methodology Center for Financial Monitoring
JAF	jednostka analityki finansowej, z ang. <i>financial intelligence unit</i> (zgodnie z Rekomendacją FATF nr 29 – przez jednostkę analityki finansowej należy rozumieć „krajowe centrum do otrzymywania i analizowania: (a) raportów o podejrzanych transakcjach, (b) innych informacji odnoszących się do prania pieniędzy, związanych z nim przestępstw bazowych i finansowania terroryzmu, a także udostępniania wyników tych analiz”, które powinno „być w stanie otrzymywać informacje dodatkowe od instytucji obowiązanych oraz mieć na czas dostęp do informacji finansowych, administracyjnych i kryminalnych wymaganych do właściwego wykonywania jego funkcji”)
KAS	Krajowa Administracja Skarbowa
KCIK	Krajowe Centrum Informacji Kryminalnych
KDPW S.A.	Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych S.A.
KE	Komisja Europejska
KGP	Komenda Główna Policji
KIP	krajowa instytucja płatnicza
KNF	Komisja Nadzoru Finansowego
ML/TF	money laundering / terrorism financing
MIP	małe instytucje płatnicze
MONEYVAL	zwany też Komitetem MONEYVAL - ang. <i>Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism</i> , tj. Komitet Ekspertów ds. Ewaluacji Środków Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy i Finansowaniu Terroryzmu (ciało Rady Europy utworzone w 1997 r., dedykowane do monitoringu i oceny zgodności działalności państw członkowskich MONEYVAL z podstawowymi zasadami międzynarodowymi dot. AML/CTF, a także efektywności ich implementacji, będące ciałem regionalnym w stylu FATF oraz członkiem stowarzyszonym FATF)
MZZT	Międzyresortowy Zespół ds. Zagrożeń Terrorystycznych (utworzony na podstawie <i>Zarządzenia nr 162 Prezesa Rady Ministrów z 25 października 2006 r.</i> jako organ pomocniczy Rady Ministrów w zakresie zapewnienia współdziałania administracji rządowej w obszarze rozpoznawania, przeciwdziałania i zwalczania terroryzmu)
NBP	Narodowy Bank Polski
OBWE	Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (ang. <i>Organization for Security and Co-operation in Europe - OSCE</i>)
PKD	Polska Klasyfikacja Działalności
RP	Rzeczpospolita Polska

SAR	ang. <i>Suspicious Activity Report</i> , tj. Raport o Podejrzanej Aktywności
SG	Straż Graniczna
SKOK	spółdzielcza kasa oszczędnościowo-kredytowa
SKW	Służba Kontrwywiadu Wojskowego
SNRA	ang. <i>Supranational Risk Assessment</i> , tj. Ponadnarodowa Ocena Ryzyka (dot. obszaru prania pieniędzy i finansowania terroryzmu)
STR	ang. <i>Suspicious Transaction Report</i> , tj. Raport o Podejrzanej Transakcji
UE	Unia Europejska

1. WSTĘP

Zadania przewidziane w *ustawie z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu* (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 971, ze zm.), zwanej dalej *ustawą AML/CTF*, były realizowane w 2020 r. w warunkach pandemii COVID-19, co stanowiło dodatkowe wyzwanie, w szczególności jeżeli chodzi o podejmowane przez Generalnego Inspektora Informacji Finansowej (GIIF) działania analityczne, kontrolne czy związane z wymianą informacji na poziomie krajowym i zagranicznym, które nie mogły być wykonywane – jak w przypadku dużej części obowiązków administracji publicznej – w ramach tzw. pracy zdalnej.

Wpływ pandemii na przeciwdziałanie praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu był jednak również o wiele bardziej bezpośredni. Miała ona zwłaszcza duże przełożenie na pojawiające się nowe zagrożenia, jak i intensyfikację niektórych już wcześniej zidentyfikowanych. W kwietniu ubiegłego roku GIIF opublikował na stronie internetowej (www.gov.pl/web/finanse/komunikaty-giif) komunikat nr 23, w którym odniósł się m.in. do tych zagrożeń, a także sposobu wymiany informacji z instytucjami obowiązującymi w trudnym okresie pandemii.

W 2020 r. znacząco wzrosła liczba zawiadomień GIIF do prokuratury o podejrzeniu popełnienia przestępstwa, o którym mowa w art. 299 *Kodeksu karnego* (w przypadku zawiadomień głównych – o ok. 18,1% w stosunku do 2019 r., a w przypadku zawiadomień uzupełniających – o ok. 15,1%). Wzrost odnotowano także w zakresie liczby blokad rachunków (odpowiednio o ok. 4,8% w porównaniu do roku poprzedniego) oraz łącznej kwoty zgromadzonych na niej środków.

Zintensyfikowaniu uległa również wymiana informacji zarówno na poziomie krajowym, jak i zagranicznym. O ile dane statystyczne dotyczące wniosków o informacje, kierowane przez jednostki współpracujące do GIIF wskazują mniej więcej podobną skalę jak w 2019 r., to jednak odnotowano o ok. 21,0% więcej informacji otrzymanych w trybie art. 81 *ustawy AML/CTF*. Z kolei wymiana informacji z zagranicznymi jednostkami analityki finansowej (JAF) ponownie wzrosła. W 2020 r. GIIF otrzymał o ok. 8,6% więcej wniosków o informacje niż w poprzednim roku i o ok. 18,9% więcej wniosków o informacje wysłał do zagranicznych JAF niż w 2019 r.

Działania podejmowane przez GIIF w 2020 r. nie ograniczały się jednak tylko do podstawowych obowiązków jednostki analityki finansowej, ale dotyczyły także innych obszarów, w tym kwestii szkoleniowych. Między innymi GIIF zorganizował na początku roku konferencję na temat Krajowej Oceny Ryzyka Prania Pieniędzy oraz Finansowania Terroryzmu, w której oprócz zaproszonych gości zagranicznych wzięli udział przedstawiciele jednostek współpracujących i instytucji obowiązanych, a także szkolenie w zakresie stosowania szczególnych środków ograniczających oraz Krajowej Oceny Ryzyka Prania Pieniędzy oraz Finansowania Terroryzmu dla przedstawicieli banków spółdzielczych.

2. PODSTAWOWE INFORMACJE O KRAJOWYM SYSTEMIE PRZECIWDZIAŁANIA PRANIU PIENIĘDZY I FINANSOWANIU TERRORYZMU

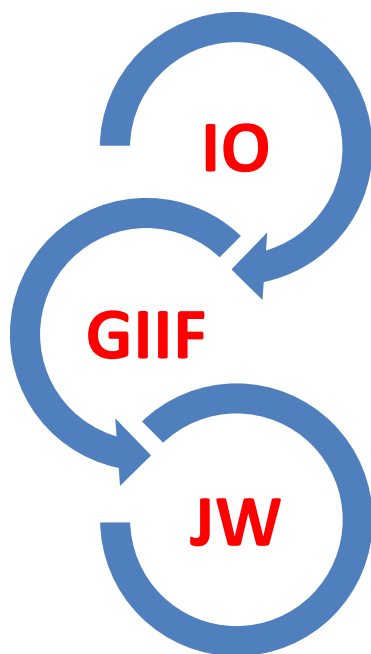
2.1. KRAJOWY SYSTEM PRZECIWDZIAŁANIA PRANIU PIENIĘDZY I FINANSOWANIU TERRORYZMU

Polski system przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (dalej jako system PPP/PFT) bazuje na przepisach prawnych, zarówno krajowych, jak i Unii Europejskiej (UE). Głównym aktem prawnym, który określa zasady funkcjonowania tego systemu, jest *ustawa AML/CTF*. Jej przepisy wskazują organy i podmioty funkcjonujące w ramach systemu PPP/PFT wraz z ich obowiązkami i uprawnieniami.

System przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu tworzą w Polsce:

- GIIF;
- instytucje obowiązane (IO);
- jednostki współpracujące (JW).

Rysunek nr 1 – Schemat polskiego systemu PPP/PFT

Instytucje obowiązane, jak i GIIF oraz jednostki współpracujące oddziałują wzajemnie na siebie. Od skuteczności działania jednych zależy efektywność funkcjonowania drugih. Z jednej strony czynności podejmowane przez instytucje obowiązane oddziałują

bezpośrednio na działania inicjowane przez GIIF, które z kolei wpływają na akcje podejmowane przez jednostki współpracujące (w szczególności organy ścigania czy organy nadzorcze). Z drugiej strony efektywność pracy jednostek współpracujących wpływa na czynności podejmowane przez GIIF, co z kolei ma swoje odzwierciedlenie w zakresie działań podejmowanych przez instytucje obowiązane. Generalnie w przypadku systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu można mówić o systemie „naczyń połączonych”, w którym jakość funkcjonowania każdego elementu ma znaczenie dla pracy pozostałych elementów oraz całego systemu.

Zgodnie z *ustawą AML/CTF* organami administracji rządowej właściwymi w sprawach przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu są minister właściwy do spraw finansów publicznych (jako naczelny organ informacji finansowej) oraz GIIF. Jednak to GIIF, jako element centralny, ma relatywnie największy wpływ na działalność całego systemu. W realizacji swoich zadań GIIF jest wspomagany przez jednostkę wyodrębnioną w strukturze Ministerstwa Finansów, tj. Departament Informacji Finansowej.

GIIF jest powoływany i odwoływany przez Prezesa Rady Ministrów na wniosek ministra właściwego do spraw finansów publicznych po zasięgnięciu opinii ministra – członka Rady Ministrów właściwego do spraw koordynowania działalności służb specjalnych, jeżeli został wyznaczony przez Prezesa Rady Ministrów. GIIF jest sekretarzem albo podsekretarzem stanu w urzędzie obsługującym ministra właściwego do spraw finansów publicznych.

Do zadań GIIF należy przetwarzanie informacji w trybie określonym w *ustawie* oraz podejmowanie działań w celu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, w szczególności:

- analizowanie informacji dotyczących wartości majątkowych, co do których Generalny Inspektor powziął podejrzenia, że mają one związek z przestępstwem prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu;
- przeprowadzanie procedury wstrzymania transakcji lub blokady rachunku;
- żądanie przekazania informacji o transakcjach i ich udostępnianie;
- przekazywanie uprawnionym organom informacji i dokumentów uzasadniających podejrzenie popełnienia przestępstwa;
- wymiana informacji z jednostkami współpracującymi;
- sporządzanie krajowej oceny ryzyka prania pieniędzy i finansowania terroryzmu oraz strategii przeciwdziałania tym przestępstwom we współpracy z jednostkami współpracującymi i instytucjami obowiązanyymi;
- sprawowanie kontroli przestrzegania przepisów dotyczących przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu;
- wydawanie decyzji w sprawach wpisu na listę osób i podmiotów, przeciwko którym stosuje się szczególne środki ograniczające, lub skreślenia z niej oraz prowadzenie tej listy;
- współpraca z właściwymi organami innych państw, a także zagranicznymi instytucjami i międzynarodowymi organizacjami zajmującymi się przeciwdziałaniem praniu pieniędzy lub finansowaniu terroryzmu;

- nakładanie kar administracyjnych, o których mowa w *ustawie*;
- udostępnianie wiedzy i informacji z zakresu przepisów o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu w Biuletynie Informacji Publicznej, na stronie Ministerstwa Finansów;
- inicjowanie innych działań w celu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu.

Instytucje obowiązane są to enumeratywnie wymienione w art. 2 ust. 1 *ustawy AML/CTF* kategorie podmiotów. Zostały one podzielone na 25 kategorii. W ich skład wchodzi zarówno podmioty z sektora finansowego, jak i niefinansowego.

Obowiązki instytucji obowiązanych są stosunkowo liczne. Przede wszystkim rozpoznają i oceniają one ryzyko prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu związane ze stosunkami gospodarczymi zawieranymi z klientami lub z transakcjami okazjonalnymi realizowanymi przez nich. Na podstawie tego ryzyka i jego oceny instytucje obowiązane stosują odpowiednie środki bezpieczeństwa finansowego ukierunkowane na uzyskanie informacji na temat ich klientów oraz rozpoznania celu, dla którego ci klienci korzystają z ich usług i produktów.

Instytucje obowiązane zawiadamiają GIIF o okolicznościach, które mogą wskazywać na podejrzenie popełnienia przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu, jak również o przypadkach powzięcia uzasadnionego podejrzenia, że określona transakcja lub określone wartości majątkowe mogą mieć związek z jednym lub drugim z ww. przestępstw.

Instytucje obowiązane przekazują ponadto GIIF informacje o tzw. transakcjach ponadprogowych, tj. takich, których równowartość przekracza wartość 15 tys. EUR i które są:

- wpłatą lub dokonaną wypłatą środków pieniężnych (czyli transakcją gotówkową);
- transferem środków pieniężnych (w tym transferem przychodzącym spoza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na rzecz odbiorcy, którego dostawcą usług płatniczych jest instytucja obowiązana), z wyłączeniem pewnych wyjątków wskazanych w *ustawie*;
- transakcją kupna lub sprzedaży wartości dewizowych;
- czynnością notarialną, określoną w *ustawie AML/CTF*.

Na żądanie GIIF instytucje obowiązane blokują rachunki i wstrzymują transakcje oraz przekazują lub udostępniają mu posiadane informacje i dokumenty. Wstrzymywania transakcji lub blokady rachunku dokonują one również na podstawie stosownego postanowienia prokuratora.

W celu przeciwdziałania terroryzmowi i finansowaniu terroryzmu, instytucje obowiązane stosują ponadto szczególne środki ograniczające przeciwko osobom i podmiotom wskazanym na listach publikowanych w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej ministra właściwego do spraw finansów publicznych.

GIIF posiada uprawnienia kontrolne nad instytucjami obowiązanyymi w zakresie wypełniania przez nie obowiązków w obszarze przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. W ramach swoich właściwości kontrolę instytucji obowiązanych w tym obszarze przeprowadzają również na zasadach określonych w przepisach odrębnych:

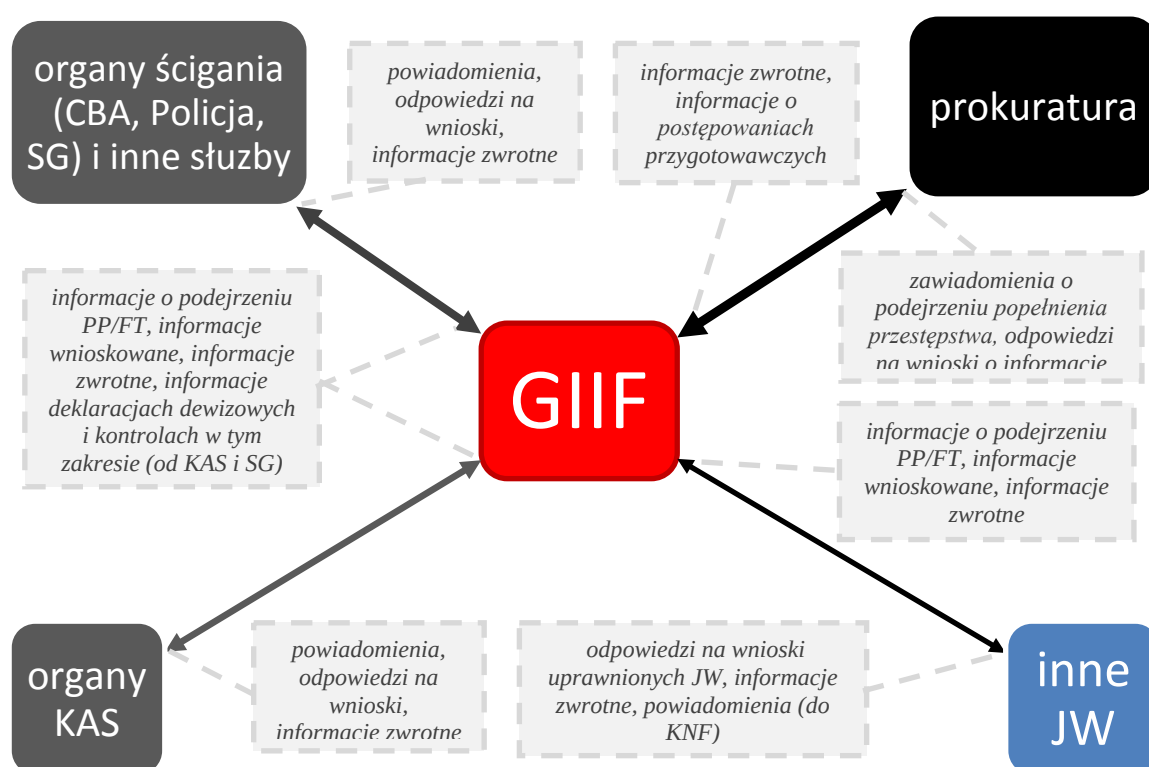
- Prezes NBP (w odniesieniu do podmiotów prowadzących działalność kantorową);

- KNF (w odniesieniu do instytucji przez nią nadzorowanych);
- Krajowa Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytowa (w odniesieniu do spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych);
- prezesi sądów apelacyjnych (w odniesieniu do notariuszy);
- naczelnicy urzędów celno-skarbowych (w odniesieniu do wszystkich instytucji obowiązanych);
- wojewodowie lub starostowie – w odniesieniu do stowarzyszeń;
- ministrowie lub starostowie – w odniesieniu do fundacji.

Jednostki współpracujące są to organy administracji rządowej, organy jednostek samorządu terytorialnego oraz inne państwowe jednostki organizacyjne, a także Narodowy Bank Polski, Komisja Nadzoru Finansowego i Najwyższa Izba Kontroli.

Podobnie jak instytucje obowiązane, powiadamiają one niezwłocznie GIIF o podejrzeniu popełnienia przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu. Ponadto na wniosek GIIF przekazują lub udostępniają w granicach swoich ustawowych kompetencji posiadane informacje lub dokumenty. Dodatkowo Straż Graniczna oraz naczelnicy urzędów celno-skarbowych przekazują GIIF informacje z deklaracji przewozu przez granicę UE środków pieniężnych.

Rysunek nr 2 – Schemat przepływu informacji pomiędzy GIIF a jednostkami współpracującymi

GIIF weryfikuje zawarte w otrzymanych zawiadomieniach i powiadomieniach podejrzenia prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu na bazie informacji pozyskiwanych od instytucji obowiązanych, jednostek współpracujących, a także zagranicznych JAF. W przypadku uzasadnionego podejrzenia prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu GIIF

zawiadamia właściwego prokuratora, który we współpracy z organami ścigania podejmuje działania w celu weryfikacji informacji GIIF, zebrania materiału dowodowego oraz postawienia aktu oskarżenia podejrzanym osobom.

Po otrzymaniu ww. zawiadomienia prokurator ma obowiązek poinformować GIIF o:

- wydaniu postanowienia w przedmiocie blokady rachunku lub wstrzymania transakcji;
- zawieszeniu postępowania;
- podjęciu zawieszonego postępowania;
- wydaniu postanowienia o przedstawieniu zarzutu popełnienia przestępstwa.

Dodatkowo prokuratorzy są zobligowani do przekazywania do GIIF informacji o wydaniu postanowienia o blokadzie rachunku lub wstrzymaniu transakcji, wszczęciu postępowania, przedstawieniu zarzutu, wniesieniu aktu oskarżenia, w pozostałych sprawach o przestępstwo prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu.

Z kolei GIIF przekazuje sądom i prokuratorom, na pisemny wniosek, zgromadzone informacje lub dokumenty, na potrzeby postępowania karnego. Dodatkowo udostępnia posiadane informacje na pisemny i uzasadniony wniosek innych jednostek współpracujących wskazanych w *ustawie AML/CTF* w zakresie ich ustawowych zadań.

W przypadku powzięcia podejrzenia popełnienia przestępstwa lub przestępstwa skarbowego, innego niż przestępstwo prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu, GIIF przekazuje informacje uzasadniające to podejrzenie do właściwych organów (tj. organów ścigania, służb specjalnych oraz Szefa KAS), w celu podjęcia czynności wynikających z ich ustawowych zadań. Dodatkowo, jeśli poweźmie uzasadnione podejrzenie naruszenia przepisów związanych z funkcjonowaniem rynku finansowego, GIIF przekazuje informacje uzasadniające to podejrzenie do KNF.

Ze względu na międzynarodowy wymiar przestępstw prania pieniędzy i finansowania terroryzmu GIIF wymienia informacje z zagranicznymi JAF.

Na uzasadniony wniosek zagranicznej JAF GIIF może zezwolić na przekazanie udostępnionych przez niego informacji innym organom lub zagranicznym JAF lub też na wykorzystanie tych informacji do celów innych niż związane z zadaniami jednostek analityki finansowej. Podobnie również GIIF może wystąpić do zagranicznej JAF o zgodę na przekazanie otrzymanych od niej informacji sądom, prokuratorom i pozostałym jednostkom współpracującym, innym zagranicznym JAF lub na wykorzystanie takich informacji do celów innych niż wykonywanie swoich zadań.

Ponadto GIIF może zażądać wstrzymania transakcji lub blokady rachunku na uzasadniony wniosek zagranicznej JAF „pozwalający na uprawdopodobnienie podejrzenia popełnienia przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu”.

2.2. INFORMACJE O KATEGORIACH INSTYTUCJI OBOWIAZANYCH

Zgodnie z *ustawą o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu* wyodrębniamy 25 kategorii instytucji obowiązyanych. Należą do nich podmioty działające na rynku finansowym oraz liczna grupa działająca poza tym rynkiem.

2.2.1. PODMIOTY DZIAŁAJĄCE NA RYNKU FINANSOWYM

Poniższy opis kategorii podmiotów działających na rynku finansowym został sporządzony z wykorzystaniem informacji otrzymanych przez GIIF na podstawie art. 14 ust. 4 *ustawy AML/CTF* z KNF¹, Krajowej Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej oraz NBP, dotyczących kategorii instytucji obowiązyanych przez nie nadzorowanych.

Sektor bankowy

Na koniec grudnia 2020 r. działalność bankową prowadziło 596 podmiotów² (30 banków komercyjnych, 530 banków spółdzielczych oraz 36 oddziałów instytucji kredytowych). Jednocześnie, sektor bankowy dysponował siecią 11 568 placówek (5 551 oddziałów, 2 911 filii i ekspozytur oraz 3 106 przedstawicielstw). Banki zatrudniały ok 149 tys. osób. Istotnym czynnikiem zmian struktury sektora bankowego była pandemia COVID-19. Banki kontynuowały działania zmierzające do wzrostu efektywności działania w drodze optymalizacji zatrudnienia i sieci sprzedaży, w rezultacie czego liczba zatrudnionych w sektorze bankowym uległa zmniejszeniu o 8 tys. osób, tj. ze 157 tysięcy osób (dane na koniec grudnia 2019 r.) do 149 tysięcy osób (dane na koniec grudnia 2020 r.). Liczba oddziałów spadła pomiędzy końcem roku 2019 a końcem 2020 z 6 120 do 5 551, filii z 3 268 do 2 911, a przedstawicielstw z 3 393 do 3 106.

Stabilność sektora bankowego ma kluczowe znaczenie dla całego systemu finansowego. Sytuacja sektora bankowego w Polsce pozostaje stabilna, pomimo spadku PKB związanego z ograniczeniami pandemicznymi. Baza kapitałowa pozostała stabilna. Fundusze własne banków na koniec roku 2020 r. wzrosły o 10,8% (r/r) z 210 do 233 mld zł.

Sytuacja w zakresie bieżącej płynności w bankach komercyjnych pozostawała dobra. Wszystkie banki komercyjne spełniały obowiązującą normę LCR³ na poziomie 100%. Na koniec IV kwartału 2020 r. średnia LCR dla sektora wyniosła 193%.

Wynik finansowy netto na koniec grudnia 2020 r. wyniósł 7,7 mld zł i był niższy o 6,0 mld zł od wyniku osiągniętego na koniec 2019 r. Za pogorszenie wyniku odpowiadają głównie wyższe odpisy i rezerwy (wzrost o 4,1 mld zł r/r).

Na koniec grudnia 2020 r. 25 banków (8 komercyjnych i 17 spółdzielczych) wykazało łączną stratę w wysokości 1,5 mld zł. Banki te miały ok. 8,5% udział w aktywach sektora banków

¹ Przedstawione informacje zostały wybrane z szerszego opisu sektorów rynku finansowego przekazanego przez KNF.

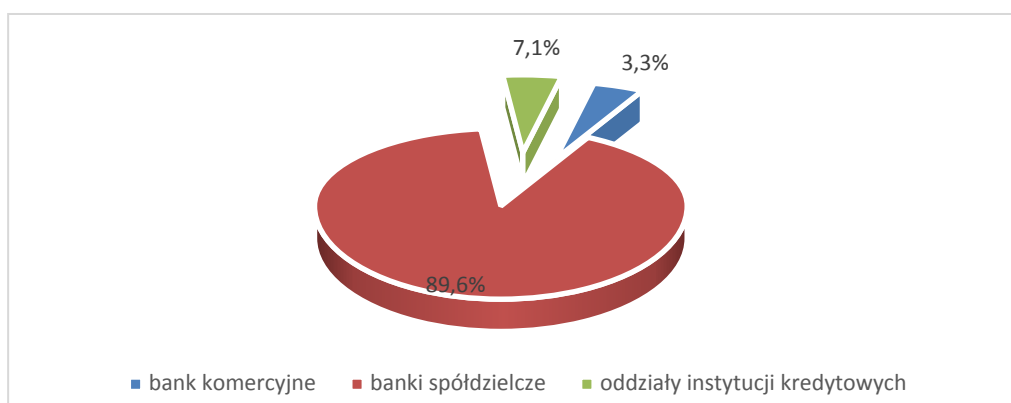
² Dane własne KNF wg stanu na 17.03.2021 r.

³ LCR – *Liquidity Coverage Ratio*. Wskaźnik opisuje wielkości aktywów płynnych wymaganych do przetrwania przez instytucję w warunkach kryzysowych wyspecyfikowanych przez regulatora (wartość aktywów płynnych / szacowany wypływ środków netto $\geq 100\%$).

komercyjnych i spółdzielczych. Pozostałe banki w sektorze wykazały łącznie zysk w wysokości 9,0 mld zł.

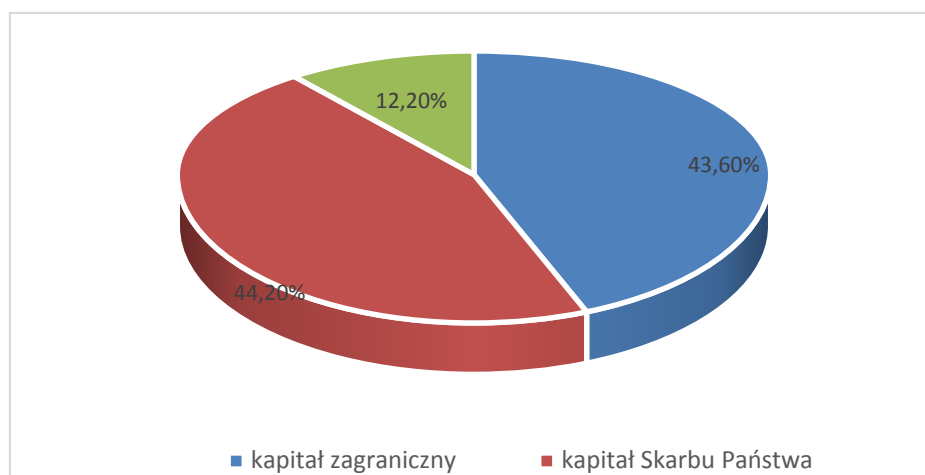
Wg stanu na 31.12.2020 r. aktywa sektora bankowego wyniosły 2 356 mld zł. Z powyższej kwoty 89,6% aktywów sektora jest zarządzana przez banki komercyjne, udział banków spółdzielczych w aktywach bankowych wynosi 7,1%, a udział oddziałów instytucji kredytowych 3,3%.

Wykres nr 1 - Struktura podmiotowa sektora bankowego w 2020 r.

Natomiast w podziale uwzględniającym podmiot dominujący 44,2% aktywów sektora bankowego kontrolowanych jest przez Skarb Państwa, 43,6% aktywów jest kontrolowanych przez kapitał zagraniczny, a tylko 12,2% aktywów kontroluje polski kapitał prywatny. Natomiast koncentracja sektora bankowego jest umiarkowana. Aktywa 5. największych banków stanowiły na koniec grudnia 2020 r. 54,6% aktywów całego sektora.

Wykres nr 2 – Struktura sektora bankowego z uwagi na pochodzenie kapitału w 2020 r.

W związku z trudną sytuacją gospodarczą kraju przed sektorem bankowym stoi aktualnie wiele problemów i wyzwań, na które składają się przede wszystkim:

- rekordowo niskie stopy procentowe, które wywierają negatywną presję na bazę depozytową oraz skłaniają część gospodarstw domowych oraz podmiotów gospodarczych do poszukiwania alternatywnych form inwestycji. Z drugiej strony niskie stopy procentowe obniżają koszty finansowania kredytobiorców – w przypadku istotnego wzrostu stóp procentowych część dłużników może mieć problemy z terminowym regulowaniem zobowiązań;

- ograniczenia związane z pandemią mające wpływ na część przedsiębiorstw, co w konsekwencji ma bezpośrednie przełożenie zarówno na ich zdolność do obsługi zobowiązań, jak i wielkość zatrudnienia. Pośrednio oddziałuje to na stopę bezrobocia, co ma kluczowy wpływ na wypłacalność gospodarstw domowych. W ramach działań antykryzysowych spadły również stopy procentowe, co pogłębiło wynik odsetkowy banków. Związane z kryzysem osłabienie złotego względem innych walut potęguje natomiast problemy związane z walutowymi kredytami mieszkaniowymi;
- wyzwania o charakterze prawnym i reputacyjnym wynikające z przyjmowania kolejnych projektów legislacyjnych, w szczególności osłabiających pozycję prawną banku jako wierzyciela oraz związane ze stosowaniem orzeczeń TSUE;
- czynniki o charakterze prawnym wynikające ze znaczącego wzrostu liczby kredytów walutowych objętych postępowaniem sądowym.

W związku z podwyższonym poziomem ryzyka w sektorze bankowym KNF zaleciła, aby nie wypłacały one dywidendy z zysku za 2019 r. Dodatkowo, w przypadku zysku za 2020 r. Komisja w ramach polityki dywidendowej zaleciła czasowe wstrzymanie się z wypłatą dywidendy.

Zgodnie z posiadanymi danymi na dzień 31.12.2020 r. działało w Polsce 530 banków spółdzielczych oraz 2 banki zrzeszające: BPS SA oraz SGB-Bank SA. Banki spółdzielcze tworzyły dwa systemy ochrony instytucjonalnej, w skład których wchodziło 518 banków spółdzielczych oraz oba banki zrzeszające. 12 banków prowadziło działalność poza strukturami zrzeszeń i systemów ochrony. Po czterech kwartałach 2020 r. – w związku z procesem łączeniowym oraz w dwóch przypadkach w związku z przymusową restrukturyzacją – liczba banków spółdzielczych uległa zmniejszeniu o 8 w stosunku do liczby tych banków na koniec 2019 r.

Aktywa banków spółdzielczych w okresie grudzień 2019 r. – grudzień 2020 r. wzrosły o 10,9%, czyli o 16,5 mld zł, do kwoty 167,2 mld zł. Aktywa banków zrzeszających zwiększyły się o 6%, tj. o 3,1 mld zł, do kwoty 54,1 mld zł. Podstawowym rodzajem ryzyka występującym w działalności banków spółdzielczych jest ryzyko kredytowe – udział kredytów w aktywach wynosił ok. 75,1%.

Fundusze własne banków spółdzielczych w okresie od grudnia 2019 r. do grudnia 2020 r. wzrosły o 5,4%, do 13,1 mld zł.

Sektor spółdzielczy bez banków zrzeszających ma dość stabilny udział w rynku bankowym wynoszący ok. 7,5% aktywów ogółem (wraz z bankami zrzeszającymi udział ten wynosi ok. 9%). Udział depozytów wynosi ok. 9,7%.

Spółdzielcze Kasy Oszczędnościowo-Kredytowe

Na koniec IV kwartału 2020 r. działalność prowadziły 23 SKOK⁴. Spośród nich 20 przeprowadza rozliczenia finansowe swoich członków – natomiast pozostałe świadczą wyłącznie usługi kredytowo/pożyczkowe oraz depozytowe, tzn. nie prowadzą dla swoich

⁴ Dane własne SKOK wg stanu na 28.01.2021 r.

członków rachunków płatniczych⁵. Działalność SKOK w zakresie przyjmowania depozytów, udzielania pożyczek i kredytów, a także rozliczeń pieniężnych stanowi alternatywę dla systemu bankowego, chociaż aktywa SKOK stanowią jedynie około 0,40% aktywów sektora bankowego.⁶

Wg stanu na 31.12.2020 r. SKOK wykazały łączny zysk netto w wysokości 2,91 mln zł. Ponadto, liczba placówek Spółdzielczych Kas Oszczędnościowo-Kredytowych wyniosła 737.

Zgodnie z art. 3 *ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych* (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 1643), celem SKOK jest gromadzenie środków pieniężnych wyłącznie swoich członków, udzielanie im pożyczek i kredytów, przeprowadzanie na ich zlecenie rozliczeń finansowych oraz pośredniczenie przy zawieraniu umów ubezpieczenia.

SKOK przeprowadzają rozliczenia finansowe swoich członków, będących dostawcami usług płatniczych zgodnie z art. 4 ust. 2 pkt 9 *ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych* (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 794 ze zm.), świadczą na rzecz swoich członków usługi płatnicze. SKOK-i w ramach prowadzonej działalności w zakresie przyjmowania depozytów, udzielania pożyczek i kredytów, a także rozliczeń pieniężnych są alternatywą dla systemu bankowego.

Fundusze własne SKOK obniżyły się w stosunku do końca 2019 r. o 12,90%, tj. o 69,35 mln zł. i wykazane zostały na koniec grudnia 2020 r. w wysokości 468,34 mln zł.

Współczynnik wypłacalności SKOK na koniec grudnia 2020 r. wyniósł 5,16%. W stosunku do stanu na koniec 2019 r. o 1,11%, tj. o 104,66 mln zł wzrosły aktywa kas.

Portfel pożyczkowo-kredytowy brutto wzrósł (r/r) o 7,16%, tj. 480,64 mln zł zaś wartość depozytów wzrosła analogicznie o 1,74%, tj. o 152,01 mln zł.

Sytuacja ekonomiczno-finansowa kas jest zróżnicowana. Część SKOK prowadzi bezpieczną działalność, a sytuacja ekonomiczno-finansowa innych jest trudna i wymaga działań naprawczych lub restrukturyzacyjnych. Na koniec grudnia 2020 r. 12 SKOK'ów było zobowiązanych do realizacji programu postępowania naprawczego.

Sektor Spółdzielczych Kas Oszczędnościowo-Kredytowych jest monitorowany i nadzorowany przez Urząd Komisji Nadzoru Finansowego, którego działania nakierowane są na ograniczanie ryzyka występującego w poszczególnych podmiotach sektora w celu zapewnienia bezpieczeństwa gromadzonych przez te podmioty depozytów. W działania restrukturyzacyjne angażowane mogą być, za zgodą Komisji Europejskiej, środki publiczne. W 2020 r. nie było konieczności uruchamiania takich środków, pomimo trwającej pandemii COVID-19 i związanych z tym utrudnień w sektorze bankowym.

Sektor Instytucji Płatniczych

W ramach tego sektora funkcjonują krajowe instytucje płatnicze (KIP), małe instytucje płatnicze (MIP) i biura usług płatniczych (BUP). Podmioty te są uprawnione do świadczenia usług płatniczych, jednakże są pomiędzy nimi istotne różnice – m.in. w zakresie usług dopuszczalnych do wykonywania, zakresu terytorialnego, formy prawnej, obowiązków

⁵ Dane własne Krajowej Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej z dnia 28.01.2021 r.

⁶ jw

licencyjnych, wymogów kapitałowych. Działania nadzorcze podejmowane przez KNF względem KIP obejmują w szczególności weryfikację standardowej ustawowej sprawozdawczości, analizę osiąganych wyników finansowych w kontekście ich zgodności z przedstawionymi na etapie postępowania licencyjnego planami finansowymi, badanie zgodności funkcjonowania KIP z obowiązującymi przepisami krajowymi i wspólnotowymi.

Wg stanu na 31 grudnia 2020 r.⁷ zarejestrowanych było 38 krajowych instytucji płatniczych, 82 małych instytucji płatniczych, 4 dostawców świadczących wyłącznie usługę dostępu do informacji o rachunku, 1 krajowa instytucja pieniądza elektronicznego oraz 1 340 BUP.

Według stanu na koniec IV kwartału 2020 r., fundusze własne KIP wyniosły 674,6 mln zł. Zgodnie z informacjami sprawozdawczymi przekazanymi do KNF, przez cztery kwartały 2020 r. KIP wykonały 2,20 mld transakcji płatniczych o łącznej wartości 229,14 mld zł. MIP w tym samym okresie wykonały (według danych sprawozdawczych) 5,03 mln transakcji o wartości 680,37 mln zł. Dla porównania, Krajowa Izba Rozliczeniowa S.A. w systemie Elixir zrealizowała 2,31 mld zleceń płatniczych o wartości 5 955,87 mld zł. Należy przy tym zastrzec, że część transakcji wykonywanych przez instytucje płatnicze jest rozliczana w innych systemach rozliczeniowych – np. Express Elixir i BlueCash. W świetle powyższych danych, udział sektora instytucji płatniczych w ogólnej wartości transakcji płatniczych w Polsce można uznać za nieznaczący.

Sektor ubezpieczeń na życie⁸

Wg stanu na 31.12.2020 r. w dziale I (ubezpieczenia na życie) 27 zakładów ubezpieczeń posiadało zezwolenie na prowadzenie działalności ubezpieczeniowej, z czego jeden zakład - CA ŻYCIE TU S.A., którego rejestracja w Krajowym Rejestrze Sądowym nastąpiła w dniu 16.07.2020 r., nie rozpoczął w tym okresie działalności ubezpieczeniowej, natomiast zakład AMERIGO ŻYCIE TUW (po zmianie nazwy z MACIF ŻYCIE TUW i przekazaniu portfela ubezpieczeń do SALTUS TU na ŻYCIE S.A.) złożył w dniu 05.08.2020 r. wniosek do Krajowego Rejestru Sądowego w sprawie dobrowolnej likwidacji.

Zakłady ubezpieczeń na życie posiadały ok. 11,85 mln umów ubezpieczenia. W strukturze przychodów zakładów ubezpieczeń dominowała składka przypisana brutto. W dziale ubezpieczeń na życie w okresie czterech kwartałów 2020 r. wyniosła ona 20,75 mld zł i stanowiła 32,71% łącznej składki przypisanej brutto całego sektora ubezpieczeń.

W strukturze ubezpieczeń bezpośrednich działu I na koniec roku 2020 roku dominowały ubezpieczenia na życie (grupa 1), stanowiące 38,35% składki przypisanej brutto. Drugą pozycję zajmowały uzupełniające ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe (grupa 5), stanowiące 31,99% składki przypisanej brutto. Na kolejnym miejscu znalazły się ubezpieczenia grupy 3 (ubezpieczenia na życie, jeżeli są związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, a także ubezpieczenia na życie, w których świadczenie zakładu ubezpieczeń jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe), stanowiące 28,37% łącznej składki działu.

⁷ Dane własne KNF wg stanu na 17.03.2021 r..

⁸ jw.

Wynik finansowy netto zakładów ubezpieczeń działu I był równy 2,25 mld zł, natomiast wartość podatku dochodowego wykazana przez ww. zakłady ubezpieczeń stanowiła kwotę 0,64 mld zł (637 mln zł).

Wartość kapitałów własnych zakładów ubezpieczeń na życie na koniec 2020 r. wyniosła 12,86 mld zł, co stanowi 13,50 % aktywów.

Wyplacalność zakładów ubezpieczeń na życie na koniec IV kwartału 2020 r. kształtowała się na wysokim, bezpiecznym poziomie – wszystkie zakłady ubezpieczeń działu I wykazały pokrycie wskaźników wypłacalności rozumianych jako minimum z wielkości dopuszczonych środków własnych stanowiących pokrycie kapitałowego wymogu wypłacalności oraz dopuszczone podstawowe środki własne na pokrycie minimalnego wymogu kapitałowego.

Sektor kapitałowy

Domy i biura maklerskie

Podstawowym aktem prawnym regulującym funkcjonowanie domów i biur maklerskich na terytorium Polski jest *ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi* (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 328).

Działalność maklerska obejmuje wykonywanie, między innymi, czynności polegających na przyjmowaniu i przekazywaniu zleceń nabycia lub zbycia instrumentów finansowych, nabywaniu lub zbywaniu instrumentów finansowych na własny rachunek, zarządzaniu portfelami, w skład których wchodzi jeden lub większa liczba instrumentów finansowych, doradztwie inwestycyjnym, oferowaniu instrumentów finansowych oraz świadczeniu usług w wykonaniu zawartych umów o subemisję inwestycyjne i usługowe. Firmą inwestycyjną, prowadzącą działalność maklerską, może być dom maklerski lub bank prowadzący działalność maklerską. Dom maklerski może prowadzić działalność maklerską w formie spółki akcyjnej, spółki komandytowo-akcyjnej, spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, spółki komandytowej, spółki partnerskiej, spółki jawnej. Prowadzenie działalności maklerskiej wymaga uzyskania zezwolenia Komisji Nadzoru Finansowego.

Zgodnie ze stanem na 31.12.2020 r. działalność maklerską prowadziło:

- 9 banków, w tym 7 w formie biura maklerskiego (w 2019 r. tak samo);
- 36 domów maklerskich (37 w 2019 r.);
- 1 towarowy dom maklerski (w 2019 r. tak samo).

W tym samym okresie działalność powierniczą prowadziło 11 banków (12 w 2019 r.).

Tabela nr 1 - Struktura liczbowa podmiotów prowadzących działalność maklerską w latach 2017 - 2020

Rodzaj podmiotu	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Domy maklerskie	44	40	37	36
Towarowe domy maklerskie	1	1	1	1
Banki prowadzące działalność maklerską	11	9	9	9
Banki powiernicze	13	12	12	11
OGÓŁEM	69	62	59	57

W ramach działalności maklerskiej firmy inwestycyjne wykonują czynności polegające w szczególności na:

- przyjmowaniu i przekazywaniu zleceń nabycia lub zbycia instrumentów finansowych;
- wykonywaniu zleceń, o których mowa powyżej, na rachunek dającego zlecenie;
- nabywaniu lub zbywaniu na własny rachunek instrumentów finansowych;
- zarządzaniu portfelami, w skład których wchodzi jeden lub większa liczba instrumentów finansowych;
- doradztwie inwestycyjnym;
- oferowaniu instrumentów finansowych;
- świadczeniu usług w wykonaniu zawartych umów o gwarancję emisji lub zawieraniu i wykonywaniu innych umów o podobnym charakterze, jeżeli ich przedmiotem są instrumenty finansowe.

Firmy inwestycyjne wykazują zróżnicowanie pod względem posiadanego zakresu zezwolenia na prowadzenie działalności maklerskiej. Funkcjonują firmy wykonujące jeden rodzaj działalności maklerskiej, jak i firmy oferujące szeroki zakres usług maklerskich.

Domy maklerskie

Według stanu na 31.12.2020 r. działalność maklerską prowadziło 36 domów maklerskich o zróżnicowanym zakresie działalności. Ponadto, jeden dom maklerski uzyskał zezwolenie na prowadzenie działalności maklerskiej, jednak do dnia 31.12.2020 r. nie rozpoczął działalności. Wśród domów maklerskich według stanu na 31.12.2020 r. 19 podmiotów przechowywało instrumenty finansowe lub środki pieniężne klientów. Podmioty te z reguły wykonują również znacznie szerszy zakres czynności, a w związku z tym mają większe możliwości zróżnicowania źródeł generowania przychodów.

Na dzień 31.12.2020 r. domy maklerskie prowadziły 621 725 rachunków instrumentów finansowych klientów (wzrost o 4,62% w porównaniu do 2019 r.), na których przechowywane były instrumenty finansowe o wartości 127 569 825 746,91 zł (wzrost o 96,62% w porównaniu do 2019 r.). Na rachunkach pieniężnych znajdowały się środki pieniężne klientów w kwocie 6 277 092 743,50 zł (wzrost o 51,71% w porównaniu do 2019 r.).

W 2020 r. działalność polegającą na zarządzaniu aktywami klientów prowadziło 12 domów maklerskich. Na dzień 31.12.2020 r. podmioty te zarządzały aktywami klientów o wartości 5 983 195 838,58 zł (spadek o 8,56% w porównaniu do 2019 r.).

Zgodnie z danymi zawartymi w grudniowych sprawozdaniach miesięcznych, domy maklerskie na koniec 2020 r. wypracowały zysk netto w kwocie 584 673 200,98 zł, wobec kwoty 27 862 000 zł wykazanej w roku 2019. Kilkunastokrotny wzrost zysku netto domów maklerskich wynika z wyjątkowo dobrej koniunktury giełdowej występującej w 2020 r.

W dniu 31.12.2020 r. kapitał własny domów maklerskich wynosił 2 068 979 952,68 zł (wzrost o 34,13% w porównaniu do 2019 r.), a aktywa ogółem 9 852 819 469,94 zł (wzrost o 50,74% w porównaniu do 2019 r.).

Towarowe domy maklerskie⁹

Jedyny licencjonowany przez Komisję Nadzoru Finansowego towarowy dom maklerski wypracował, zgodnie z ostatnim zbadanym sprawozdaniem finansowym (za 2019 r.), zysk w wysokości 1 645 312,95 zł, a jego kapitały własne na koniec 2019 r. wynosiły 8 855 178,66 zł, a aktywa ogółem 54 066 074,92 zł. Zgodnie z danymi zawartymi w grudniowym sprawozdaniu miesięcznym towarowy dom maklerski poniósł w 2020 r. stratę netto w kwocie -1 350.120,76 zł, a jego kapitał własny wg stanu na 31.12.2020 r. wyniósł 7 505 057,89 zł.

Biura maklerskie

Według stanu na dzień 31.12.2020 r. biura maklerskie prowadziły 1 421 078 rachunków instrumentów finansowych klientów (wzrost o 6,38% w porównaniu do 2019 r.), na których przechowywane były instrumenty finansowe o wartości 340 138 982 358,56 zł (wzrost o 50,60% w porównaniu do 2019 r.). Na rachunkach środków pieniężnych służących do obsługi rachunków instrumentów finansowych znajdowały się środki pieniężne klientów w kwocie 10 543 981 209,70 zł (wzrost o 69,19% w porównaniu do 2019 r.). Wykonując usługę zarządzania portfelami, w skład których wchodzi jeden lub większa liczba instrumentów finansowych, biura maklerskie zarządzały aktywami klientów o wartości 1 166 869 652,74 zł (wzrost o 85,16% w porównaniu do 2019 r.).

Banki powiernicze

Zgodnie stanem na 31.12.2020 r. banki powiernicze prowadziły 42 697 rachunków papierów wartościowych (wzrost o 0,89% w stosunku do 31.12.2019 r.), na których zapisane były aktywa o wartości 694 678 177 340,00 zł (spadek o 9,12% w stosunku do 31.12.2019 r.).

Towarzystwa funduszy inwestycyjnych (TFI)

Zasady tworzenia i działania funduszy inwestycyjnych mających siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej określa *ustawa z dnia 27 maja 2004 r. o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi* (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 95 ze zm.).

Fundusz inwestycyjny jest osobą prawną, której wyłącznym przedmiotem działalności jest lokowanie środków pieniężnych zebranych w drodze publicznego, a w przypadkach określonych w *ustawie* również niepublicznego, proponowania nabycia jednostek uczestnictwa albo certyfikatów inwestycyjnych, w określone w *ustawie* papiery wartościowe, instrumenty rynku pieniężnego i inne prawa majątkowe. Jako organ zarządzający funduszem inwestycyjnym działa towarzystwo funduszy inwestycyjnych.

Na dzień 31 grudnia 2020 r. zezwolenie Komisji Nadzoru Finansowego posiadało 56 towarzystw funduszy inwestycyjnych¹⁰, a łączna wartość zarządzanych przez TFI aktywów wynosiła 372,40 mld zł. Według stanu na koniec 2020 r. towarzystwa zarządzały 737 funduszami inwestycyjnymi, przy czym powyższa liczba uwzględnia również fundusze w likwidacji. Na łączną liczbę funduszy inwestycyjnych składało się 47 funduszy

⁹ jw.

¹⁰ jw.

inwestycyjnych otwartych, 68 specjalistycznych funduszy inwestycyjnych otwartych oraz 622 fundusze inwestycyjne zamknięte. Łączna wartość aktywów funduszy inwestycyjnych według stanu na dzień 31 grudnia 2020 r. kształtowała się na poziomie 315,73 mld zł. Z kolei wartość zarządzanych przez TFI portfeli, w skład których wchodzi jeden lub większa liczba instrumentów finansowych wyniosła 56,67 mld zł.

Wartość aktywów zgromadzonych w funduszach inwestycyjnych według stanu na koniec 2020 r. odpowiadała około 14% PKB za 2019 r. oraz około 30% kapitalizacji Giełdy Papierów Wartościowych na koniec grudnia 2020 r. Należy ponadto wskazać, że suma aktywów funduszy inwestycyjnych na koniec 2020 r. była dwukrotnie wyższa od wartości aktywów netto otwartych funduszy emerytalnych według stanu na koniec grudnia 2020 r.

Na dzień 31 grudnia 2020 r. suma aktywów towarzystw funduszy inwestycyjnych wyniosła 2 932 178 tys. zł, z czego 47% stanowiły środki pieniężne w kwocie 1 389 642 tys. zł.

Wartość kapitałów własnych towarzystw funduszy inwestycyjnych na koniec 2020 r. była równa 2 165 255 tys. zł.

W okresie od 1 stycznia 2020 r. do 31 grudnia 2020 r. suma wyników finansowych netto towarzystw funduszy inwestycyjnych wyniosła 849 205 tys. zł.

W 2020 r. towarzystwa funduszy inwestycyjnych wypracowały łącznie przychody na poziomie 3 444 592 tys. zł, na które składały się przede wszystkim przychody z tytułu zarządzania funduszami inwestycyjnymi na poziomie 3 242 236 tys. zł. Suma kosztów ogółem poniesionych przez towarzystwa funduszy inwestycyjnych w 2020 r. wyniosła 2 387 851 tys. zł, z czego 21% stanowiły koszty zmienne dystrybucji w kwocie 489 575 tys. zł.

Podmioty prowadzące działalność kantorową¹¹

Prezes NBP, wykonując zadania określone *ustawą z 27 lipca 2002 r. Prawo dewizowe* (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 1708) i *ustawą AML/CTF*, prowadzi rejestr działalności kantorowej, a także wykonuje kontrolę działalności kantorowej oraz kontrolę wypełniania przez przedsiębiorców prowadzących działalność kantorową obowiązków w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Zgodnie ze stanem na 31 grudnia 2020 r. do rejestru działalności kantorowej wpisanych było 2 478 przedsiębiorców prowadzących działalność kantorową. Działalność kantorowa, według stanu na 31 grudnia 2020 r., wykonywana była w 4 752 kantorach, a w 386 działalność była zawieszona.

Tabela nr 2 – Wartość skupionych i sprzedanych w kantorach walut obcych w IV kwartale 2019 r. oraz w I, II i III kwartale 2020 r. (w mln zł)

Okres	Skup walut obcych	Sprzedaż walut obcych	Saldo obrotów
IV kw. 2019 r.	23 120	15 308	7 812
I kw. 2020 r.	20 374	12 650	7 724
II kw. 2020 r.	15 591	8 828	6 763
III kw. 2020 r.	22 726	15 945	6 781

¹¹ Oprócz przedsiębiorców prowadzących działalność kantorową, banków oraz oddziałów instytucji kredytowych wymianą walut zajmują się także inne podmioty, prowadzące wymianę walut za pośrednictwem Internetu. Ponadto funkcjonują też podmioty świadczące usługi polegające na zbieraniu i kojarzeniu zleceń zamiany walut od różnych klientów i organizujące/umożliwiające taką wymianę pomiędzy nimi. Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 11 ustawy AML/CTF są one instytucjami obowiązanyymi.

Pozostałe instytucje

Oprócz ww. instytucji obowiązanych (opisanych na podstawie informacji z KNF, Krajowej Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej i NBP) funkcjonują także inne instytucje obowiązane działające na rynku finansowym, tj. instytucje pożyczkowe, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 25 *ustawy AML/CTF*, a także część instytucji finansowych.

Przepisy rozdziału 5aa *ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim* (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1083 z późn. zm.) zawierają warunki, od spełnienia których jest uzależniona możliwość prowadzenia działalności przez instytucje pożyczkowe. Między innymi, zgodnie z art. 59aa ust. 1 tej *ustawy*, instytucja pożyczkowa może podjąć wykonywanie działalności po uzyskaniu wpisu do rejestru instytucji pożyczkowych. Rejestr instytucji pożyczkowych jest prowadzony przez KNF od 2017 r. Według informacji ze strony internetowej KNF (zgodnie z dokonaniem sprawdzeniem w dniu 17 lutego 2021 r.) do rejestru było wpisanych 509 instytucji pożyczkowych¹².

W zakresie definicji instytucji finansowych *ustawa AML/CTF* odsyła do przepisów *ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe* (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1896 z późn. zm.), która w art. 4 ust. 1 pkt 7 definiuje ją jako „instytucję finansową, o której mowa w art. 4 ust. 1 pkt 26 rozporządzenia nr 575/2013”. Przywoływany przepis *rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniającego rozporządzenie (UE) nr 648/2012* (Dz. Urz. UE. L Nr 176 z dnia 27 czerwca 2013 r., str. 1) wskazuje natomiast, że „instytucja finansowa» oznacza przedsiębiorstwo inne niż instytucja¹³, którego podstawową działalnością jest nabywanie pakietów akcji lub wykonywanie co najmniej jednego spośród rodzajów działalności wymienionych w pkt 2-12 i pkt 15 załącznika I do *dyrektywy 2013/36/UE*, pojęcie to obejmuje finansowe spółki holdingowe, finansowe spółki holdingowe o działalności mieszanej, instytucje płatnicze w rozumieniu *dyrektywy 2007/64/WE* Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 listopada 2007 r. w sprawie usług płatniczych w ramach rynku i spółki zarządzania aktywami, nie obejmuje jednak ubezpieczeniowych spółek holdingowych i ubezpieczeniowych spółek holdingowych prowadzących działalność mieszaną”. Tym samym za instytucje finansowe niebędące innymi instytucjami obowiązany wskazanymi w *ustawie AML/CTF* należy uznać przedsiębiorstwa faktoringowe, leasingowe (w zakresie leasingu finansowego) oraz podmioty, których podstawową działalnością jest „doradztwo dla przedsiębiorstw gospodarczych w zakresie struktury kapitałowej, strategii przemysłowej i kwestii z nimi związanych, jak również doradztwo i usługi dotyczące łączenia się oraz nabywania przedsiębiorstw gospodarczych”¹⁴.

¹² Rejestr zaktualizowany w dniu 8.02.2021r.

¹³ Zdefiniowaną w art. 4 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia 575/2013 jako „instytucję kredytową lub firmę inwestycyjną”.

¹⁴ Pkt 9 załącznika I do *dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie warunków dopuszczenia instytucji kredytowych do działalności oraz nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi i firmami inwestycyjnymi, zmieniająca dyrektywę 2002/87/WE i uchylająca dyrektywy 2006/48/WE oraz 2006/49/WE* (Dz. Urz. UE. L Nr 176 z 27.06.2013, str. 338).

Zgodnie z informacjami Głównego Urzędu Statystycznego¹⁵ z dnia 11.01.2021 r. dotyczącymi podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON wiadomo, że wg stanu na koniec 2020 r. było zarejestrowanych 642 podmiotów gospodarczych deklarujących prowadzenie działalności gospodarczej w branży leasing finansowy – PKD 64.91.Z. Zgodnie z ww. danymi GUS najwięcej firm z branży było zarejestrowanych w województwie mazowieckim – 225.

Leasing finansowy (kapitałowy, inwestycyjny) polega na przekazaniu przez finansującego (leasingodawcę) na czas oznaczony prawa do użytkowania określonych składników majątku trwałego (lub prawa do użytkowania i pobierania pożytków) korzystającemu (leasingobiorcy) w zamian za odpowiednie opłaty (raty leasingowe). Prawo własności środka trwałego może, ale nie musi być ostatecznie przeniesione na dzierżawcę. Tego rodzaju dzierżawa obejmuje wszystkie lub praktycznie wszystkie koszty, włączając odsetki.

Z danych GUS zawartych w kwartalnej informacji o podmiotach gospodarki narodowej, wg stanu na 31 grudnia 2020 r. wynika, że w krajowym rejestrze urzędowym gospodarki narodowej REGON (bez osób fizycznych prowadzących wyłącznie indywidualne gospodarstwa rolne) było zarejestrowanych ogółem 9 034 podmioty wskazujących na prowadzenie działalności w zakresie określonym kodem PKD – 64.99Z, tj. pozostałej finansowej działalności usługowej, gdzie indziej niesklasyfikowanej, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych (ta podklasa obejmuje m.in. działalność w zakresie faktoringu)¹⁶.

Oprócz ww. instytucji finansowych, również Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych S.A. (KDPW S.A.), a także spółka, której przekazała wykonywanie czynności z zakresu, o którym mowa w art. 48 ust. 1 pkt 1 *ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi* (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 328), są instytucjami obowiązanyymi w zakresie, w jakim prowadzą rachunki papierów wartościowych lub rachunki zbiorcze.

KDPW S.A. i KDPW_CCP, obok GPW S.A. oraz BondSpot S.A., są zaliczane przez KNF do podmiotów infrastruktury rynku kapitałowego. KDPW S.A. jest centralnym depozytem papierów wartościowych, a do jego zadań należy między innymi prowadzenie i nadzorowanie systemu rejestracji papierów wartościowych oraz systemu rozrachunku transakcji zawieranych w obrocie instrumentami finansowymi, a także nadzór nad zgodnością wielkości emisji z liczbą papierów wartościowych znajdujących się w obrocie, obsługa zdarzeń korporacyjnych, realizacja zobowiązań emitentów, a także prowadzenie obowiązkowego systemu rekompensat. Z kolei KDPW_CCP SA jest izbą rozliczeniową, w której KDPW posiada 100% udział w kapitale zakładowym.

¹⁵<https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/podmioty-gospodarcze-wyniki-finansowe/zmiany-strukturalne-grup-podmiotow/kwartalna-informacja-o-podmiotach-gospodarki-narodowej-w-rejestrze-regon-rok-2020,7,8.html>, dostęp w dniu 17.02.2021 r.

¹⁶<https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/podmioty-gospodarcze-wyniki-finansowe/zmiany-strukturalne-grup-podmiotow/kwartalna-informacja-o-podmiotach-gospodarki-narodowej-w-rejestrze-regon-rok-2020,7,8.html>, dostęp w dniu 17.02.2021 r.

2.2.2. POZOSTAŁE KATEGORIE INSTYTUCJI OBOWIĄZANYCH

Instytucje obowiązane wykonujące zawody prawnicze

Zawody prawnicze są zawodami zaufania publicznego, których zakres i sposób wykonywania został opisany w przepisach szczegółowych. Mają one zwykle reglamentowany charakter, tj. podlegają kontroli zarówno ze strony państwa, jak i poszczególnych korporacji. Wykonywanie wolnego zawodu łączy się z posiadaniem wysokich umiejętności i wiedzy.

Zgodnie z art. 1 § 1-2 *ustawy z dnia 19 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie* (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 1192) notariusz w zakresie swoich uprawnień działa jako osoba zaufania publicznego, korzystając z ochrony przysługującej funkcjonariuszom publicznym, a czynności notarialne, dokonywane przez notariusza zgodnie z prawem, mają charakter dokumentu urzędowego. Jego zadania mają na celu zapewnienie bezpieczeństwa i prawidłowości obrotu prawnego (według art. 80 § 2 ww. ustawy podczas dokonywania czynności notarialnych notariusz jest obowiązany czuwać nad należyтым zabezpieczeniem praw i słusznym interesów stron oraz innych osób, dla których czynność ta może powodować skutki prawne). Według informacji Krajowej Rady Notarialnej, na dzień 17 lutego 2021 r., zawód notariusza wykonywało 3 689 osoby¹⁷.

Notariusze są instytucjami obowiązanyimi w zakresie, w jakim wykonują czynności dokonywane w formie aktu notarialnego, obejmujące:

- przeniesienie własności wartości majątkowej, w tym sprzedaż, zamianę lub darowiznę ruchomości lub nieruchomości;
- zawarcie umowy działu spadku, zniesienia współwłasności, dożywocia, renty w zamian za przeniesienie własności nieruchomości oraz o podział majątku wspólnego;
- przeniesienie spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu, prawa użytkowania wieczystego oraz ekspektatywy odrębnej własności lokalu;
- wniesienie wkładu niepieniężnego po założeniu spółki;
- zawarcie umowy dokumentującej wniesienie lub podwyższenie wkładów do spółki albo wniesienie lub podwyższenie kapitału zakładowego;
- przekształcenie lub połączenie spółek;
- zbycie przedsiębiorstwa;
- zbycie udziałów w spółce.

Adwokatem jest prawnik świadczący pomoc prawną w oparciu o *ustawę z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o adwokaturze* (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 1651). Adwokat obowiązany jest zachować w tajemnicy wszystko, o czym dowiedział się w związku z udzielaniem pomocy prawnej. Obowiązek zachowania tajemnicy zawodowej nie dotyczy informacji udostępnianych na podstawie przepisów o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu – w zakresie określonym tymi przepisami.

¹⁷ https://krm.org.pl/1197/Znajdz_notariusza. Informacja na stronie z zakładki [Europejski Spis Notariuszy – wyszukiwarka](#), dostęp w dniu 17.02.2021 r.

Zgodnie z informacjami zawartymi w Krajowym Rejestrze Adwokatów i Aplikantów, prowadzonym przez Naczelną Izbę Adwokacką, na dzień 17 lutego 2021 r., było 19 930 adwokatów wykonujących aktywnie swój zawód¹⁸, a także 86 prawników zagranicznych świadczących pomoc prawną.¹⁹

Z kolei radcą prawnym jest prawnik świadczący pomoc prawną w oparciu o przepisy *ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych* (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 75). W szczególności udziela on porad i konsultacji prawnych, sporządza opinie prawne, opracowuje projekty aktów prawnych oraz występuje przed urzędami i sądami w charakterze pełnomocnika lub obrońcy (w tym przed Sądem Najwyższym, Trybunałem Konstytucyjnym, Naczelnym Sądem Administracyjnym, Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej i Europejskim Trybunałem Praw Człowieka).

Według informacji zawartych w wyszukiwarce radców prawnych, udostępnionej przez Krajową Izbę Radców Prawnych, na dzień 17 lutego 2021 r., było 48 714 radców prawnych.²⁰

Adwokaci, podobnie jak radcowie prawni i prawnicy zagraniczni²¹ są instytucjami obowiązanyymi w zakresie, w jakim świadczą na rzecz klienta pomoc prawną lub czynności doradztwa podatkowego, dotyczące:

- kupna lub sprzedaży nieruchomości, przedsiębiorstwa lub zorganizowanej części przedsiębiorstwa,
- zarządzania środkami pieniężnymi, instrumentami finansowymi lub innymi aktywami klienta,
- zawierania umowy o prowadzenie rachunku bankowego, rachunku papierów wartościowych lub wykonywania czynności związanych z prowadzeniem tych rachunków,
- wnoszenia wkładu do spółki kapitałowej lub podwyższenia kapitału zakładowego spółki kapitałowej,
- tworzenia, prowadzenia działalności lub zarządzania spółkami kapitałowymi lub trustami.

Doradcy podatkowi i biegli rewidenci

Doradcy podatkowi wykonują swój zawód zgodnie z przepisami *ustawy z dnia 5 lipca 1996 r. o doradztwie podatkowym* (t.j. Dz. U. z 2020, poz. 130). Według art. 2 ust. 1 ww. ustawy, do czynności doradztwa podatkowego należy:

- udzielanie podatnikom, płatnikom i inkasentom, na ich zlecenie lub na ich rzecz, porad, opinii i wyjaśnień z zakresu ich obowiązków podatkowych i celnych oraz w sprawach egzekucji administracyjnej związanej z tymi obowiązkami,

¹⁸ <http://rejestradwokatow.pl/adwokat/ewidencja>, dostęp w dniu 17.02.2021 r.

¹⁹ <http://rejestradwokatow.pl/prawnikzagraniczny/ewidencja>, dostęp w dniu 17.02.2021 r.

²⁰ RejestrRadcow.pl, dostęp w dniu 17.02.2021 r.

²¹ Z wyjątkiem radców prawnych oraz prawników zagranicznych wykonujących zawód w ramach stosunku pracy lub służby w urzędach obsługujących organy administracji publicznej, innych państwowych lub samorządowych jednostkach organizacyjnych oraz w podmiotach innych niż spółki, o których mowa w art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych.

- prowadzenie, w imieniu i na rzecz podatników, płatników i inkasentów, ksiąg rachunkowych, ksiąg podatkowych i innych ewidencji do celów podatkowych oraz udzielanie im pomocy w tym zakresie,
- sporządzanie, w imieniu i na rzecz podatników, płatników i inkasentów, zeznań i deklaracji podatkowych lub udzielanie im pomocy w tym zakresie,
- reprezentowanie podatników, płatników i inkasentów w postępowaniu przed organami administracji publicznej i w zakresie sądowej kontroli decyzji, postanowień i innych aktów administracyjnych w sprawach wymienionych w pierwszym podpunkcie.

Czynności wskazane w pierwszym i ostatnim podpunkcie mogą wykonywać jedynie wskazane w ww. *ustawie* podmioty, tj. osoby fizyczne wpisane na listę doradców podatkowych, adwokaci i radcowie prawni, a w przypadku czynności wskazanych w pierwszym podpunkcie – również biegli rewidenci. Dodatkowo uprawnienia do zawodowego wykonywania czynności, z podpunktu pierwszego i czwartego mają także (o ile wykonują te czynności wyłącznie przez wskazane w poprzednim zdaniu osoby zatrudnione w tych podmiotach):

- organizacje zawodowe posiadające osobowość prawną, spółdzielnie, stowarzyszenia lub izby gospodarcze, jeżeli przedmiotem ich działalności statutowej jest również doradztwo podatkowe świadczone wyłącznie na rzecz ich członków,
- firmy audytorskie uprawnione na podstawie odrębnych przepisów do badania sprawozdań finansowych,
- spółki z ograniczoną odpowiedzialnością lub spółki akcyjne, które spełniają warunki wskazane w art. 4 ust. 1 pkt 3 ww. *ustawy*.

Zawodowe wykonywanie czynności doradztwa podatkowego podlega ochronie ustawowej, a wykonywanie ich przez podmioty nieuprawnione jest zabronione i podlega karze grzywny. Na doradcy podatkowym ciąży obowiązek zawarcia umowy ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej z tytułu wykonywania zawodu.

Doradcy podatkowi, w przypadku świadczenia na rzecz klienta pomocy prawnej lub czynności doradztwa podatkowego, są instytucjami obowiązanyymi w takim samym zakresie jak adwokaci, radcowie prawni, prawnicy zagraniczni. Ponadto są instytucjami obowiązanyymi w związku z wykonywaniem czynności doradztwa podatkowego innych niż wymienione w art. 2 ust. 1 pkt 14 *ustawy AML/CTF*.

Na liście doradców podatkowych, zgodnie z dokonanyim sprawdzeniem z dnia 17 lutego 2021 r., było wpisanych 8 881 osób.²²

Biegli rewidenci wykonują swój zawód na podstawie przepisów *ustawy z dnia 11 maja 2017 r. o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym* (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 1415). Zgodnie z art. 3 ust. 1 w ramach swojej pracy biegły rewident wykonuje czynności rewizji finansowej oraz świadczy usługi atestacyjne inne niż czynności rewizji finansowej, niezastrzeżone do wykonywania przez biegłych rewidentów, a także usługi pokrewne. Swój zawód może wykonywać jako: osoba fizyczna prowadząca działalność

²² <https://krdp.pl/doradcy.php>, dostęp w dniu 17.02.2021 r.

gospodarczą we własnym imieniu i na własny rachunek albo wspólnik firmy audytorskiej, albo osoba fizyczna pozostająca w stosunku pracy z firmą audytorską, albo osoba fizyczna (w tym osoba prowadząca działalność gospodarczą w innym niż wymienionym zakresie), która zawarła umowę cywilnoprawną z firmą audytorską. Zgodnie z informacjami z rejestru biegłych rewidentów, prowadzonym przez Krajową Radę Biegłych Rewidentów – w oparciu o dokonane sprawdzenie z dnia 17 lutego 2021 r. – było 5 374²³ biegłych rewidentów oraz 1 399 firm audytorskich.²⁴

Podmioty prowadzące działalność w zakresie gier losowych, zakładów wzajemnych, gier w karty i gier na automatach

Funkcjonowanie rynku gier hazardowych reguluje *ustawa z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych* (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2094) oraz przepisy wykonawcze do tej ustawy. Zgodnie z nimi grami hazardowymi są gry losowe, zakłady wzajemne, gry w karty, gry na automatach.

Grami losowymi są gry, w tym urządzone przez sieć Internet, o wygrane pieniężne lub rzeczowe, których wynik w szczególności zależy od przypadku. Są to: gry liczbowe, loterie pieniężne, gra telebingo, gry cylindryczne, gry w kości, gra bingo pieniężna, gra bingo fantowe, loterie fantowe, loterie promocyjne, loterie audioteksowe.

Zakładami wzajemnymi są zakłady o wygrane pieniężne lub rzeczowe, polegające na odgadywaniu wyników sportowego współzawodnictwa ludzi lub zwierząt, w których uczestnicy wpłacają stawki, a wysokość wygranej zależy od łącznej kwoty stawek wpłaconych przez uczestników – są to tzw. totalizatory. Ponadto, oprócz tzw. totalizatorów w przypadku zakładów wzajemnych rozróżniamy także bukmacherstwo, tj. odgadywanie zaistnienia różnych zdarzeń, w tym zdarzeń wirtualnych, w których uczestnicy wpłacają stawki, a wysokość wygranych zależy od umówionego, między przyjmującym zakład a wpłacającym stawkę, stosunku wpłaty do wygranej.

Grami na automatach są gry na urządzeniach mechanicznych, elektromechanicznych lub elektronicznych, w tym komputerowych oraz gry odpowiadające zasadom gier na automatach urządzone przez sieć Internet o wygrane pieniężne lub rzeczowe, w których gra zawiera element losowości.

Grami w karty są gry black jack, poker i baccarat, jeżeli są rozgrywane o nagrody pieniężne lub rzeczowe.

Prowadzenie działalności w zakresie gier liczbowych, loterii pieniężnych, gry telebingo oraz gier na automatach poza kasynem gry, a także urządzenie gier hazardowych przez sieć Internet (z wyjątkiem zakładów wzajemnych i loterii promocyjnych), jest objęte monopolem państwa. Wykonywanie monopolu państwa należy do ministra właściwego do spraw aktywów państwowych, który tworzy w tym celu, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych, jednoosobowe spółki Skarbu Państwa.

Na podstawie ww. *ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych* urządzenie gier hazardowych wymaga – w zależności od rodzaju gry – koncesji lub zezwolenia ministra

²³ [Rejestr biegłych rewidentów | PIBR](#), dostęp w dniu 17.02.2021 r.

²⁴ <https://pana.gov.pl/firmy-audytorskie/>, dostęp w dniu 17.02.2021 r.

właściwego do spraw finansów publicznych albo uzyskania zezwolenia właściwego dyrektora izby administracji skarbowej (IAS).

Według stanu na 17 lutego 2021 r. wydanych było 51 koncesji na prowadzenie kasyna gry, określających lokalizację każdego z kasyn²⁵. Według stanu na ten sam dzień było ogółem 20 legalnych podmiotów na rynku zakładów wzajemnych²⁶, które posiadały zezwolenia Ministra Finansów na urządzenie zakładów wzajemnych. Zezwolenie Ministra Finansów na urządzenie zakładów wzajemnych w punktach naziemnych posiadało 13 podmiotów, natomiast zezwolenie Ministra Finansów na urządzenie i prowadzenie działalności w zakresie zakładów wzajemnych przez Internet posiadało 19 podmiotów. Jednocześnie był jeden legalny podmiot, który posiadał możliwość urządzania i prowadzenia działalności w zakresie innych gier hazardowych w sieci Internet. Te gry to gry na automatach, gry w karty, gry cylindryczne, gry w kości (strona www.totalcasino.pl) oraz gry liczbowe i loterie pieniężne (strona gry.lotto.pl).

Poniższa tabela obrazuje wysokość podatku od gier w latach 2019 – 2020.²⁷

Tabela nr 3 – Podatek od gier w podziale na poszczególne rodzaje gier w 2019 r. i w 2020 r. (w tys. zł)

Rodzaje gier	2019 r.	2020 r.
Monopol	1 082 620	1 182 820
Gry liczbowe	760 352	765 614
Loterie pieniężne	225 874	219 420
Salony gier na automatach	16 701	34 324
Gry kasynowe (przez Internet)	79 693	163 462
Kasyna gry	457 570	319 250
Zakłady wzajemne	823 866	873 660
w punktach stacjonarnych	166 224	126 752
przez Internet	657 642	746 908
Loterie audiotekstowe	10 512	9 549
Loterie fantowe	13	4
Razem	2 364 056	2 375 730

Operatorzy pocztowi

Zgodnie z art. 3 pkt 12 *ustawy z 23 listopada 2012 r. - Prawo pocztowe* (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 1041), operatorem pocztowym jest przedsiębiorca uprawniony do wykonywania działalności pocztowej, na podstawie wpisu do rejestru operatorów pocztowych. Prawo pocztowe przewiduje także istnienie operatora wyznaczonego – szczególnego rodzaju operatora pocztowego, który jest obowiązany do świadczenia usług pocztowych. Decyzją prezesa Urzędu Komunikacji Elektronicznej od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia 31 grudnia 2025 r. operatorem wyznaczonym do pełnienia powszechnych usług pocztowych w Rzeczypospolitej Polskiej jest Poczta Polska S.A.

²⁵<https://www.podatki.gov.pl/media/6053/wykaz-obowi%C4%85zuj%C4%85cych-koncesji-na-kasyna-gry-wed%C5%82ug-stanu-na-24-04-2020-r.pdf>, dostęp w dniu 17.02.2021 r.

²⁶*Zakłady wzajemne i gry hazardowe przez Internet* (podatki.gov.pl), dostęp w dniu 17.02.2021 r.

²⁷ <https://www.podatki.gov.pl/pozostale-podatki/gry-hazardowe/>, dostęp w dniu 17.02.2021 r.

Według informacji zawartych w rejestrze operatorów pocztowych, prowadzonym przez Prezesa Urzędu Komunikacji Elektronicznej, zgodnie z dokonanym sprawdzeniem z dnia 17 lutego 2021 r. było 296 operatorów pocztowych.²⁸

Fundacje i stowarzyszenia

Fundacja jest to forma prawna organizacji pozarządowej, w której istotnym elementem jest kapitał przeznaczony na określony cel. Zgodnie z art. 1 *ustawy z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach* (Dz.U z 2020 r. poz. 2167) „fundacja może być ustanowiona dla realizacji zgodnych z podstawowymi interesami Rzeczypospolitej Polskiej celów społecznie lub gospodarczo użytecznych, w szczególności takich, jak: ochrona zdrowia, rozwój gospodarki i nauki, oświata i wychowanie, kultura i sztuka, opieka i pomoc społeczna, ochrona środowiska oraz opieka nad zabytkami”. Fundacje mogą realizować jednocześnie kilka celów.

Zgodnie z informacją sygnałną GUS z dnia 29.12.2020 r. było 15,3 tys. fundacji (dane wg stanu na 31.12.2019 r.).²⁹

Fundacje są instytucjami obowiązanyymi w zakresie, w jakim przyjmują lub dokonują płatności w gotówce o wartości równej lub przekraczającej równowartość 10 000 EUR, bez względu na to, czy płatność jest przeprowadzana jako pojedyncza operacja, czy kilka operacji, które wydają się ze sobą powiązane.

Stowarzyszenie jest podstawową formą organizacyjno-prawną, w której realizowane jest zagwarantowane konstytucyjnie jedno z najistotniejszych praw obywatelskich – prawo wolności swobodnego zrzeszania się i podejmowania wspólnych działań. Według art. 2 ust. 1 *ustawy z 7 kwietnia 1989 r. - Prawo o stowarzyszeniach* (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2261) jest ono „dobrowolnym, samorządnym, trwałym zrzeszeniem o celach niezarobkowych”.

Stowarzyszenie samodzielnie określa swoje cele, programy działania i struktury organizacyjne oraz uchwała akty wewnętrzne dotyczące jego działalności, a jego działalność opiera się na pracy społecznej swoich członków. Do prowadzenia swych spraw stowarzyszenie może zatrudniać pracowników, w tym swoich członków.

Zgodnie z informacją sygnałną GUS z dnia 29.12.2020 r. było 69,9 tys. stowarzyszeń (dane wg stanu na 31.12.2019 r.).³⁰

Instytucjami obowiązanyymi są jedynie stowarzyszenia posiadające osobowość prawną, w zakresie, w jakim przyjmują lub dokonują płatności w gotówce o wartości równej lub przekraczającej równowartość 10 000 EUR, bez względu na to, czy płatność jest przeprowadzana jako pojedyncza operacja, czy kilka operacji, które wydają się ze sobą powiązane.

²⁸ [Rejestr operatorów pocztowych - Urząd Komunikacji Elektronicznej \(uke.gov.pl\)](https://rejestr.uke.gov.pl/), dostęp w dniu 17.02.2021 r.

²⁹ <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/gospodarka-spoieczna-wolontariat/gospodarka-spoieczna-trzeci-sektor/wspolpraca-organizacji-non-profit-z-innymi-podmiotami-w-2019-r-wyniki-wstepne,9,4.html>, dostęp w dniu 17.02.2021 r.

³⁰ <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/gospodarka-spoieczna-wolontariat/gospodarka-spoieczna-trzeci-sektor/wspolpraca-organizacji-non-profit-z-innymi-podmiotami-w-2019-r-wyniki-wstepne,9,4.html>, dostęp w dniu 17.02.2021 r.

Według informacji uzyskanych w trybie art. 14 ust. 4 ustawy AML/CTF od starostów i wojewodów zidentyfikowano 4 instytucje obowiązane wśród nadzorowanych stowarzyszeń (wg stanu na 31 grudnia 2020 r.).³¹

Inne niefinansowe instytucje obowiązane

Dużą grupę instytucji obowiązanych działających poza rynkiem finansowym stanowią przedsiębiorcy prowadzący działalność nieregulowaną, głównie na podstawie przepisów ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców (t.j. Dz. U. z 2021 poz. 162), zwanej dalej ustawą - Prawo przedsiębiorców. Wśród nich znajdują się instytucje obowiązane wskazane w art. 2 ust. 1 pkt 12, 16-18, 23-24 ustawy AML/CTF.

Z informacji ze strony <https://gieldykryptowalut.pl/najwieksze-gieldy-i-kantory-kryptowalut/> (dostęp w dniu 18 lutego 2021 r.) wynika, że w sieci swoje usługi w języku polskim oferowało co najmniej 37 kantorów i giełd kryptowalut, tj. podmiotów, które można by rozważać jako instytucje obowiązane, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 12 ustawy AML/CTF.

Zgodnie z informacją ze strony <https://wymianakrypto.pl/bitomaty> obecnie w Polsce funkcjonuje co najmniej 67 tzw. bitomatów³². Najwięcej z nich funkcjonuje na Mazowszu – 15. Bitomat to urządzenie, za pomocą którego można wymienić bitcoina na gotówkę lub gotówkę na bitcoina. W niektórych bitomatach jest możliwa również wymiana na inne kryptowaluty.

Rozróżnienie pomiędzy giełdami i kantorami kryptowalut bazuje na różnicy w modelach ich działalności. Kantory kryptowalut świadczą swoje usługi zarówno w Internecie, jak i w stacjonarnych punktach usługowych. Umożliwiają one swoim klientom zakup lub sprzedaż określonej ilości jednostek zdecentralizowanych walut wirtualnych. Nie oferują one usług w zakresie przechowywania tych jednostek lub też kluczy prywatnych umożliwiających dostęp do nich. Z kolei giełdy kryptowalut świadczą szerszy zakres usług. Transakcje kupna i sprzedaży jednostek kryptowalut mogą być zawierane z giełdą kryptowalut, jak również – na podstawie kojarzenia ofert kupna i sprzedaży jej klientów – pomiędzy różnymi ich użytkownikami. Ponadto, oferują one swoim klientom prowadzenie portfeli elektronicznych na ich rzecz.

W przypadku działalności gospodarczej w zakresie obrotu nieruchomościami może uczestniczyć pośrednik - przedsiębiorca prowadzący działalność gospodarczą z zakresu pośrednictwa w obrocie nieruchomościami. Pośrednictwo w obrocie nieruchomościami polega na odpłatnym wykonywaniu czynności zmierzających do zawarcia przez inne osoby umów. Zakres czynności pośrednictwa w obrocie nieruchomościami określa umowa pośrednictwa. Umowa wymaga formy pisemnej lub elektronicznej pod rygorem nieważności. Nie jest możliwe podanie faktycznej liczby pośredników w obrocie nieruchomościami, bowiem każdy przedsiębiorca może wykonywać czynności pośrednictwa w obrocie

³¹ Informacje przekazane przez starostów i wojewodów bazowały na posiadanej przez nich wiedzy. W części odpowiedzi wskazywano na ograniczone możliwości ustalania, które ze stowarzyszeń spełniają warunki wskazane w art. 2 ust. 1 pkt 22 ustawy AML/CTF (tj. podczas kontroli przeprowadzanych zgodnie z innymi przepisami lub poprzez pobieranie oświadczeń od stowarzyszeń).

³² Dostęp w dniu 10.03.21 r.

nieruchomościami pod warunkiem posiadania ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone w związku z wykonywaniem tych czynności.

Z danych GUS zawartych w kwartalnej informacji o podmiotach gospodarki narodowej, wg stanu na 31 grudnia 2020 r., w krajowym rejestrze urzędowym gospodarki narodowej REGON (bez osób fizycznych prowadzących wyłącznie indywidualne gospodarstwa rolne), było zarejestrowanych ogółem 20 608 podmiotów wskazujących na prowadzenie działalności w zakresie określonym kodem Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) – 6831Z, tj. pośrednictwa w obrocie nieruchomościami³³.

Usługowe prowadzenie ksiąg rachunkowych – zgodnie z art. 76a ust. 1 *ustawy z 29 września 1994 r. o rachunkowości* (Dz. U z 2021 r. poz. 217) – jest działalnością gospodarczą, w rozumieniu przepisów ww. *ustawy Prawo przedsiębiorców*, polegającą na świadczeniu usług w zakresie:

- prowadzenia, na podstawie dowodów księgowych, ksiąg rachunkowych, ujmujących zapisy zdarzeń w porządku chronologicznym i systematycznym;
- okresowego ustalania lub sprawdzania drogą inwentaryzacji rzeczywistego stanu aktywów i pasywów;
- wyceny aktywów i pasywów oraz ustalanie wyniku finansowego;
- sporządzania sprawozdań finansowych;
- gromadzenia i przechowywania dowodów księgowych oraz pozostałej dokumentacji przewidzianej ww. *ustawą*.

Działalność polegającą na usługowym prowadzeniu ksiąg rachunkowych może wykonywać każdy przedsiębiorca, pod warunkiem że czynności z zakresu prowadzenia ksiąg będą wykonywane przez osoby, które mają pełną zdolność do czynności prawnych oraz nie były skazane prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo przeciwko wiarygodności dokumentów, mieniu, obrotowi gospodarczemu, obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi, za przestępstwo skarbowe oraz za przestępstwa określone w rozdziale 9 ww. *ustawy*. Dodatkowym warunkiem prowadzenia takiej działalności jest wymóg, aby przedsiębiorca nie później niż w dniu poprzedzającym dzień rozpoczęcia wykonywania działalności zawarł umowę ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone w związku z prowadzoną działalnością w zakresie usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 16 *ustawy AML/CTF* instytucjami obowiązany są także przedsiębiorcy w rozumieniu *ustawy - Prawo przedsiębiorców*, niebędący innymi instytucjami obowiązany, którzy świadczą usługi polegające na:

- tworzeniu osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej;

³³<https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/podmioty-gospodarcze-wyniki-finansowe/zmiany-strukturalne-grup-podmiotow/kwartalna-informacja-o-podmiotach-gospodarki-narodowej-w-rejestrze-regon-rok-2020,7,8.html>, dostęp w dniu 17.02.2021 r.

- pełnieniu funkcji członka zarządu lub umożliwieniu innej osobie pełnienia tej funkcji lub podobnej funkcji w osobie prawnej lub jednostce organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej;
- zapewnianiu siedziby, adresu prowadzenia działalności lub adresu korespondencyjnego oraz innych pokrewnych usług osobie prawnej lub jednostce organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej;
- działaniu lub umożliwieniu innej osobie działania jako powiernik trustu, który powstał w drodze czynności prawnej;
- działaniu lub umożliwieniu innej osobie działania jako osoba wykonująca prawa z akcji lub udziałów na rzecz podmiotu innego niż spółka notowana na rynku regulowanym podlegającym wymogom dotyczącym ujawniania informacji zgodnie z prawem UE lub podlegająca równoważnym standardom międzynarodowym.

Z danych GUS zawartych w kwartalnej informacji o podmiotach gospodarki narodowej, wg stanu na 31 grudnia 2020 r., w krajowym rejestrze urzędowym gospodarki narodowej REGON (bez osób fizycznych prowadzących wyłącznie indywidualne gospodarstwa rolne), było zarejestrowanych ogółem 19 344 podmioty wskazujące na prowadzenie działalności w zakresie określonym kodem PKD – 8211Z, tj. związanej z administracyjną obsługą biura³⁴. Podklasa ta obejmuje „działalność związaną z codzienną administracyjną obsługą biura, taką jak: recepcja, planowanie finansowe, rachunkowość, księgowość, obsługa personelu i dostarczanie poczty, wykonywaną na zlecenie”.

Jedną z czynności bankowych określonych w art. 5 *ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe* są czynności polegające na udostępnieniu skrytki sejfowej, o ile czynności te są wykonywane przez banki. Jednak udostępnianie skrytek sejfowych może być również przedmiotem działalności gospodarczej w rozumieniu *ustawy - Prawo przedsiębiorców*.

Relatywnie szeroką kategorią instytucji obowiązanych, obejmujących podmioty gospodarcze działające w różnych branżach, są przedsiębiorcy przyjmujący lub dokonujący płatności za towary w gotówce o wartości równej lub przekraczającej równowartość 10 000 EUR bez względu na to, czy transakcja jest przeprowadzana jako pojedyncza operacja, czy kilka operacji, które wydają się ze sobą powiązane. Jakkolwiek art. 19 *ustawy Prawo przedsiębiorców* wskazuje na obowiązek przedsiębiorców dokonywania i przyjmowania płatności związanych z wykonywaną działalnością gospodarczą za pośrednictwem ich rachunków płatniczych, w każdym przypadku gdy jednorazowa wartość transakcji, bez względu na liczbę wynikających z niej płatności, przekracza 15 000 zł lub równowartość tej kwoty, to jednak odnosi się on tylko do transakcji pomiędzy przedsiębiorcami.

³⁴<https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/podmioty-gospodarcze-wyniki-finansowe/zmiany-strukturalne-grup-podmiotow/kwartalna-informacja-o-podmiotach-gospodarki-narodowej-w-rejestrze-regon-rok-2020,7,8.html>, dostęp w dniu 17.02.2021 r.

3. INFORMACJE O DANYCH PRZEKAZYWANYCH DO GIIF

3.1. INFORMACJE O TRANSAKCJACH PODEJRZANYCH

W 2020 r. w systemie informatycznym GIIF zarejestrowano 3805 zawiadomień opisowych o działalności i transakcjach podejrzanych, tzw. SAR-ów (ang. *Suspicious Activity Reports*), które włączono do prowadzonych postępowań analitycznych. Powyższe zawiadomienia zawierają opis kilku, kilkunastu, a w niektórych przypadkach kilkuset transakcji (powiązanych ze sobą poprzez strony transakcji, okoliczności przeprowadzenia transakcji, zbliżony okres realizacji i/lub zaangażowanie tych samych wartości majątkowych) i towarzyszących im okoliczności, które w przekonaniu zgłaszającej instytucji/jednostki mogą być związane z praniem pieniędzy lub finansowaniem terroryzmu. Często częściami składowymi tych zawiadomień są dodatkowe dane i dokumenty uzasadniające podejrzenia i mające na celu usprawnienie prowadzenia postępowania (np. historie rachunków, kopie dokumentów dotyczących transakcji, itp.). Im szersze spektrum informacji zawartych w SAR, tym większe możliwości szybkiej weryfikacji otrzymanych danych i ich powiązania z informacjami w innych źródłach i tym bardziej skrócony czas realizacji działań podejmowanych przez GIIF we współpracy z prokuraturą i organami ścigania. Zawiadomienia opisowe mogą zawierać w szczególności informacje na temat powziętego przez zgłaszający podmiot podejrzenia popełnienia przestępstwa oraz okoliczności towarzyszących transakcjom. Pochodzenie od różnych rodzajów podmiotów zgłaszających SAR do GIIF ilustruje tabela nr 4 (dane z 2020 r. pokazane na tle danych z lat poprzednich).

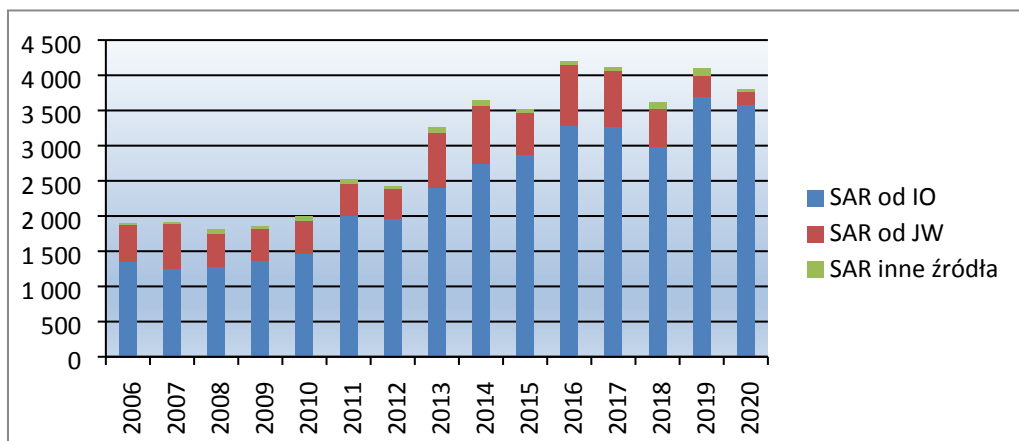
Tabela nr 4 - Liczba zawiadomień opisowych (SAR) otrzymanych w latach 2001-2020

Okres	Instytucje obowiązane	Jednostki współpracujące	Inne źródła	Łącznie
2001 r. (od VII)	102	115	14	231
2002 r.	358	237	19	614
2003 r.	739	211	15	965
2004 r.	860	521	16	1 397
2005 r.	1 011	500	15	1 526
2006 r.	1 351	530	17	1 898
2007 r.	1 244	648	28	1 920
2008 r.	1 287	460	68	1 815
2009 r.	1 362	464	36	1 862
2010 r.	1 462	476	59	1 997
2011 r.	2 004	461	62	2 527

2012 r.	1 954	436	37	2 427
2013 r.	2 399	789	77	3 265
2014 r.	2 739	823	75	3 637
2015 r.	2863	604	53	3520
2016 r.	3290	853	55	4198
2017 r.	3272	796	47	4115
2018 r.	2982	543	97	3622
2019 r.	3696 ³⁵	294*	110	4100
2020 r.	3587	179	39	3805

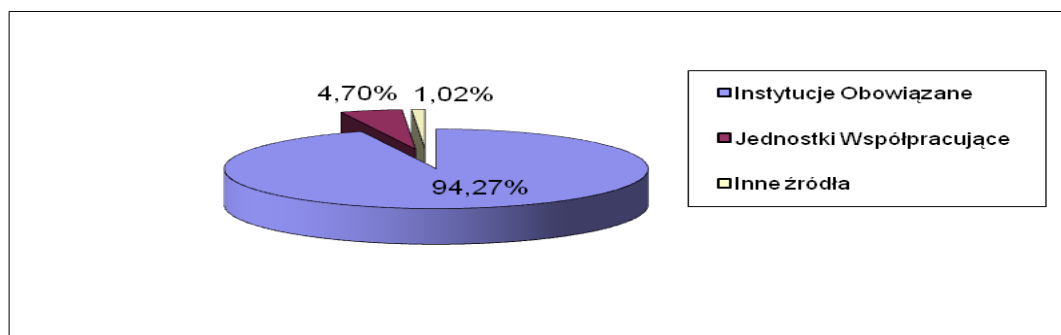
Liczba zawiadomień opisowych utrzymuje się na wysokim poziomie od ośmiu lat (wykres nr 3). Rok 2020 był drugim pełnym rokiem obowiązywania znowelizowanych przepisów w zakresie raportowania SAR, ich liczba jest porównywalna do ubiegłorocznej – mimo zmienionych warunków w związku z pandemią.

Wykres nr 3 – Liczba zawiadomień opisowych (SAR) otrzymanych w latach 2006-2020

Udział procentowy zawiadomień opisowych otrzymanych z poszczególnych źródeł informacji zobrazowany jest na wykresie nr 4.

Wykres nr 4 - Źródła zawiadomień opisowych (SAR) w 2020 r.

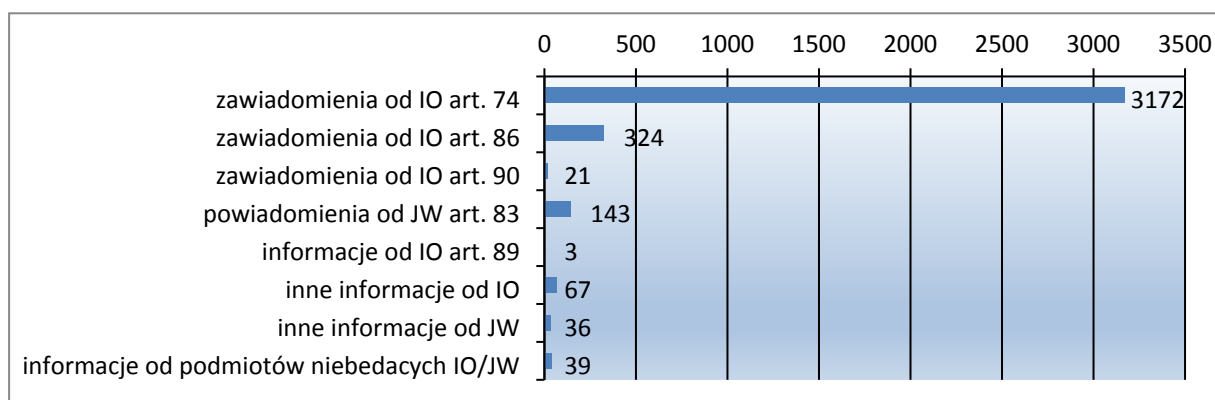
³⁵ W porównaniu do sprawozdania rocznego GIIF za 2019 r. skorygowano liczbę SAR'ów od instytucji obowiązanych (-1) i liczbę SAR'ów od jednostek współpracujących (+1).

Na ogólną liczbę SAR rejestrowanych w 2020 r. składają się zawiadomienia i informacje różniące się ze względu na okoliczności towarzyszące zdarzeniom, których dotyczą, a także przesłankami i trybem przekazania do GIIF. Obowiązująca *ustawa o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu* wskazuje – w następujących przepisach:

- art. 74 (zawiadomienie od instytucji obowiązanej o okolicznościach, które mogą wskazywać na podejrzenie popełnienia przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu),
- art. 83 (powiadomienie od jednostki współpracującej o podejrzeniu popełnienia przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu),
- art. 86 (zawiadomienie od instytucji obowiązanej o przypadku powzięcia uzasadnionego podejrzenia, że określona transakcja lub określone wartości majątkowe mogą mieć związek z praniem pieniędzy lub finansowaniem terroryzmu),
- 89 (informacja od instytucji obowiązanej o zawiadomieniu do prokuratora o przypadku powzięcia uzasadnionego podejrzenia, że wartości majątkowe będące przedmiotem transakcji lub zgromadzone na rachunku pochodzą z przestępstwa innego niż przestępstwo prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu lub z przestępstwa skarbowego albo mają związek z przestępstwem innym niż przestępstwo prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu lub z przestępstwem skarbowym),
- art. 90 (zawiadomienie od instytucji obowiązanej o przeprowadzeniu transakcji, co do której instytucja obowiązana powzięła uzasadnione podejrzenie, że może mieć ona związek z praniem pieniędzy lub finansowaniem terroryzmu, w przypadku gdy przekazanie zawiadomienia było niemożliwe przed przeprowadzeniem transakcji)

– różne przesłanki dla przesłania przez instytucję obowiązaną lub jednostkę współpracującą SAR do GIIF. Zestawienie liczbowe różnych typów SAR zarejestrowanych przez GIIF w 2020 r. przedstawia wykres nr 5.

Wykres nr 5 - Typy zawiadomień opisowych (SAR) w 2020 r.

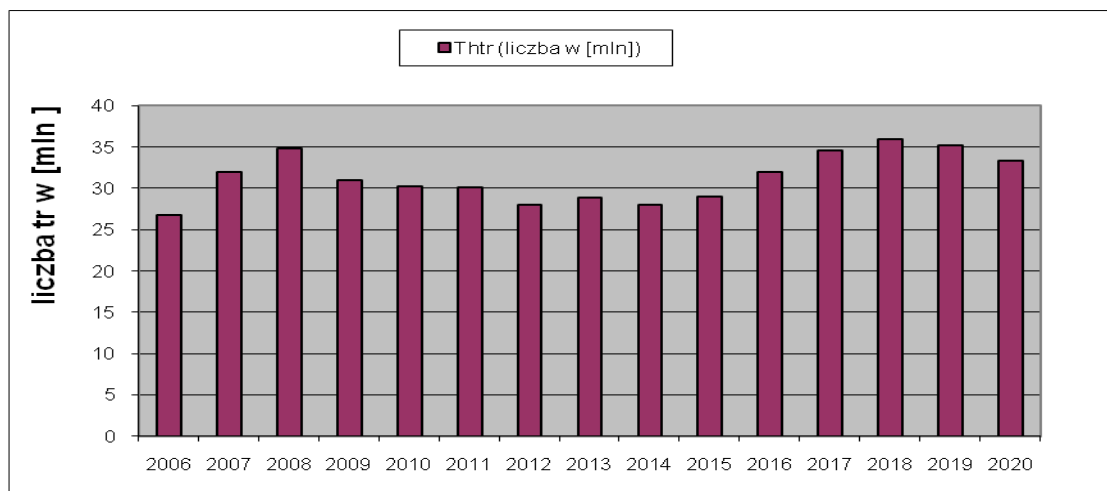
W 2020 r. zarejestrowano 179 zawiadomień opisowych (SAR) od jednostek współpracujących (JW), co stanowi kolejny spadek rok do roku. Spadek liczby SAR od jednostek współpracujących był już zauważony w sprawozdaniu GIIF za 2018 r., dane z lat 2019 i 2020 go potwierdzają (w 2020 r. dodatkowym czynnikiem spadku była pandemia).

GIIF zarejestrował w 2020 r. 3587 SAR otrzymanych od instytucji obowiązanych. Ich liczba utrzymuje się w okresie ostatnich dwóch lat na wysokim poziomie i jest o ok. 20% wyższa niż średnia z lat 2014-2018. Jak to już było wskazane przy omawianiu *tabeli nr 4 – 2020 r.* był drugim pełnym rokiem obowiązywania znowelizowanych przepisów w zakresie raportowania, a zmiana w tym zakresie nastąpiła w drugiej połowie 2018 r. Zachowując wobec tego ostrożność przy porównywaniu danych rok do roku, wzrost liczby SAR w 2019 r. i w 2020 r. w stosunku do lat bezpośrednio poprzedzających można wiązać ze zniknięciem spośród kategorii informacji raportowanych do GIIF przez instytucje obowiążane w latach poprzednich tzw. informacji o pojedynczej transakcji podejrzanej - STR. W poprzednich latach GIIF otrzymywał po kilkadziesiąt tysięcy tego typu informacji rocznie (w 2018 r. było to blisko 43 tys. informacji o pojedynczych transakcjach), przy czym zdecydowana większość z nich była powiązana z informacjami raportowanymi w ramach SAR. W obecnym stanie prawnym przypadki, które dotyczą pojedynczych transakcji i mogły być raportowane poprzednio jako STR niezwiązany z równolegle przesyłanym SAR'em – w 2019 r. i 2020 r. manifestowały się prawdopodobnie jako zwiększona liczba SAR.

3.2. INFORMACJE O TRANSAKCJACH PONADPROGOWYCH

W 2020 r. GIIF otrzymał informacje o 33,37 mln tzw. transakcji ponadprogowych (w trybie art. 72 ustawy AML/CTF), których równowartość przekracza ustawowy próg (i dodatkowo 894 tys. informacji korygujących). Są one gromadzone w systemie informatycznym GIIF i przetwarzane w Departamencie Informacji Finansowej Ministerstwa Finansów – zarówno na potrzeby postępowań analitycznych prowadzonych przez GIIF, jak i na potrzeby analiz prowadzonych w wyniku realizacji wniosków uprawnionych organów. Liczba informacji o transakcjach tego rodzaju przekazywanych rokrocznie do GIIF pozostaje na zbliżonym poziomie (wykres nr 6), przy czym - w ślad za zmianą przepisów w 2018 r. – w 2019 r. miało miejsce zakończenie okresów przejściowych w zakresie sposobu przekazywania informacji o transakcjach ponadprogowych do GIIF, a 2020 r. był pierwszym rokiem w pełni z raportowaniem wg nowych reguł. Zmiana przepisów dotyczyła zarówno kategorii raportowanych transakcji, katalogu instytucji obowiązanych raportujących informacje, jak i zawartości informacji o transakcji przesyłanej do GIIF. Zmiana przepisów w 2018 r. i zakończenie okresów przejściowych dla przekazywana informacji o transakcjach powyżej progu powoduje, że bezpośrednie porównywanie danych statystyk z lat 2019-2020 do lat poprzednich musi być prowadzone z odpowiednią dozą ostrożności, przy czym w całkowitej liczbie transakcji, o których informacja została zraportowana do GIIF w 2019 r. i w 2020 r. nie nastąpiła znacząca zmiana (z lekkim spadkiem być może spowodowanym pandemią). Wskazuje to, że ograniczenie raportowania szeregu typów informacji – aktualnie zgodnie z art. 72 ustawy AML/CTF raportowane są informacje o czterech enumeratywnie wymienionych w tym artykule rodzajach sankcji: wpłatach/wypłatach środków w gotówce, transferach środków, transakcjach kupna/sprzedaży środków dewizowych oraz wybranych czynnościach notarialnych nie wpłynęła znacząco na ogólną liczbę raportów. Z katalogu raportowanych transakcji zniknęła część kategorii – np. transakcje bez widocznego obrotu pieniężnego, obejmujące do drugiej połowy 2018 r. różne przypadki, obecnie obejmują wyłącznie enumeratywnie wymienione rodzaje czynności notarialnych (co samo w sobie jest zmianą, gdyż poprzednio katalog raportowanych czynności notarialnych był otwarty).

Wykres nr 6 – Liczba informacji o transakcjach ponadprogowych otrzymanych przez GIIF.

Instytucje obowiązane przekazują dane o ww. transakcjach zbiorczo lub pojedynczo, w postaci plików, w sposób ciągły (w przeciwieństwie do obowiązujących w poprzednich latach terminów raportowania raz w miesiącu do 14 dni po upływie każdego miesiąca kalendarzowego, w którym transakcje zostały zarejestrowane). Obecnie wszystkie dane są przekazywane elektronicznie, a oprócz dominującego do 2018 r. przekazu za pośrednictwem bezpiecznej strony internetowej GIIF szeroko wykorzystywany jest kanał komunikacji korzystający z uruchomionej usługi sieciowej systemu teleinformatycznego GIIF, umożliwiającą automatyzację procesu po stronie instytucji obowiązanej.

W przypadku przekazywania informacji o transakcjach za pośrednictwem bezpiecznej strony internetowej możliwe jest przesłanie przy jej pomocy pliku zawierającego informacje o wielu transakcjach, wygenerowanego w odpowiednim formacie z systemu instytucji obowiązanej (to rozwiązanie wykorzystywane było w przeszłości głównie przez duże instytucje, przekazujące miesięcznie informacje o wielu transakcjach, obecnie ta grupa instytucji korzysta głównie z nowego kanału zapewnianego przez usługi sieciowe systemu teleinformatycznego GIIF), jak i wypełnienie formularza (będącego odzwierciedleniem dokumentu elektronicznego stanowiącego wzór elektronicznej karty transakcji) bezpośrednio na stronie WWW (to jest rozwiązanie wykorzystywane głównie przez mniejsze instytucje, przekazujące informacje o niewielu transakcjach miesięcznie).

Spośród wspomnianych 33,37 mln transakcji, o których informacje przekazano do baz GIIF w 2020 r., 4,93% stanowiły transakcje zaliczone przez instytucje obowiązane do kategorii wpłat lub wypłat gotówkowych. Wielkość ta oznacza spadek w porównaniu z poprzednimi latami – w 2019 r. było to 6,08%, w 2018 r. 6,26%, a w 2017 r. transakcje tego typu stanowiły 6,72%. Spadek był w poprzednich latach systematyczny, ale tegoroczny jest zdecydowanie większy (ponad jeden punkt procentowy w porównaniu do 0,2-0,5 punktu procentowego).

Jednocześnie 7,03% transakcji zostało zakwalifikowanych przez instytucje obowiązane jako przychodzące z zagranicy, o punkt procentowy więcej niż w 2019 r., gdy tak zakwalifikowane zostało 6,05% transakcji. W 2018 r. transakcje zakwalifikowane przez instytucje obowiązane w ich raportach jako przychodzące z zagranicy stanowiły 3,51% (podobnie jak w poprzednich latach). Nowe przepisy, które obowiązują od drugiej połowy 2018 r., jednoznacznie

zwiększyły liczbę transferów środków przychodzących z zagranicy raportowanych do GIIF, kładąc tym samym kres przynajmniej części interpretacyjnych spekulacji, jakie towarzyszyły poprzednio obowiązującym przepisom. Efektem jest dwukrotny wzrost liczby raportowanych transferów z zagranicy, co należy odnotować jako pozytywny przejaw przystosowania się instytucji obowiązanych w tym zakresie do obowiązujących przepisów i zmniejszenie istotnej luki w informacjach dostępnych dla analiz GIIF. Dodatkowo zmiana struktury raportowanych informacji, wymuszająca wskazywanie kraju, w którym prowadzony jest dany rachunek, poprawiła możliwość analizy rzeczywistych kierunków przepływów środków. Niestety bardziej szczegółowa analiza danych przekazywanych w ramach informacji o transakcjach przychodzących zza granicy wskazuje, że w dalszym ciągu występują problemy w interpretacji, które rodzaje transakcji powinny być w ten sposób raportowane i jakie informacje o podmiotach i rachunkach powinny zawierać. Ujednolicenie podejścia w tym zakresie jest ważnym zadaniem na kolejny rok.

Zmiany w sposobie raportowania informacji o transakcjach powyżej progu umożliwiają generalnie lepszy wgląd w strukturę informacji i lepszą ich klasyfikację, co ma wpływ na możliwość lepszej oceny ryzyka związanego z poszczególnymi rodzajami transakcji, a także daje wgląd w niedostępne dotąd dla GIIF bezpośrednio istotne informacje o transakcjach szczególnie podatnych na ryzyka związane z praniem pieniędzy/finansowaniem terroryzmu. Takie znaczenie ma przykładowo kategoryzacja informacji o transferach środków. Dla danych raportowanych w nowy od 2019 r. sposób GIIF uzyskał wgląd w strukturę typów procesu inicjującego transfer środków. I tak, o ile 84,98% transferów wychodzących inicjowana jest w wyniku zlecenia „tradycyjnego” polecenia przelewu lub polecenia zapłaty, o tyle pozostałe 15,02% transferów powyżej progu jest wynikiem realizacji zlecenia krajowego lub zagranicznego przekazu pieniężnego (7,38%) albo wynikiem realizacji transferu inicjowanego z wykorzystaniem karty płatniczej, instrumentu pieniądza elektronicznego, telefonu komórkowego lub innego urządzenia cyfrowego lub informatycznego, bądź w inny sposób (łącznie 7,64%).

Wspomniane 7,38% transferów ponadprogowych wynikających z realizacji zlecenia przekazu pieniężnego to informacje o ponad 1 978 tys. przekazów pieniężnych. Z kolei w tej samej próbkę danych wspomniane 7,64% transferów ponadprogowych wynikających z realizacji zlecenia inicjowanego z wykorzystaniem karty płatniczej, instrumentu pieniądza elektronicznego, telefonu komórkowego, innego urządzenia cyfrowego lub informatycznego, bądź w inny sposób, to informacje o blisko 2 050 tys. transferów środków.

Podobna sytuacja ma miejsce dzięki kategoryzacji informacji o transferach środków przychodzących zza granicy. Dla danych raportowanych w nowy sposób GIIF uzyskuje nie tylko informacje o ponad dwukrotnie większej liczbie tego typu transferów (które stanowią grupę bardziej niż inne podatną na ryzyka związane z ML/TF), ale też wgląd w strukturę sposobu, w jaki inicjowany jest transfer środków. Z posiadanych danych wynika, że 83,71% transferów ponadprogowych przychodzących z zagranicy to efekt realizacji poleceń przelewu, 10,66% dociera do polskich instytucji obowiązanych jako efekt realizacji przekazów pieniężnych, a 5,62% transferów przychodzących z zagranicy została sklasyfikowana przez przyjmujące je instytucje obowiązane jako wynikające z realizacji innego rodzaju zlecenia. W liczbach bezwzględnych to odpowiednio informacje o ponad 1 963 tys. przelewów z zagranicy, ponad 250 tys. przekazów z zagranicy i blisko 132 tys. innych rodzajów transferów środków z zagranicy.

Przedstawione liczby bezwzględne różnego rodzaju informacji z jednej strony pokazują skalę zagadnienia związanego ze sprawnym łączeniem gromadzonych informacji z innymi źródłami danych, a z drugiej pokazują możliwości różnicowania procedur dla informacji kwalifikowanych do różnych obszarów ryzyka. W 2019 r. dotyczyło to tylko części informacji o transakcjach ponadprogowych, dla informacji gromadzonych w 2020 r. było to już możliwe w przypadku informacji o wszystkich transakcjach wpływających do systemu teleinformatycznego GIIF.

Otrzymane informacje o transakcjach zostały udostępnione w systemie teleinformatycznym GIIF jako dane wejściowe dla dalszych analiz. W szczególności informacje te były poddawane automatycznym procesom analitycznym. Przykładowo, wszystkie informacje o transakcjach były weryfikowane pod kątem ewentualnych powiązań z podmiotami podejrzanymi o finansowanie terroryzmu lub podmiotami pochodzącymi z krajów wysokiego ryzyka/objętych sankcjami. Automatycznie poszukiwane są powiązania informacji o transakcjach z innymi rodzajami informacji dostępnych w systemie (na przykład z zapytaniami zewnętrznymi podmiotów – prokuratury, zagranicznych jednostek analityki finansowej itd.), które są następnie wykorzystywane w postępowaniach analitycznych lub przekazywane do zewnętrznych podmiotów (jako odpowiedź na wniosek o informację lub z inicjatywy GIIF). Powyższych powiązań szukano z wykorzystaniem funkcjonujących w systemie teleinformatycznym GIIF modeli analitycznych, które były stosowane zarówno w procesach automatycznego generowania raportów, jak i w analizach tworzonych ad hoc na potrzeby konkretnego problemu.

Informacje o transakcjach ponadprogowych wykorzystywane są zarówno do ekstrakcji danych o rachunkach podmiotów podejrzanych, jak i informacji o samych transakcjach, stanowiąc pomocne źródło danych w prowadzonych postępowaniach analitycznych. Informacje o transakcjach są dostępne do analiz zarówno w postaci prostej, gdzie zadając pytanie o konkretny podmiot czy rachunek można uzyskać dostęp do zgromadzonych danych, jak i źródło dla analizy powiązań – poprzez wykorzystanie możliwości wyszukania w bazie danych obiektów (rachunków, podmiotów) powiązanych, tj. pozostających względem siebie w relacji o zdefiniowanym typie (np. podmiotów czy rachunków powiązanych poprzez wystąpienia w łańcuchu transakcji). Tego typu analiza powiązań w zakresie rachunków dotyczy tylko rachunków, o których informacje zostały wyekstrahowane z informacji o transakcjach ponadprogowych – GIIF nie ma obecnie dostępu do innej bazy rachunków, która umożliwiałaby tego typu analizy.

3.3. INFORMACJE Z DEKLARACJI PRZEWOZU ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH

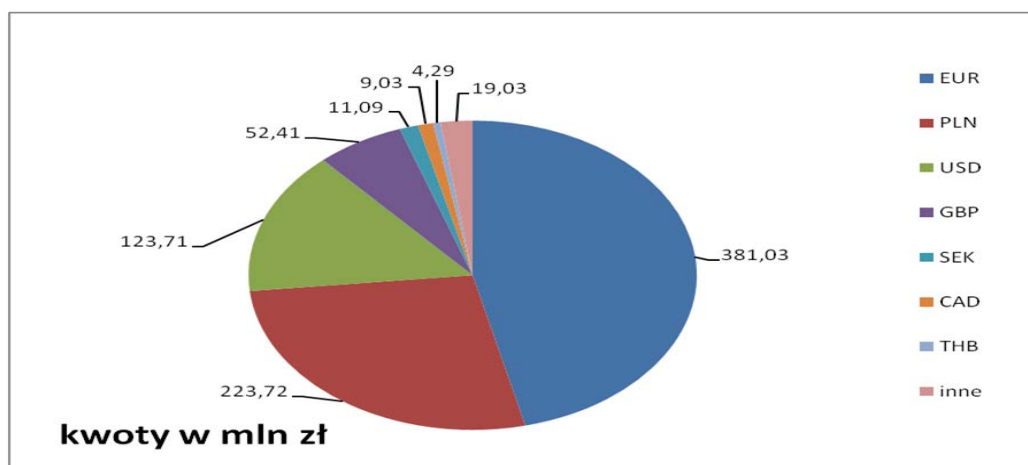
Zgodnie z art. 85 ust. 1 *ustawy AML/CTF*, organy Straży Granicznej i organy KAS przekazują do GIIF informacje z deklaracji przewozu przez granicę UE środków pieniężnych. W 2020 r. (podobnie jak w latach 2011-2019) informacje te były przekazywane z wykorzystaniem elektronicznego kanału komunikacji – bezpośrednio do systemu informatycznego Generalnego Inspektora Informacji Finansowej. GIIF otrzymał informacje o 9,9 tys. zgłoszeniach przewozu środków (w 2017 r. - 11,8 tys., w 2018 r. – 13,0 tys., w 2019 r. – 14,9 tys.), zawartych w 5,8 tys. deklaracji przewozu (w 2017 r. – 7,1 tys. deklaracji, w 2018 r. – 7,8 tys. deklaracji, w 2019 r. – 9,3 tys. deklaracji). Zgodnie z wzorem dokumentu elektronicznego do GIIF trafiają informacje o zgłoszeniach wwozu/wywozu środków

oddzielnie dla każdego rodzaju wwożonych/wywożonych środków zgłoszonych w jednej deklaracji przewozu. Część z 5,8 tys. deklaracji przewozu zawiera dwa lub więcej zgłoszeń dotyczących środków różnych rodzajów. W danych dostarczonych w 2020 r. 8635 zgłoszeń dotyczyło deklaracji wwozu środków na teren UE, a 686 zgłoszeń dotyczyło deklaracji wywozu środków z UE (GIIF otrzymał też informacje o 206 zgłoszeniach z deklaracji przewozu środków pomiędzy krajami UE oraz 336 deklaracji przewozu środków pomiędzy krajami spoza UE). Liczba zgłoszeń z deklaracji przekazanych przez organy Straży Granicznej i organy celne w roku 2020 spadła do poziomu 66% liczby deklaracji z 2019 r., co jest bezpośrednim odzwierciedleniem restrykcji w ruchu osób przez granice UE w roku pandemii. Znajduje to swoje odbicie również w sumarycznej wartości kwot zgłoszonych w deklaracjach środków wwożonych do UE: w 2016 r. – 830,9 mln PLN, w 2017 r. – 1 154 mln PLN, w 2018 r. – 1 231 mln PLN, w 2019 r. – 1 421 mln PLN, w 2020 r. – 824 mln PLN (wszystkie kwoty w tym rozdziale podane w złotych zostały przeliczone wg średniotygodniowych kursów danej waluty). Natomiast sumaryczna kwota w PLN dla środków deklarowanych jako wywożone z UE: w 2016 r. – 120,2 mln PLN, w 2017 r. – 155,3 mln PLN, w 2018 r. – 136,4 mln PLN, w 2019 r. – 182 mln PLN, w 2020 r. – 108,4 mln PLN. Wartość deklarowanych środków dla przywozu do UE wyniosła (uszeregowane wg wartości w PLN):

- 86,8 mln EUR,
- 223,7 mln PLN,
- 32,3 mln USD,
- 10,5 mln GBP,
- 26,0 mln SEK,
- 3,1 mln CAD,
- 34,3 mln THB.

Łączne zadeklarowane kwoty w powyżej wymienionych walutach przekraczają każdorazowo wartość 4 mln w złotych.

Wykres nr 7 - Udział walut w środkach deklarowanych jako wwożone do UE w 2020 r.

Ponadto informacje o deklaracjach przekazane do GIIF dotyczyły jeszcze przewozu środków o kwotowo mniejszych wartościach w 53 innych walutach (w 2015 r. było to 12 innych walut,

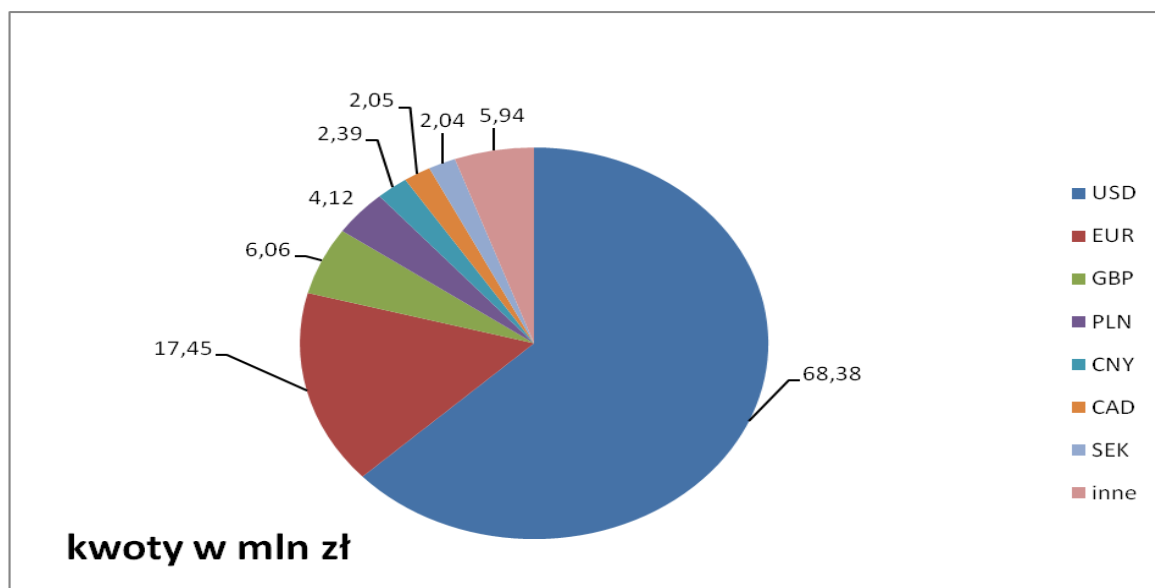
w 2016 r. – 35, w 2017 r. – 37, w 2018 r. – 42, w 2019 r. – 69). Udział poszczególnych walut w środkach deklarowanych jako wwożone do UE ilustruje wykres nr 7 (kwoty w mln zł).

Z kolei dla wywozu środków z UE deklarowana wartość wyniosła (uszeregowane wg wartości w PLN):

- 18,0 mln USD,
- 4,0 mln EUR,
- 1,2 mln GBP,
- 4,1 mln PLN,
- 4,3 mln CNY,
- 0,7 mln CAD
- 5,0 mln SEK.

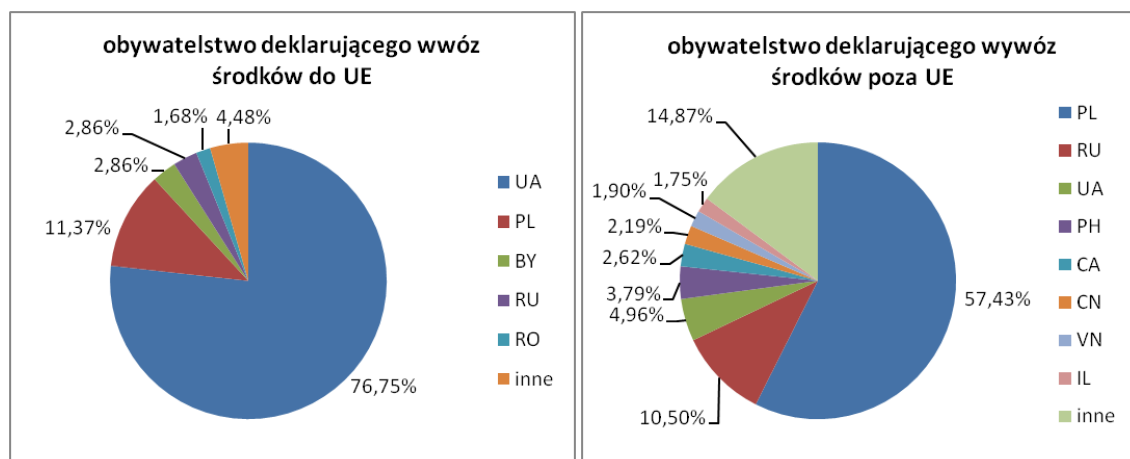
Łączne zadeklarowane kwoty w powyżej wymienionych walutach przekraczają każdorazowo wartość 2 mln w złotych. Znacząco spadła kwota środków deklarowanych jako PLN wywożone poza UE (37,6 mln PLN w 2016 r., 79,8 mln PLN w 2017r. , 66,6 mln PLN w 2018 r. i 61,7 mln PLN w 2019 r.). Ponadto informacje o deklaracjach przekazane do GIIF dotyczyły także przewozu środków o kwotowo mniejszych wartościach w 35 innych walutach. Udział poszczególnych walut w środkach deklarowanych jako wywożone poza UE ilustruje wykres nr 8 (kwoty w mln zł).

Wykres nr 8 - Udział walut w środkach deklarowanych jako wywożone poza UE w 2020 r.

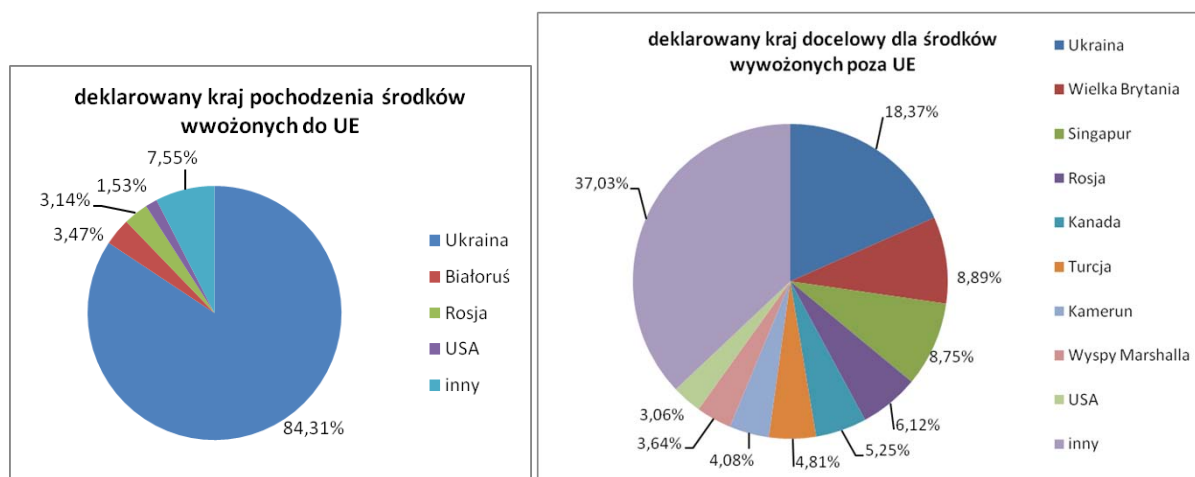
Wwóz najczęściej deklarowali (podobnie jak w poprzednich latach) obywatele Ukrainy (w 76,75% przypadków), następnie obywatele Polski (w 11,37% przypadków), Białorusi (w 2,86% przypadków), Rosji (w 2,86% przypadków), Rumunii (w 1,68% przypadków), a oprócz nich również obywatele 42 innych krajów. Wywóz najczęściej deklarowali obywatele Polski (w 57,43% przypadków), Rosji (w 10,50% przypadków), Ukrainy (4,96% przypadków), Filipin (3,79% przypadków), Kanady (2,62% przypadków), Chin (2,19%), Wietnamu (w 1,9%), Izraela (1,75%), a ponadto obywatele innych 33 krajów. Procentowy udział deklaracji wwozu/wywozu środków wg obywatelstwa osób deklarujących przedstawia wykres nr 9.

Wykres nr 9 – Wwóz/wywóz środków wg obywatelstwa deklarujących w 2020 r.

Analiza kierunków, z których następował wwóz środków na teren UE wskazuje, że aż 84,31% deklaracji dotyczyło środków wwożonych z Ukrainy (podobnie w poprzednich latach), 3,47% – z Białorusi, 3,14% – z Rosji, 1,53% – z USA (pozostałe deklaracje dotyczyły wwozu z 48 innych jurysdykcji). W przypadku wywozu środków z UE deklarowanym miejscem docelowym najczęściej również była Ukraina (18,37% przypadków), następnie Wielka Brytania (8,89%), Singapur (8,75%), Rosja (6,12%), Kanada (5,25%), Turcja (4,81%), Kamerun (4,08%), Wyspy Marshalla (3,64%), USA (3,06%). Pozostałe deklaracje dotyczyły wywozu do 43 innych jurysdykcji, przy czym deklaracje wywozu są znacznie mniej skoncentrowane niż deklaracje wwozu („inne” jurysdykcje dla wywozów stanowią ponad 37% całości, przy 7,55% całości dla „innych” krajów deklarowanych jako źródłowe). Procentowy udział deklaracji wwozu/wywozu środków wg deklarowanych kierunków wwozu/wywozu przedstawia wykres nr 10.

Wykres nr 10 – Wwóz/wywóz środków wg deklarowanych kierunków w 2020 r.

4. ANALIZY

4.1. PRZECIWDZIAŁANIE PRANIU PIENIĘDZY

Uzyskiwanie, gromadzenie, przetwarzanie i analizowanie informacji w trybie określonym przepisami *ustawy AML/CTF* oraz podejmowanie działań w celu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu jest podstawowym zadaniem GIIF. Wykonując to zadanie GIIF bada przebieg transakcji, co do których powziął uzasadnione podejrzenie, udostępnia uprawnionym podmiotom informacje o transakcjach oraz uzyskuje od podmiotów obowiązanych żądane informacje, a także współpracuje z zagranicznymi instytucjami i międzynarodowymi organizacjami zajmującymi się przeciwdziałaniem praniu pieniędzy lub finansowaniu terroryzmu. Wszystkie wyżej wymienione działania są podejmowane w celu przeprowadzenia kompleksowej analizy zebranych informacji pod kątem popełnienia przez podejrzaną podmioty przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu. Powyższa analiza ma doprowadzić do powzięcia przez organ uzasadnionego podejrzenia, że wartości majątkowe będące przedmiotem transakcji pochodzą z korzyści związanych z popełnieniem czynu zabronionego.

4.1.1. POSTĘPOWANIA ANALITYCZNE I ICH EFEKTY

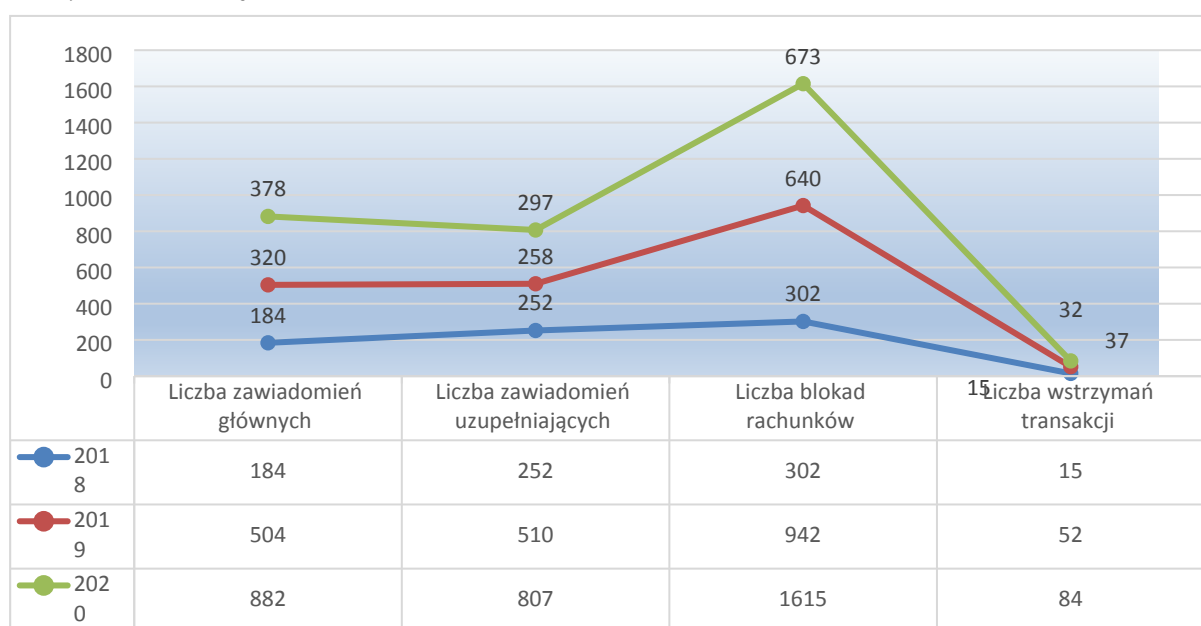
Generalny Inspektor Informacji Finansowej wykonując swoje ustawowe zadania wszczął w 2020 r. – na podstawie uzyskanych informacji – 2 257 postępowań analitycznych. Liczba ta obejmuje postępowania dotyczące podejrzenia prania pieniędzy, postępowania z zakresu przeciwdziałania finansowaniu terroryzmu, a także postępowania wszczęte na bazie informacji przekazanych przez instytucje obowiązane, które nie mogły wykonać obowiązków dotyczących środków bezpieczeństwa finansowego oraz które nie przeprowadziły transakcji, nie podpisały umowy z klientem lub rozwiązały zawarte wcześniej stosunki gospodarcze. W 2020 r. odnotowano spadek liczby wszczętych przez GIIF spraw analitycznych w stosunku do roku poprzedniego, całkowita liczba wszczętych analiz zmniejszyła się o blisko 10%. Efektem przeprowadzonych postępowań analitycznych było:

- 1) Przekazanie do właściwych miejscowo prokuratur 378 zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa prania pieniędzy (tzw. zawiadomień głównych). W analizowanym roku nastąpił wzrost liczby ww. zawiadomień w stosunku do roku poprzedniego, wyniósł on ok. 18,1%. Łączna kwota wartości majątkowych, które były przedmiotem podejrzenia przestępstwa, wyniosła ok. 15,1 mld zł. Zawiadomienia zostały przekazane do prokuratur w trybie art. 103, art. 86 ust 8 lub art. 87 ust. 3 *ustawy AML/CTF*, tzn. zostały sporządzone na podstawie posiadanych przez GIIF informacji, ich przetworzenia lub analizy, a jednocześnie GIIF przekazał prokuraturze posiadane materiały uzasadniające podejrzenie prania pieniędzy. Oprócz ww. zawiadomień głównych GIIF przekazał do prokuratur 297 zawiadomienia, które zawierały materiały łączące się podmiotowo bądź przedmiotowo z prowadzonymi przez prokuratury postępowaniami w sprawie prania pieniędzy, a z których wynikało uzasadnione podejrzenie popełnienia tego przestępstwa. Materiały te zostały uzyskane w toku następczych, prowadzonych przez GIIF postępowań analitycznych. Łączna kwota

wartości majątkowych, które były przedmiotem podejrzenia przestępstwa w tych materiałach, wyniosła ok. 0,3 mld PLN.

- 2) GIIF dokonał 673 blokad rachunków, na których zgromadzono środki o łącznej wartości ok. 246,2 mln zł, a także wstrzymał 32 transakcje na łączną kwotę ok. 26,7 mln zł. W tym z inicjatywy GIIF dokonano 300 blokad na łączną kwotę ok. 57,4 mln zł oraz wstrzymano 13 transakcji, które opiewały łącznie na ok. 2,4 mln zł. Ponadto, w 2020 r. GIIF zwrócił się z wnioskiem do zagranicznej jednostki analityki finansowej o wykorzystanie jej uprawnień w przedmiocie żądania blokady rachunku, a ta jednostka zrealizowała ten wniosek, w efekcie czego zostały zablokowane dwa rachunki zagraniczne na łączną kwotę ok. 13,8 mln zł. Wskazane wyżej kwoty środków zablokowanych na rachunkach są szacunkowe, rzeczywista kwota tych środków może być wyższa z uwagi na specyfikę blokady rachunków – podczas trwania blokady nałożonej przez GIIF środki w dalszym ciągu mogą wpływać na rachunki, natomiast nie mogą być wypłacane lub transferowane na inne rachunki.
- 3) Przekazanie do uprawnionych organów i jednostek 498 informacji z własnej inicjatywy GIIF.

Wykres nr 11 – Zestawienie dotyczące liczby zawiadomień do prokuratury, blokad rachunków oraz wstrzymań transakcji w latach 2018-2020

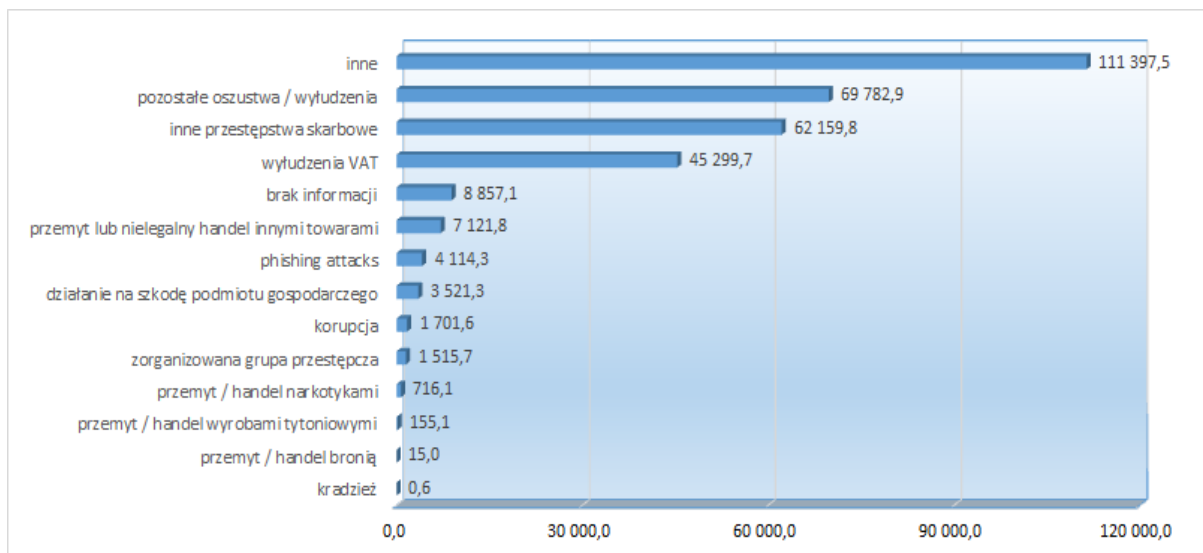

Źródło: dane wewnętrzne GIIF

Powyższy wykres przedstawia zestawienie ilościowe (w podziale na okresy roczne) zawiadomień głównych i uzupełniających przekazanych przez GIIF do prokuratury na podstawie ustawy AML/CTF. W analogiczny sposób porównano wielkości wstrzymanych transakcji i zablokowanych rachunków, przeprowadzonych na żądanie GIIF. Na podstawie ww. danych za lata 2017-2020, zaobserwować można wyraźny trend wzrostowy przedmiotowych indeksów. Ponadto, należy podkreślić, że silna tendencja wzrostowa występuje w statystyce liczby zawiadomień głównych do prokuratury (w 2020 r. wzrost o ok. 18,1% w stosunku do roku poprzedniego oraz o ok. 105,4% w porównaniu do 2018 r.) oraz

liczby blokad rachunków (w 2020 r. wzrost o ok. 5,2% w stosunku do roku poprzedniego oraz o ok. 122,9% w porównaniu do 2018 r.). W analizowanym okresie, podobna tendencja utrzymywała się w przypadku liczby transakcji wstrzymanych przez GIIF (wstrzymano 15 transakcji w 2018 r., 37 – w 2019 r. oraz 32 – w 2020 r.).

Wykres nr 12 – Podział wartości majątkowych zgromadzonych na rachunkach zablokowanych lub będących przedmiotem transakcji wstrzymanych w 2020 r., według typologii odnoszącej się do podejrzenia przestępstwa bazowego (w tys.zł)

Źródło: dane wewnętrzne GIIF

W analizowanym okresie sprawozdawczym GIIF przesłał do uprawnionych organów i jednostek następującą ilość powiadomień:

- 160 do jednostek Krajowej Administracji Skarbowej;
- 130 na Policję (w tym do Centralnego Biura Śledczego Policji);
- 77 do Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego;
- 82 do Centralnego Biura Antykorupcyjnego;
- 24 do Komendy Głównej Straży Granicznej;
- 10 do Służby Kontrwywiadu Wojskowego;
- 11 do Komisji Nadzoru Finansowego;
- 2 do Komendy Głównej Żandarmerii Wojskowej;
- 2 do Agencji Wywiadu.

W 2020 r. najwięcej powiadomień z własnej inicjatywy GIIF skierował do organów Krajowej Administracji Skarbowej. Podobnie jak w latach ubiegłych, przeważająca część powiadomień wskazywała na podejrzenie oszustw podatkowych, związanych z podatkiem od towarów i usług. Zakres przedmiotowy powiadomień związany był z czynami niedozwolonymi, m.in. takimi, jak: zaniżanie lub nieujawnianie obrotów wskutek fałszowania lub ukrywania faktur, wyłudzenie naliczonego podatku VAT, oszustwa typu „znikający podatnik”, oszustwa karuzelowe – w transakcjach wewnątrzwspólnotowych. Znaczna grupa powiadomień

zawierała informacje dotyczące podejrzenia ukrywania przedmiotu opodatkowania, zaniżania przychodów, nieujawnione dochody czy oszustwa w imporcie towarów.

Przekazane przez GIIF z własnej inicjatywy powiadomienia do organów Krajowej Administracji Skarbowej wielokrotnie stanowiły podstawę do wszczęcia przez te organy postępowań kontrolnych w zakresie prawidłowości obliczania i wpłacania podatków stanowiących dochód budżetu Państwa z tytułu podatku od osób fizycznych, podatku od osób prawnych oraz podatku od towarów i usług. Wynik postępowań kontrolnych wielokrotnie wskazywał, że kontrolowane podmioty nie prowadziły rzeczywistej, deklarowanej działalności gospodarczej, były podmiotami wystawiającymi „puste” faktury VAT, które u nabywców służyły do nieuprawnionego zmniejszenia podatku należnego od towarów i usług, co w konsekwencji wpływało na uszczuplenie należności dla Skarbu Państwa. Ponadto ww. postępowania kontrolne wykazywały, że kontrolowane podmioty nie dokonywały zapłaty do właściwego urzędu skarbowego kwot podatku VAT, które zostały wykazane w wystawionych fakturach sprzedaży. Ustalenia w postępowaniu kontrolnym i zebrany materiał dowodowy stanowił podstawę wszczęcia dochodzenia o przestępstwa skarbowe, przekształcane następnie w śledztwa, prowadzone pod nadzorem prokuratur. W wyniku koordynacji działań GIIF uczestniczył w takich śledztwach prokuratorskich, dostarczając materiał dowodowy składający się z analiz przepływów finansowych i dokonywał blokad rachunków posiadając uzasadnione podejrzenie, że te wartości majątkowe pochodzą z korzyści związanych z popełnieniem czynu zabronionego.

Drugą dużą grupę stanowiły powiadomienia do Policji, w tym do Centralnego Biura Śledczego Policji. Informacje zawarte w ww. powiadomieniach wykorzystywane były przez KGP oraz CBŚP do podejmowania czynności ustawowych, których rezultatem były m.in. wszczęte postępowania przygotowawcze. Informacje przekazane przez GIIF wykorzystywane były również w postępowaniach już się toczących.

Skierowane przez GIIF powiadomienia do Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego zawierały informacje o transakcjach, które mogły mieć związek z podejrzeniem czynu zabronionego, którego zbadanie należy do kompetencji Agencji, w tym m.in.: rozpoznawania, zapobiegania i wykrywania przestępstw godzących w podstawy ekonomiczne państwa oraz jego bezpieczeństwo, rozpoznawania, zapobiegania i wykrywania przestępstw korupcji osób pełniących funkcje publiczne, a także dotyczących produkcji i obrotu towarami, technologiami i usługami o znaczeniu strategicznym dla bezpieczeństwa państwa, nielegalnego wytwarzania, posiadania i obrotu bronią, amunicją i materiałami wybuchowymi, bronią masowej zagłady oraz środkami odurzającymi i substancjami psychotropowymi w obrocie międzynarodowym.

Należy podkreślić, że przekazywane z własnej inicjatywy GIIF powiadomienia zawierające kompleksową analizę podejrzanym i nieuzasadnionym ekonomicznie przepływów finansowych, po weryfikacji i dokonaniu ustawowych czynności przez organy ścigania stanowiły kompleksowy materiał dowodowy dający wystarczające przesłanki do wszczęcia śledztwa lub były dołączane do już prowadzonego postępowania karnego. Niejednokrotnie przesłane przez GIIF informacje stanowiły też podstawę do opracowywania przez prokuratorów pisemnych wniosków do GIIF o udostępnienie informacji zgromadzonych w trybie i zakresie przewidzianym przepisami ustawy AML/CTF na potrzeby prowadzonego postępowania karnego. Przeprowadzone w związku z powiadomieniami GIIF postępowania przygotowawcze umożliwiły przedstawienie wielu osobom zarzutów popełnienia

przestępstwa oraz odzyskanie środków majątkowych o wielomilionowej wartości. W wielu przypadkach koordynacja działań GIIF i uprawnionych organów ścigania doprowadziła do aresztowań członków grup przestępczych oraz blokady rachunków bankowych z wartościami majątkowymi, pochodzącymi z korzyści związanych z popełnieniem czynu zabronionego.

Ponadto, warto zwrócić uwagę, że w analizowanym okresie sprawozdawczym GIIF na podstawie art. 113 ust. 2 ustawy AML/CTF, przekazał jednostkom współpracującym – pozyskane uprzednio od zagranicznych jednostek analityki finansowej (JAF) i za ich zgodą – 34 informacje, które przyczyniły się do zwiększenia efektywności działań tych podmiotów. Najwięcej z tych informacji (ponad 60%) zostało przekazanych Policji.

Ponadto informacje otrzymane od zagranicznych jednostek analityki finansowej, co do których zagraniczna JAF wyraziła zgodę na przekazanie pozyskanych od niej informacji, były też przekazywane do prokuratur wraz z zawiadomieniem o podejrzeniu popełnienia przestępstwa prania pieniędzy.

4.1.2. PRZYKŁADOWE KIERUNKI ANALIZ

Sprawy dotyczące oszustw związanych z inwestycjami kapitałowymi

Jedna ze spraw dotyczyła wyłudzenia środków pieniężnych od wielu osób z tytułu rzekomych inwestycji na rynku Forex. Poszkodowani dokonywali płatności na rachunki podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na tzw. „słupy”, które następnie były transferowane na rzecz kilku podmiotów zagranicznych.

Z informacji uzyskanych przez GIIF od organów ścigania wynikało, iż za przedmiotowym procederem stała międzynarodowa grupa przestępcza. Grupa prowadziła własne „call centers”, poprzez które osoby z różnych państw były namawiane do dokonywania inwestycji. Część środków zwracano osobom, które wcześniej dokonały płatności – aby uwiarygodnić, iż środki są faktycznie inwestowane i generują oczekiwane zyski. W ten sposób przestępcy mogli liczyć na pozytywne opinie w mediach społecznościowych czy na forach internetowych.

W przedmiotowej sprawie GIIF kilkakrotnie zażądał blokad rachunków oraz kierował zawiadomienia do prokuratury.

Inna ze spraw dotyczyła wyłudzenia środków od osób fizycznych jednego z państw UE, z tytułu rzekomych inwestycji kapitałowych. Poszkodowani dokonywali płatności na rachunek spółki z o.o., której nazwa zbliżona była do zagranicznej firmy brokerskiej, posiadającej licencję na obrót papierami wartościowymi. Prawdopodobnie poszkodowani byli przekonywani, iż powierzają swoje środki tej firmie lub podmiotowi od niej zależnemu.

Polska spółka była założona przez obywatela państwa A będącego członkiem UE. Zebrany materiał uzasadniał przypuszczenie, iż korzystał on z pomocy „naganiaczy”, którzy pozyskiwali chętnych do zainwestowania środków. Logowania na rachunek polskiej spółki następowały z terenu państwa A, co wskazuje, iż cały przestępczy proceder prowadzony był w kraju A, natomiast rachunki zostały otwarte w Polsce, aby utrudnić działania organom ścigania państwa A, w szczególności ewentualne zabezpieczenie środków na rachunkach po zgłoszeniu się do nich przez poszkodowanych z państwa A.

GIIF zażądał blokad rachunków spółki w dwóch bankach oraz skierował zawiadomienia do prokuratury.

Obrót metalami szlachetnymi niewiadomego pochodzenia

Sprawa dotyczyła skupu metali szlachetnych, głównie złota i srebra, przez małżeństwo prowadzące kantor wymiany walut oraz lombard. Metale szlachetne były następnie sprzedawane na rzecz dwóch podmiotów zagranicznych zajmujących się ich przetwórstwem.

Osoby te twierdziły, iż złoto i srebro pochodziły z wyrobów jubilerskich skupiwanych od wielu osób. Informacje te wzbudziły jednak wątpliwości, ponieważ bardzo duża wartość transakcji oznaczałaby, iż grupa klientów musiałaby być bardzo liczna. Należy zauważyć, iż biżuteria ze złota i srebra jest często wręczana jako prezenty na szczególne okazje i obdarowani zwykle nie sprzedają jej bez ważnych powodów. Ponadto, osoby te posiadały tylko kilka placówek, w których prowadziły działalność, i wątpliwe było, aby mogły mieć tylu klientów sprzedających swoją biżuterię.

W przedmiotowej sprawie GIIF skierował zawiadomienie do prokuratury.

Oszustwo dokonane na szkodę operatora pocztowego

Sprawa dotyczy próby wyłudzenia środków pieniężnych od operatora pocztowego za pośrednictwem fikcyjnej działalności agencji operatora pocztowego.

Na nowo otwarty rachunek osoby fizycznej prowadzony w jednym z banków wpłynęło kilka przelewów na łączną kwotę 4 mln PLN. W trakcie prowadzonej analizy oraz gromadzenia informacji z banku zleciodawcy ww. przelewów ustalono następujące okoliczności. W nowo otwartej agencji operatora pocztowego (umowa zawarta kilka dni wcześniej) doszło najprawdopodobniej do oszustwa polegającego na zaksięgowaniu fikcyjnych wpłat gotówkowych na łączną kwotę przekraczającą 14 mln PLN z tytułu sprzedaży gruntów (zgodnie z zapisem w akcie notarialnym). Środki pieniężne pochodzące z fikcyjnych wpłat w agencji operatora pocztowego zostały następnie przebrane na rachunek osoby fizycznej i następnie w części przetransferowane na inne rachunki tej osoby w innych bankach.

Zgodnie z ustaleniami operatora pocztowego, ww. agencja operatora pocztowego przestała działać natychmiast po przeprowadzeniu opisanych transakcji (sprawa agencji operatora pocztowego została zgłoszona na policję przez operatora pocztowego).

GIIF zażądał blokady rachunków, na których znajdowały się opisane środki i skierował zawiadomienie do prokuratury.

Oszustwa związane z oferowaniem maseczek ochronnych

Sprawa dotyczyła wyłudzenia środków pieniężnych od wielu osób fizycznych w związku z oferowaniem maseczek ochronnych. Na rachunki (w EUR i PLN) polskiej spółki wpływały środki od osób fizycznych oraz podmiotów gospodarczych. Transakcje opatrzone były tytułami płatności wskazującymi na zamówienia maseczek ochronnych. Suma uznań księgowanych na przedmiotowych rachunkach przekroczyła kwotę kilku milionów PLN w okresie 4 miesięcy. Część środków została przekazana do innej polskiej spółki, przetransferowana do jednego z państw azjatyckich oraz wypłacona w gotówce za granicą. Bank prowadzący rachunki opisywanej spółki zaczął otrzymywać coraz więcej komunikatów

od banków zleceniodawców transakcji z prośbą o zwrot środków, a także reklamacji dotyczących zleconych transakcji, które mogły sugerować oszustwo. W ogólnie dostępnych bazach informacji odnaleziono szereg negatywnych doniesień dot. transakcji zawieranych z przedmiotową spółką. Z komentarzy można wywnioskować, że duża liczba osób została oszukana przy zakupie maseczek ochronnych za pośrednictwem strony internetowej, obecnie już nie działającej.

Analizowana spółka nie była zarejestrowana jako podatnik VAT, nie złożyła do polskich organów skarbowych żadnych deklaracji podatkowych przez cały okres działalności. Jedyny udziałowiec oraz jednocześnie prezes zarządu spółki oraz spółka pozostawały w zainteresowaniu organów ścigania w związku z oszustwami.

GIIF zablokował znaczną część środków na rachunkach przedmiotowej spółki oraz wysłał zawiadomienie do prokuratury.

Przestępstwa skarbowe związane z rozliczeniami firm zajmujących się usługami transportu samochodowego

Sprawa dotyczyła rozliczeń polskich spółek za wykonywanie usług transportu samochodowego w ramach działalności dwóch firm A i B (firmy o międzynarodowym zasięgu działalności, które posiadały swoje siedziby poza Polską).

Dwóch obywateli Polski założyło kilka spółek, które najprawdopodobniej zajmowały się organizowaniem i świadczeniem usług transportowych w ramach działalności dwóch firm A i B wykonujących usługi transportu samochodowego. Na rachunki polskich spółek wpływały środki od podmiotów A oraz B. W ciągu ostatnich trzech lat przedmiotowe rachunki zostały zasilone sumą przekraczającą 100 mln PLN. Zgromadzone na kontach bankowych środki były transferowane pomiędzy rachunkami analizowanych spółek by ostatecznie przekazać je na rachunki osób fizycznych (najprawdopodobniej kierowców świadczących usługi transportowe) lub wypłacić w gotówce. Jeden z banków prowadzący rachunki polskim podmiotom w ramach stosowania środków bezpieczeństwa finansowego wystąpił do spółek o dokumenty potwierdzające źródło pochodzenia środków. Ponieważ reprezentanci spółek nie przedstawili żadnych dokumentów, bank wypowiedział umowy prowadzenia rachunków bankowych.

Polskie spółki nie składały żadnych deklaracji podatkowych do właściwych organów skarbowych oraz nie zostały uprawnione do dokonywania transakcji wewnątrzwspólnotowych.

GIIF zablokował rachunek jednej z ww. spółek i skierował zawiadomienie do prokuratury.

Pranie pieniędzy przez grupę obcokrajowców z wykorzystaniem rachunków założonych w jednym z banków

Sprawa została wszczęta z własnej inicjatywy przez GIIF w 2020 r. Dotyczyła ona grupy podmiotów powiązanych z obcokrajowcami pochodzącymi z jednego z krajów azjatyckich, a prowadzona była pod kątem potencjalnego popełnienia przestępstwa prania pieniędzy.

Obcokrajowcy nieposiadających związków z RP wykorzystywali spółki zakładane na terenie Polski w charakterze tzw. 'podmiotu przerzutowego', tj. środki finansowe pochodzące z zagranicy były dystrybuowane do spółek polskich, następnie środki te były przekazywane do dalszych beneficjentów bez dokonania jakichkolwiek czynności podatkowych.

W analizowanych sprawach GIIF dostrzegł brak ekonomicznego uzasadnienia założenia spółek w Polsce oraz brak wskazań dla związków biznesowych tych spółek z polskim rynkiem. Ponadto wpływy finansowe pochodziły od podmiotów niedziałających w branżach deklarowanych w KRS przez reprezentantów spółek.

W powyższych sprawach GIIF zawiadamiał właściwe jednostki prokuratury. Uznając zawiadomienia GIIF jako uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa prania pieniędzy prokuratorzy na podstawie art. 86 ust. 9 i 11 *ustawy AML/CTF* wydawali postanowienia o wszczęciu śledztw oraz o blokadzie rachunków podmiotów na okres sześciu miesięcy.

W ocenie GIIF wspólnym mianownikiem w tych sprawach były spółki, których rachunki firmowe zostały założone w jednej placówce bankowej instytucji obowiązanej. Wnioski o otwarcie i prowadzenie konta sporządził i zweryfikował ten sam doradca klienta biznesowego, który w okresie od kwietnia 2018 r. do czerwca 2020 r. założył rachunki firmowe łącznie dla 183 podmiotów, w tym 47 spółek zarządzanych przez obcokrajowców. W 18 przypadkach działalność tych spółek była przedmiotem zawiadomień GIIF do prokuratur o podejrzeniu prania pieniędzy. Biorąc pod uwagę liczbę podejrzanych spółek, którym rachunki zakładał mężczyzna oraz charakter działalności tych spółek, GIIF postawił i uprawdopodobnił hipotezę, że mężczyzna ten może być jednym z ogniw w procederze prania pieniędzy.

Z zebranych przez GIIF informacji wynika, że ww. pracownik banku mógł sporządzać i weryfikować umowy o otwarcie rachunków firmowych bez uzyskania stosownej zgody komórki zgodności. Tym samym mężczyzna jako przedstawiciel instytucji obowiązanej nie dochował należytej staranności i nie zastosował środków bezpieczeństwa finansowego podczas nawiązywania stosunków gospodarczych a jego działania mogły polegać na ułatwianiu zakładania rachunków firmowych, które były następnie wykorzystywane do przestępczych celów, czym wypełnił znamiona czynu zabronionego stypizowanego w art. 299 § 2 *Kodeksu karnego*.

4.2. PRZECIWDZIAŁANIE FINANSOWANIU TERRORYZMU

Podstawowym celem GIIF w zakresie przeciwdziałania finansowaniu terroryzmu jest odcięcie organizacji terrorystycznych od źródeł ich finansowania. Ustawowe zadania GIIF zakładają uzyskiwanie, gromadzenie, przetwarzanie i analizowanie informacji w trybie przewidzianym przepisami ustawowymi oraz przekazywanie ich do właściwych organów państwowych. Ze względu na różnorodność źródeł służących finansowaniu terroryzmu analizie podlegają zarówno transakcje zgłoszone do GIIF jako podejrzane, jak również legalne transakcje podmiotów, które są realizowane w okolicznościach budzących podejrzenie ich związku z finansowaniem terroryzmu. Informacje, na podstawie których wszczynane są analizy, pochodzą przede wszystkim od jednostek współpracujących oraz z sektora bankowego.

Realizując zadania ustawowe z zakresu przeciwdziałania finansowaniu terroryzmu w 2020 r. GIIF wszczął 9 postępowań analitycznych dotyczących transakcji, które potencjalnie mogły mieć związek z finansowaniem terroryzmu. Postępowania były prowadzone na podstawie informacji otrzymanych od jednostek współpracujących, informacji otrzymywanych od instytucji obowiązanych, a także informacji lub wniosków otrzymywanych od zagranicznych jednostek analityki finansowej.

Postępowania wszczęte na podstawie informacji od instytucji obowiązanych dotyczyły zwykle transakcji przeprowadzanych przez osoby fizyczne, pochodzące z krajów tzw. podwyższonego ryzyka terrorystycznego, tzn. z krajów, na terenie których ugrupowania terrorystyczne prowadzą aktywne działania oraz krajów, na obszarze których prowadzone są działania militarne. GIIF badał wówczas przepływy na osobistych rachunkach bankowych oraz przekazy pieniężne z udziałem tych osób. We współpracy z Centrum Antyterrorystycznym Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego³⁶, GIIF poddawał analizie powiązania z osobami lub podmiotami z krajów podwyższonego ryzyka terrorystycznego i identyfikował związki tych osób z organizacjami terrorystycznymi. Weryfikacja podejrzeń finansowania terroryzmu prowadziła w niektórych przypadkach do ich potwierdzenia bądź wykrycia nielegalnej działalności handlowej, niemającej związku z finansowaniem terroryzmu lub przeciwnie – do potwierdzenia przeprowadzania określonych transakcji jako legalnej aktywności finansowej prowadzonej np. ze względu na powiązania rodzinne lub biznesowe z podmiotami mającymi siedzibę w krajach podwyższonego ryzyka terrorystycznego.

Współpraca z zagranicznymi JAF

Wnioski o udzielenie informacji oraz informacje spontaniczne związane z finansowaniem terroryzmu otrzymywane od zagranicznych JAF, na podstawie których zostały wszczęte postępowania analityczne, dotyczyły zazwyczaj transakcji osób przebywających na terenie RP, które otrzymywały/wysyłały środki finansowe do osób fizycznych podejrzewanych o powiązania z ugrupowaniami terrorystycznymi. GIIF te wnioski i informacje weryfikował, w wielu przypadkach rozszerzając o dodatkowe dane, a następnie przekazywał do ABW za zgodą wyrażoną przez zagraniczną JAF.

Współpraca z Agencją Bezpieczeństwa Wewnętrznego

W 2020 r. GIIF otrzymał od ABW 38 wniosków o udzielenie informacji o osobach i podmiotach, co do których zachodziło podejrzenie finansowania terroryzmu. GIIF udzielił odpowiedzi na wszystkie wnioski, przekazując do ABW posiadane informacje otrzymane od instytucji obowiązanych. W niektórych przypadkach przekazywane przez GIIF informacje były poszerzone o dane otrzymane od zagranicznych JAF, za zgodą wyrażoną przez te jednostki analityki.

Dodatkowe informacje

W wyniku przeprowadzenia w 2020 r. analiz związanych z podejrzeniem finansowania terroryzmu GIIF skierował, na podstawie art. 106 *ustawy AML/CTF*, łącznie 11 powiadomień do Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego. W polskim systemie antyterrorystycznym to Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego jest ustawowo zobowiązana do rozpoznawania zagrożeń terrorystycznych i zapobiegania aktom terroru. Ponadto z posiadanych przez GIIF informacji wynika, że w 2020 r. prokuratorzy prowadzili 2 postępowania przygotowawcze dotyczące podejrzenia popełnienia przestępstwa określonego w art. 165a *Kodeksu karnego*.

GIIF jest członkiem Międzyresortowego Zespołu ds. Zagrożeń Terrorystycznych (MZTT), organu pomocniczego Rady Ministrów, który ma zapewnić współdziałanie administracji

³⁶ Centrum Antyterrorystyczne ABW jest jednostką koordynacyjno-analityczną w zakresie przeciwdziałania terroryzmowi i jego zwalczania, między innymi w zakresie uzyskiwania informacji dot. prania pieniędzy lub transferów środków finansowych mogących świadczyć o finansowaniu działalności terrorystycznej.

rządowej w zakresie rozpoznawania, przeciwdziałania i zwalczania zagrożeń o charakterze terrorystycznym. Do podstawowych zadań Zespołu należy m.in.: monitorowanie zagrożeń o charakterze terrorystycznym, przedstawianie opinii i wniosków dla Rady Ministrów, opracowywanie projektów standardów i procedur w zakresie zwalczania terroryzmu, inicjowanie i koordynowanie działań podejmowanych przez właściwe organy administracji rządowej. W ramach prac przedmiotowego Zespołu omówiono w 2020 r. propozycje kierunkowych zmian w *ustawie z dnia 10 czerwca 2016 r. o działaniach antyterrorystycznych* (t.j. Dz. U. z 2019 r., poz. 796 z późn. zm.), a także dokonano analizy funkcjonowania tej ustawy. W 2020 r. w związku z zakończeniem realizacji „*Narodowego Programu Antyterrorystycznego na lata 2015-2019*” (M. P. z 2014 r., poz. 1218 - akt archiwalny) Zespół przyjął propozycje raportów końcowych z realizacji priorytetów przedmiotowego Programu, których realizacja dobiegła końca – w tym raport z realizacji priorytetu nr 9: ”Wdrożenie wniosków z ewaluacji Polski w zakresie zgodności polskiego systemu przeciwdziałania finansowaniu terroryzmu ze standardami międzynarodowymi, w tym w szczególności w zakresie: sposobu penalizacji przestępstwa finansowania terroryzmu; zwiększenia koordynacji działań w zakresie przeciwdziałania tego rodzaju przestępczości”. Podmiotem wiodącym w realizacji priorytetu nr 9 był GIIF. Samo zakończenie realizacji Programu nastąpiło w 2020 r. poprzez przedstawienie Radzie Ministrów sprawozdania z informacją o realizacji wszystkich priorytetów ujętych w Planie działań, stanowiącym integralną część Programu. Wyżej wymienione dokumenty mają charakter niejawnny.

5. KONTROLE

5.1. INFORMACJE POCHODZĄCE OD TZW. SYGNALISTÓW

Zgodnie z art. 80 *ustawy AML/CTF* GIIF przyjmuje zgłoszenia rzeczywistych lub potencjalnych naruszeń przepisów z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu od pracowników, byłych pracowników instytucji obowiązanych lub innych osób, które wykonują lub wykonywały czynności na rzecz instytucji obowiązanych na innej podstawie niż stosunek pracy. W związku z powyższym, w celu wypełnienia tego obowiązku, GIIF zapewnia możliwość odbierania powyższych zgłoszeń dokonywanych w postaci elektronicznej na adres poczty elektronicznej – sygnaliści.GIIF@mf.gov.pl lub w postaci papierowej pod wskazany przez GIIF adres do korespondencji.

Na podstawie informacji, które wpłynęły do GIIF w 2020 r., założono w prowadzonym rejestrze sygnałów społecznych 50 spraw (samych zgłoszeń wpłynęło ponad 150 – zarówno w postaci elektronicznej, jak i papierowej). Część zgłoszeń, która wpłynęła do GIIF, została przekazana zgodnie z właściwością do właściwych organów w celu realizacji ich ustawowych zadań (m.in. do urzędów skarbowych, izb administracji skarbowej, prokuratury, policji), część zgłoszeń została wykorzystana przez GIIF w celu wykonywania jego własnych ustawowych zadań. Natomiast pozostała część zgłoszeń, zawierających informacje, które nie dotyczyły rzeczywistych lub potencjalnych naruszeń przepisów z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu oraz informacje, które nie mogły zostać wykorzystane przez inne organy - pozostawiono bez rozpatrzenia.

5.2. KONTROLE PRZEPROWADZONE PRZEZ GIIF

Na podstawie przepisów *ustawy AML/CTF* w 2020 r. GIIF przeprowadził **7 kontroli** w następujących instytucjach obowiązanych:

- banki – 3,
- notariusze – 2,
- podmiot rynku hazardowego – 1,
- towarzystwo funduszy inwestycyjnych – 1.

W wyniku przeprowadzonych kontroli ujawnione zostały nieprawidłowości w realizowaniu przez instytucje obowiązane obowiązków wynikających z *ustawy AML/CTF*. Stwierdzone nieprawidłowości to m.in.:

1) Braki natury formalnej:

- niewprowadzenie lub niedostosowanie do przepisów *ustawy* oceny ryzyka prania pieniędzy i finansowania terroryzmu, o której mowa w art. 27 *ustawy AML/CTF*,

- niewprowadzenie lub niedostosowanie do przepisów ustawy wewnętrznych procedur dotyczących przepisów *AML/CTF*, o których mowa w art. 50 i 53 *ustawy AML/CTF*.

2) Nieprawidłowości merytoryczne:

- nierealizowanie obowiązków, o których mowa w art. 6, 7 i 8 *ustawy AML/CTF*, dotyczących ustalenia osób odpowiedzialnych za wykonywanie obowiązków określonych w *ustawie AML/CTF*,
- nieprzeprowadzenie bądź nieprawidłowe przeprowadzanie analizy i oceny ryzyka związanych ze stosunkami gospodarczymi lub z transakcją okazjonalną, o których mowa w art. 33 ust. 2 *ustawy AML/CTF*,
- niestosowanie środków bezpieczeństwa finansowego, o których mowa w art. 34 ust. 1 *ustawy AML/CTF*,
- niestosowanie wzmożonych środków bezpieczeństwa finansowego, zgodnie z procedurą wewnętrzną obowiązującą w instytucji obowiązanej,
- nierealizowanie obowiązku wynikającego z art. 46 ust. 1 *ustawy AML/CTF*, dotyczącego ustalania czy klient lub beneficjent rzeczywisty jest osobą zajmującą eksponowane stanowisko polityczne, zgodnie z art. 2 ust. 2 pkt 3, 11 i 12 *ustawy AML/CTF*,
- niedopełnienie obowiązku wynikającego z art. 46 ust. 2 *ustawy AML/CTF*, dotyczącego stosunków gospodarczych z osobami zajmującymi eksponowane stanowiska polityczne, o których mowa w art. 2 ust. 2 pkt 3, 11 i 12 *ustawy AML/CTF*,
- nierealizowanie obowiązku zapewnienia udziału osób wykonujących obowiązki związane z przeciwdziałaniem praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu w programach szkoleniowych, o których mowa w art. 52 *ustawy AML/CTF*,
- nierealizowanie obowiązku przekazywania informacji do GIIF, o którym mowa w art. 72 *ustawy AML/CTF*,
- nierealizowanie obowiązku zawiadamiania GIIF, zgodnie z art. 74 *ustawy AML/CTF*, o okolicznościach, które mogą wskazywać na podejrzenie popełnienia przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu,
- nierealizowanie obowiązku przekazania informacji do GIIF, o którym mowa w art. 76 *ustawy AML/CTF*;
- niedopełnienie obowiązku niezwłocznej blokady rachunku wynikającej z art. 87 ust. 2 *ustawy AML/CTF*;
- niedopełnienie obowiązku stosowania szczególnych środków ograniczających, o którym mowa w art. 117 *ustawy AML/CTF*, w związku z brakiem sprawdzania występowania osób i podmiotów na listach sankcyjnych wskazanych w art. 118 *ustawy AML/CTF*.
- realizacja transakcji mogących mieć związek z przestępstwem, o którym mowa w art. 299 Kodeksu karnego.

W przedmiocie stwierdzonych naruszeń GIIF wydał instytucjom obowiązującym zalecenia pokontrolne w celu realizacji przez nie obowiązków wynikających z *ustawy AML/CTF*. Zalecono m.in.:

- wyznaczenie osób odpowiedzialnych za wykonywanie obowiązków określonych w *ustawie AML/CTF* zgodnie z art. 6, 7 i 8 *ustawy AML/CTF*,
- sporządzenie oceny analizy ryzyka instytucji obowiązanej, o której mowa w art. 27 *ustawy AML/CTF*,
- realizowanie obowiązku rozpoznania ryzyka prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu związanego ze stosunkiem gospodarczym i oceny poziomu ryzyka zgodnie z art. 33 *ustawy AML/CTF*,
- dokumentowanie zastosowanych środków bezpieczeństwa finansowego zgodnie z art. 34 ust. 3 *ustawy AML/CTF*,
- realizację obowiązku wynikającego z art. 41 ust. 1 pkt 3 i 4 *ustawy AML/CTF*,
- konieczność ustalania, czy klient lub beneficjent rzeczywisty jest osobą zajmującą eksponowane stanowisko polityczne, zgodnie z art. 2 ust. 2 pkt 3, 11 i 12 *ustawy AML/CTF*,
- realizację obowiązku wynikającego z art. 46 ust. 2 *ustawy AML/CTF*, dotyczącego stosunków gospodarczych z osobami zajmującymi eksponowane stanowiska polityczne, o których mowa w art. 2 ust. 2 pkt 3, 11 i 12 *ustawy AML/CTF*,
- dostosowanie/wprowadzenie procedur zgodnie z art. 50 i 53 *ustawy AML/CTF*,
- zapewnienie udziału osób wykonujących obowiązki związane z przeciwdziałaniem praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu w programach szkoleniowych, celem wyegzekwowania stosowania wymogów ustawowych, zgodnie z art. 52 *ustawy AML/CTF*, jak i wymogów przewidzianych w procedurach wewnętrznych instytucji obowiązanych,
- realizowanie obowiązku przekazywania informacji do GIIF, o którym mowa w art. 72 *ustawy AML/CTF*,
- zawiadamianie GIIF na podstawie art. 74 *ustawy AML/CTF*, o okolicznościach mogących wskazywać na podejrzenie prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu.
- realizowanie obowiązku przekazywania informacji do GIIF, o którym mowa w art. 76 *ustawy AML/CTF*;
- podejmowanie niezwłocznych działań w stosunku do żądań GIIF dotyczących wstrzymania transakcji lub blokady rachunku zgodnie z art. 87 *ustawy AML/CTF*;
- dokonywanie weryfikacji obecności klientów pod kątem występowania na listach sankcyjnych wskazanych w art. 118 *ustawy AML/CTF*.

Zgodnie z art. 144 *ustawy AML/CTF*, informacje o wynikach kontroli przeprowadzonych przez kontrolerów GIIF przekazywane były instytucjom nadzorującym do dalszego wykorzystania służbowego.

Ponadto w 2020 r. GIIF w związku z przeprowadzoną kontrolą, skierował do prokuratury 4 zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa wyczerpującego znamiona czynów określonych w art. 156 oraz art. 157 *ustawy AML/CTF*.

5.3. KONTROLE PRZEPROWADZONE PRZEZ INSTYTUCJE NADZORUJĄCE

Zgodnie z przepisami art. 131 ust. 5 pkt 3 *ustawy AML/CTF*, instytucje nadzorujące przekazują do GIIF informacje o wynikach przeprowadzonych kontroli. Z danych będących w posiadaniu GIIF na dzień 5 lutego 2021 r. wynika, że w 2020 r.:

- Narodowy Bank Polski przeprowadził **329 kontroli kantorów**,
- Komisja Nadzoru Finansowego przeprowadziła **17 kontroli**,
- Prezesi Sądów Apelacyjnych przeprowadzili **110 wizytacji w kancelariach notarialnych**,
- Krajowa Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo – Kredytowa przeprowadziła **4 kontrole w Spółdzielczych Kasach Oszczędnościowo Kredytowych**,
- ministrowie lub starostowie przeprowadzili **1 kontrolę w fundacji**,
- Urzędy Celno-Skarbowe przeprowadziły **15 kontroli**.

5.4. POSTĘPOWANIA ADMINISTRACYJNE W ZAKRESIE NAKŁADANIA KAR PIENIĘŻNYCH

Na podstawie przepisów *ustawy AML/CTF* postępowania w sprawie nakładania kar administracyjnych na instytucje obowiązane za nieprawidłowości w zakresie wypełniania obowiązków, o których mowa w art. 147, 148 i 149 *ustawy AML/CTF* prowadzone są zgodnie z przepisami Kodeksu postępowania administracyjnego. Nakładanie kar administracyjnych należy między innymi do właściwości GIIF. Przy ustalaniu rodzaju kary administracyjnej oraz jej wysokości, GIIF uwzględnia okoliczności wymienione w art. 150 ust. 4 *ustawy AML/CTF*, w tym wagę naruszenia i czas jego trwania, zakres odpowiedzialności instytucji obowiązanej oraz jej możliwości finansowe.

Ilość prowadzonych przez GIIF postępowań administracyjnych jest ściśle powiązana z ilością prowadzonych przez niego kontroli.

W 2020 r. GIIF, na podstawie przepisów *ustawy AML/CTF*, wszczął 19 postępowań administracyjnych. W przypadku 11 postępowań ich wszczęcie nastąpiło w związku ze stwierdzonymi w wyniku kontroli GIIF nieprawidłowościami, a w przypadku 8 postępowań wszczęcie postępowania nastąpiło w wyniku kontroli innych organów. W 2020 r. GIIF zakończył 14 postępowań wydaniem decyzji administracyjnych nakładających na instytucje obowiązane kary administracyjne w postaci kar pieniężnych. W 2020 r. Minister Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej prowadził 6 postępowań odwoławczych od decyzji GIIF. W rezultacie przeprowadzonych postępowań odwoławczych Minister Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej wydał 4 decyzje administracyjne, w tym 3 decyzje o nałożeniu na instytucje obowiązane kar administracyjnych w postaci kar pieniężnych. W 2020 r. złożono 1 skargę na decyzję Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej

do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego. W 2020 r. Naczelny Sąd Administracyjny oddalił w całości 1 skargę kasacyjną.

6. WSPÓŁPRACA KRAJOWA

6.1. WYMIANA INFORMACJI Z JEDNOSTKAMI KRAJOWYMI

W 2020 r. GIIF kontynuował współpracę z jednostkami krajowymi.

Uprawnione podmioty – przede wszystkim prokuratura oraz inne organy ścigania – korzystały z danych posiadanych przez GIIF. Informacje, gromadzone w trybie i zakresie przewidzianym przepisami *ustawy AML/CTF*, były udostępniane przez GIIF na wniosek sądów i prokuratorów na potrzeby prowadzonych postępowań karnych na podstawie art. 104 *ustawy AML/CTF*. Informacje o transakcjach były także przekazywane przez GIIF na wnioski służb podległych i nadzorowanych przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych: Policji oraz Straży Granicznej, jak również Szefów Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego (dalej: CBA), na podstawie art. 105 ust.1 *ustawy AML/CTF*. Organami uprawnionymi do pozyskiwania informacji o transakcjach były też m.in. Szef Krajowej Administracji Skarbowej, dyrektorzy izb administracji skarbowej oraz naczelnicy urzędów celno-skarbowych i inne organy, na podstawie art. 105 ust. 3 *ustawy AML/CTF*.

Od dnia 13 lipca 2018 r. jednostki organizacyjne prokuratury są zobligowane do przekazywania informacji o wydaniu postanowienia o blokadzie rachunku lub wstrzymaniu transakcji, wszczęciu postępowania, przedstawieniu zarzutu i wniesieniu aktu oskarżenia, w sprawach o przestępstwo prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu, na podstawie art. 81 *ustawy AML/CTF*. Natomiast pozostałe organy ścigania uprawnione do prowadzenia postępowań karnych (podobnie jak i inne jednostki współpracujące) przekazują powiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu zgodnie z art. 83 ust. 1 i 2 *ustawy AML/CTF*.

Analiza ilościowa danych, dotycząca wymiany informacji z jednostkami krajowymi, wskazuje na stabilizację współpracy GIIF. Aczkolwiek systematycznie, z roku na rok wzrasta, głównie z jednostkami organizacyjnymi prokuratury. Zwiększeniu uległa także współpraca z Policją oraz Strażą Graniczną, natomiast zmniejszeniu współpraca z CBA i SKW. Najbardziej znacząco zmniejszyła się wymiana informacji z organami KAS.

Tabela nr 5 – Podsumowanie danych dot. współpracy z wybranymi jednostkami krajowymi (w trybie art. 32, 33 i 14 ust. 2 ustawy AML/CTF z dnia 16 listopada 2000 r. i art. 81, 104-105 ustawy AML/CTF z dnia 1 marca 2018 r.) w latach 2016-2020

Instytucja	Rok	Liczba wniosków w trybie art. 32 i 33 poprzedniej ustawy/art. 104 i 105 aktualnej ustawy AML/CTF	Liczba informacji w trybie art. 14 poprzedniej ustawy/art. 81 aktualnej ustawy AML/CTF
Jednostki organizacyjne prokuratury	2016 r.	597	51
	2017 r.	747	77
	2018 r.	737	90
	2019 r.	732	191
	2020 r.	844	236

sądy ³⁷	2016 r.	1	Nie dot.
	2017 r.	6	Nie dot.
	2018 r.	8	Nie dot.
	2019 r.	9	Nie dot.
	2020 r.	7	Nie dot.
organy KAS	2016 r.	1405	Nie dot.
	2017 r.	834	Nie dot.
	2018 r.	575	Nie dot.
	2019 r.	428	Nie dot.
	2020 r.	317	Nie dot.
ABW	2016 r.	54	4
	2017 r.	40	1
	2018 r.	72	7
	2019 r.	81	2
	2020 r.	86	2
CBA	2016 r.	26	0
	2017 r.	31	2
	2018 r.	27	2
	2019 r.	104	3
	2020 r.	84	6
Policja	2016 r.	145	55
	2017 r.	109	40
	2018 r.	108	54
	2019 r.	126	94
	2020 r.	159	104
Straż Graniczna	2016 r.	27	2
	2017 r.	29	2
	2018 r.	16	1
	2019 r.	21	0
	2020 r.	36	2
SKW	2016 r.	0	0
	2017 r.	4	0
	2018 r.	49	0
	2019 r.	53	0
	2020 r.	37	1
Żandarmeria Wojskowa	2019 r.	5	0
	2020 r.	15	0
Suma:	2016 r.	2255	112
	2017 r.	1800	122
	2018 r.	1592	154
	2019 r.	1559	290
	2020 r.	1585	351

Należy dodatkowo podkreślić, że od dnia 13 lipca 2018 r. nastąpiło przede wszystkim zwiększenie liczby organów, określanych jako organy ścigania, które mogą występować z wnioskiem o informację do GIIF. Rok 2020 r. był drugim pełnym rokiem, gdy organy te mogły korzystać z informacji będących w posiadaniu GIIF. Do tych organów należą obecnie:

- Komendant Główny Policji (poprzednio na podstawie upoważnienia ministra właściwego do spraw wewnętrznych),

³⁷ Dot. sądów przekazujących wnioski o informacje w związku z prowadzonymi sprawami karnymi.

- Komendant Centralnego Biura Śledczego Policji (poprzednio na podstawie upoważnienia ministra właściwego do spraw wewnętrznych),
- Komendant Główny Straży Granicznej (poprzednio na podstawie upoważnienia ministra właściwego do spraw wewnętrznych),
- Komendant Główny Żandarmerii Wojskowej,
- Inspektor Nadzoru Wewnętrznego,
- Komendant Biura Spraw Wewnętrznych Policji (poprzednio na podstawie upoważnienia ministra właściwego do spraw wewnętrznych),
- Komendant Biura Spraw Wewnętrznych Straży Granicznej (poprzednio na podstawie upoważnienia ministra właściwego do spraw wewnętrznych).

Ponadto od dnia 13 lipca 2018 r. na podstawie art. 105 ust. 3 *ustawy AML/CTF* wnioskować o informacje mogą także następujące organy:

- minister właściwy do spraw finansów publicznych – w związku z wnioskiem, o którym mowa w art. 11 ust. 2 *ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych*,
- minister właściwy do spraw zagranicznych – w zakresie jego kompetencji ustawowych w związku ze stosowaniem szczególnych środków ograniczających.

6.1.1. WSPÓŁPRACA Z JEDNOSTKAMI ORGANIZACYJNYMI PROKURATURY I SĄDAMI

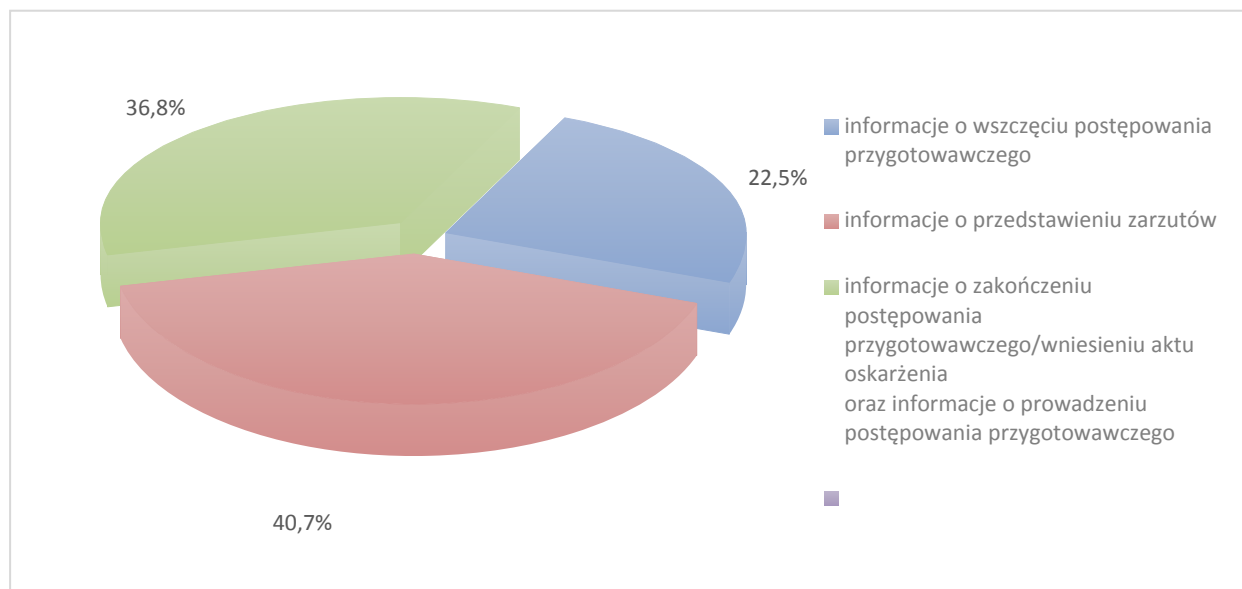
W trybie art. 104 *ustawy AML/CTF* GIIF otrzymał w 2020 r. z jednostek organizacyjnych prokuratury 844 wnioski o informację, które dotyczyły co najmniej 5 141 podmiotów, co stanowi wzrost o około 15% w stosunku do roku poprzedniego (w 2019 r. zostały skierowane do GIIF 732 wnioski, dotyczące 5 350 podmiotów). Dodatkowo należy podkreślić, że wnioski w 2020 r. dotyczyły także co najmniej 2 062 rachunków bankowych.

W ostatnich latach współpraca z prokuraturą stała się bardziej efektywna, co pokazuje wysoka liczba przekazanych do GIIF wniosków o udzielenie informacji z jednostek organizacyjnych prokuratury. Jednostki organizacyjne prokuratury począwszy od 2014 r. przekazywały rokrocznie ponad 500 wniosków, co jest znaczącym wzrostem w porównaniu z latami ubiegłymi (w 2013 r. odnotowano 400 wniosków), a w latach 2017-2020 tych wniosków rocznie było ponad 700. W 2020 r., podobnie jak w roku 2019, w zakresie przedmiotowych wniosków odnotowano wzrost takich, które dotyczyły i służyły w dużym stopniu ustaleniu składników majątkowych, jak również wniosków o udzielenie informacji, które były realizowane w ramach międzynarodowej pomocy prawnej. Dodatkowo – przy pomocy realizowanych wniosków i uzyskiwanych w ten sposób informacji – jednostki organizacyjne prokuratury mogły w większym zakresie przedstawiać osobom podejrzanym zarzuty, w tym w szczególności zarzuty dotyczące art. 299 Kodeksu karnego.

W 2020 r. GIIF otrzymał także 7 wniosków o informacje z sądów, które dotyczyły 7 podmiotów. Dla porównania, w 2019 r. do GIIF wpłynęło z sądów 9 wniosków, w zakresie 7 podmiotów.

W 2020 r. GIIF otrzymał z jednostek organizacyjnych prokuratury 236 informacji na podstawie art. 81 *ustawy AML/CTF* (prokurator informuje GIIF o wydaniu postanowienia o blokadzie rachunku lub wstrzymaniu transakcji, wszczęciu postępowania, przedstawieniu zarzutu i wniesieniu aktu oskarżenia, w sprawach o przestępstwo prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu), co stanowi istotny wzrost w porównaniu do 2019 r., kiedy to odnotowano ich 191.

Wykres nr 13 – Procentowy podział informacji otrzymanych w 2020 r. od jednostek organizacyjnych prokuratury w trybie art. 81 *ustawy AML/CTF*

W 2020 r. najczęściej przekazywano informacje dotyczące wszczęcia postępowania w związku z podejrzeniem popełnienia przestępstwa określonego w art. 299 *Kodeksu karnego* (53 informacje) lub przedstawienia zarzutów osobom na podstawie tego przepisu (96 informacji). W kilkudziesięciu takich przypadkach jednostki organizacyjne prokuratury dołączyły dodatkowo prośbę o rozważenie podjęcia przez GIIF czynności ustawowych mających na celu zablokowanie rachunków lub wstrzymanie transakcji.

GIIF na podstawie informacji przekazanych przez właściwe organy w trybie w art. 81 *ustawy AML/CTF*, podejmował czynności ustawowe docelowo zmierzające do „odcinania” przestępców od środków majątkowych, a tym samym od możliwości legalizacji środków pochodzących z tzw. czynów zabronionych. Wynikiem takiej współpracy było skierowanie przez GIIF - na bazie otrzymywanych informacji - zawiadomień do właściwych jednostek organizacyjnych prokuratury, wskazujących na podejrzenie popełnienia przestępstwa określonego w art. 299 *Kodeksu karnego*.

Podobnie jak w poprzednich latach, w 2020 r. odnotowano również sytuacje, w których jednostki organizacyjne prokuratury przekazywały w ramach jednego pisma informacje w trybie art. 81 *ustawy AML/CTF*, wnioskując jednocześnie o informacje, na podstawie art. 104 ust. 1 *ustawy AML/CTF*, co umożliwiało efektywniejszą i sprawniejszą wymianę informacji.

Należy podkreślić, że GIIF działając na podstawie art. 81 ust. 4 *ustawy AML/CTF* niezwłocznie informuje prokuratora o posiadaniu informacji pozostających w związku

z informacjami przekazanymi na podstawie art. 81 ust.1 ustawy AML/CTF. W 2020 r. bardzo często zdarzało się, że informacje przekazane przez jednostki organizacyjne prokuratury łączyły się z informacjami będącymi w posiadaniu GIIF. W takich sytuacjach, po otrzymaniu pozytywnej odpowiedzi od GIIF, każdorazowo wnoszono o posiadane przez GIIF informacje, co w wielu przypadkach miało wpływ na dalsze czynności procesowe realizowane przez jednostki organizacyjne prokuratury, np. w postaci rozszerzenia katalogu zarzutów przedstawianych osobom podejrzanym.

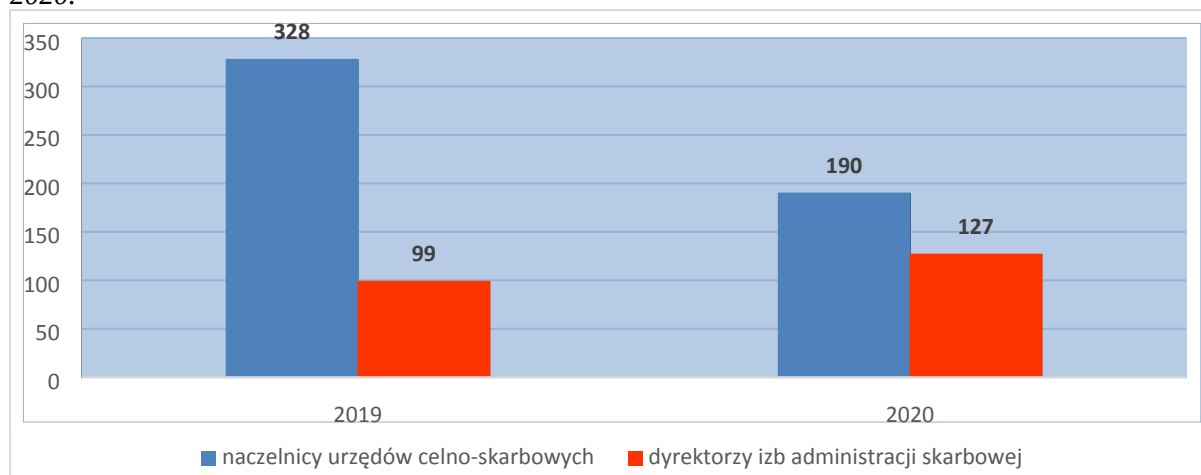
W 2020 r. do współpracy z jednostkami organizacyjnymi prokuratury wykorzystywane były bezpieczne elektroniczne kanały wymiany informacji. Przedmiotowe bezpieczne elektroniczne kanały wymiany informacji były przez GIIF wykorzystywane również przy pozyskiwaniu informacji od instytucji obowiązanych, od których otrzymywano informacje o transakcjach objętych przepisami ustawy AML/CTF na potrzeby współpracy GIIF z jednostkami organizacyjnymi prokuratury. Wynikało to m.in. w dużym stopniu z przedmiotu wniosków, które dotyczyły dużej liczby podmiotów albo dużej liczby rachunków. Przekazanie tych danych w wersji elektronicznej, a na dodatek w wersji edytowalnej w bardzo dużym stopniu przyspieszało realizację wniosków. Dodatkowo takie przypadki dotyczyły także sytuacji przyspieszenia udzielenia odpowiedzi przez GIIF, w związku z pilnymi czynnościami procesowymi realizowanymi przez jednostki organizacyjne prokuratury.

W 2020 r. kontynuowano współpracę z jednostkami organizacyjnymi prokuratury polegającą na udziale przedstawicieli Departamentu Informacji Finansowej w inicjatywach, mających na celu wymianę doświadczeń z zakresu problematyki przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Umożliwiły one upowszechnienie dobrych praktyk, mających na celu zapewnienie bardziej efektywnego współdziałania pomiędzy GIIF a przedstawicielami jednostek organizacyjnych prokuratury.

6.1.2. WSPÓŁPRACA Z ORGANAMI KAS

GIIF w 2020 r. otrzymał 190 wniosków od naczelników urzędów celno-skarbowych w zakresie 714 podmiotów. Oznacza to spadek liczby skierowanych wniosków w porównaniu z 2019 r., kiedy to wpłynęło do GIIF 328, które dotyczyły 1473 podmiotów.

Wykres nr 14 – Współpraca z z organami KAS w trybie art. 105 ustawy AML/CTF w latach 2019-2020.

Pomimo spadku liczby wniosków o informacje można było zaobserwować w ostatnich latach wzrost skuteczności współpracy z organami KAS. Następstwem wymiany korespondencji „wnioskowej” w 2020 r. w bardzo wielu przypadkach było podjęcie dalszej współpracy pomiędzy organami na bazie art. 83 *ustawy AML/CTF*. Skutkiem tej współpracy było skierowanie przez GIIF – na bazie otrzymywanych informacji od organów KAS – zawiadomień do właściwych jednostek organizacyjnych prokuratury, wskazujących na podejrzenie popełnienia przestępstwa określonego w art. 299 *Kodeksu karnego*. Podejmowane przez GIIF czynności ustawowe docelowo miały także na celu „odcinanie” przestępców od środków majątkowych, a tym samym od legalizacji środków pochodzących z korzyści związanych z popełnieniem czynów zabronionych, w tym przypadku w szczególności pochodzących z przestępstw skarbowych.

Ponadto w 2020 r. GIIF otrzymał 127 wniosków o udzielenie informacji od dyrektorów izb administracji skarbowej w zakresie 806 podmiotów, wobec odpowiednio 99 wniosków w 2019 r. w zakresie 255 podmiotów.

W 2020 r. ze względu na panującą pandemię nie było możliwe kontynuowanie stałej współpracy polegającej na współorganizowaniu szkoleń w zakresie podnoszenia wiedzy z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu z udziałem przedstawicieli organów KAS. Jednakże przedstawiciele kierownictwa Departamentu Informacji Finansowej brali udział w kwartalnych naradach z udziałem kierownictwa KAS, gdzie mieli możliwość przekazywania informacji na temat dobrych praktyk, mających na celu zapewnienie bardziej efektywnego współdziałania pomiędzy GIIF a jednostkami organizacyjnymi KAS.

6.1.3. WSPÓŁPRACA Z ORGANAMI PODLEGŁYMI MINISTROWI SPRAW WEWNĘTRZNYCH

W trybie art. 105 ust. 1 *ustawy AML/CTF* GIIF otrzymał w 2020 r. z jednostek organizacyjnych Policji 159 wniosków o informacje, które dotyczyły co najmniej 700 podmiotów, z czego znaczącą część wniosków przekazały uprawnione osoby reprezentujące Biuro Kryminalne KGP oraz Centralne Biuro Śledcze Policji. Współpraca w zakresie realizacji wniosków na potrzeby przedstawicieli organów Policji, podobnie jak w latach ubiegłych, przebiegała sprawnie i efektywnie.

Należy jednak podkreślić, że w 2020 r. liczba wniosków uległa zwiększeniu o 26% w porównaniu do danych z 2019 r., kiedy to GIIF otrzymał z jednostek organizacyjnych Policji 126 wniosków dotyczących 973 podmiotów.

Ponadto, w 2020 r. GIIF udzielił odpowiedzi na 38 wniosków, dotyczących 408 podmiotów, przekazanych przez uprawnionych przedstawicieli Komendy Głównej Straży Granicznej, co stanowi znaczny wzrost liczby wniosków w stosunku do danych z 2019 r., kiedy to wpłynęło ich 21, a dotyczyły 297 podmiotów.

Jednostki nadzorowane i podległe ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych wypełniały również obowiązki określone w art. 83 ust.1 *ustawy AML/CTF*, co w sposób znaczący rozszerzało współpracę w zakresie przeciwdziałania przestępstwu określonemu w art. 299 *Kodeksu karnego*. GIIF w 2020 r. otrzymał 104 takie informacje z jednostek organizacyjnych Policji dotyczących 626 podmiotów.

Na podstawie otrzymywanych informacji GIIF mógł skuteczniej wypełniać ustawowe obowiązki, włącznie z zastosowaniem instytucji blokady rachunków. Podjęte działania w zakresie analiz prowadzonych przez GIIF umożliwiały efektywniejszą współpracę już na etapie pracy operacyjno-rozpoznawczej służb podległych i nadzorowanych przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych, w tym w szczególności w zakresie ustalania składników majątkowych na wstępnym etapie czynności operacyjno-rozpoznawczych, ale również w dalszych czynnościach już na etapie dochodzeniowo-śledczym.

6.1.4. WSPÓŁPRACA ZE SŁUŻBAMI OCHRONY PAŃSTWA

W 2020 r. w zakresie współpracy na podstawie art. 105 ust. 1 *ustawy AML/CTF* GIIF otrzymał od Szefa Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego 86 wniosków o udostępnienie przez GIIF informacji dotyczących co najmniej 482 podmiotów wobec odpowiednio 81 wniosków dotyczących 899 podmiotów w 2019 r. W 2020 r. GIIF otrzymał od Szefa ABW także 2 powiadomienia, przekazane na podstawie art. 83 ust.1 *ustawy AML/CTF*, które dotyczyły 6 podmiotów.

Należy podkreślić, że współpraca z ABW w 2020 r. statystycznie pozostała na porównywalnym poziomie w stosunku do 2019 r.

W 2020 r. GIIF otrzymał 37 wniosków o udostępnienie posiadanych przez GIIF informacji od Służby Kontrwywiadu Wojskowego. Wnioski te dotyczyły co najmniej 100 podmiotów. Na przestrzeni lat, w porównaniu do dotychczasowej współpracy w tym zakresie dokonano olbrzymiego zwiększenia jej intensywności, a obecnie została ona ustabilizowana na podobnym poziomie statystycznym. Dla porównania w 2019 r. otrzymano 53 wnioski, które dotyczyły 162 podmiotów, a jeszcze w 2017 r. otrzymano tylko 4 wnioski od Służby Kontrwywiadu Wojskowego.

6.1.5. WSPÓŁPRACA Z CBA

Na podstawie art. 105 ust.1 *ustawy AML/CTF* GIIF otrzymał z CBA 84 wnioski o udostępnienie posiadanych przez GIIF informacji w zakresie co najmniej 958 podmiotów oraz 6 powiadomień, przekazanych na podstawie art. 83 ust. 1 *ustawy AML/CTF*, które dotyczyły 116 podmiotów.

Współpraca z CBA uległa zmniejszeniu wobec 104 wniosków dotyczących 646 podmiotów w roku 2019.

6.1.6. WSPÓŁPRACA Z INNYMI ORGANAMI

W 2020 r. GIIF otrzymał od ministra właściwego do spraw finansów publicznych 33 wnioski w przedmiocie ustalenia, czy istnieją zagrożenia związane z praniem pieniędzy lub finansowaniem terroryzmu wobec wskazanych podmiotów, przekazanych na podstawie art. 11 ust. 2 *ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych* (tj. Dz. U. z 2020 r. poz. 2094), dotyczące 132 podmiotów.

W 2020 r. GIIF otrzymał od Przewodniczącego Komisji Nadzoru Finansowego 13 wniosków, które dotyczyły 45 podmiotów, skierowanych do GIIF w związku z prowadzonym

postępowaniem w przedmiocie udzielenia lub zmiany zezwolenia na świadczenie usług płatniczych w charakterze krajowej instytucji płatniczej.

W 2020 r. GIIF otrzymał także 15 wniosków o udzielenie informacji od Żandarmerii Wojskowej, które dotyczyły 89 podmiotów. Odnotowano w tym przypadku wzrost wymiany informacji, bowiem w 2019 r. otrzymano 5 takich wniosków.

6.1.7. WSPÓŁPRACA Z KCIK

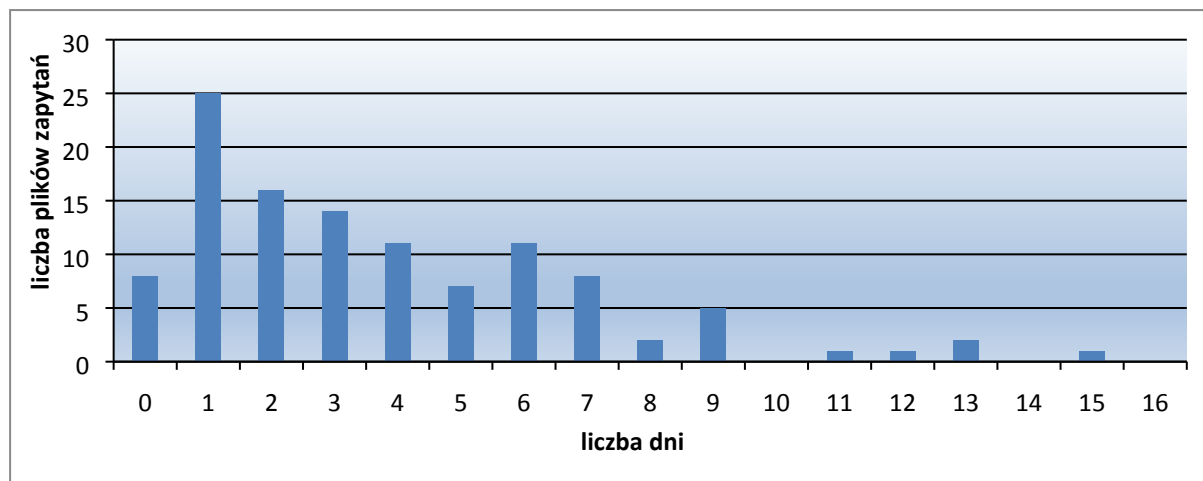
W 2020 r. GIIF współpracował z Szefem Krajowego Centrum Informacji Kryminalnych (KCIK). GIIF przekazał z urzędu informacje kryminalne (liczba rejestracji – 4 842), natomiast podobnie jak w 2019 r. GIIF nie kierował zapytań o informacje do systemu KCIK.

Na ogólną liczbę 4 842 rejestracji składały się informacje na temat:

- przestępstw – 311 rejestracji,
- osób – 655 rejestracji,
- podmiotów – 514 rejestracji,
- rachunków – 3 362 rejestracje.

Ponadto, KCIK przysyłał zapytania do GIIF. W 2020 r. dotyczyły one 2553 podmiotów. W wyniku sprawdzeń w bazach danych GIIF w 853 przypadkach wskazano w odpowiedzi, że podmiot z zapytania wystąpił w prowadzonych postępowaniach analitycznych GIIF. Zapytania KCIK są przekazywane do GIIF w drodze elektronicznej, w ustalonym formacie, co pozwala na częściową automatyzację generacji i udostępniania raportów. W 2020 r. ww. zapytania o 2553 podmioty zostały przekazane w formie 112 plików elektronicznych, bezpośrednio do systemu informatycznego GIIF. Proces weryfikacji danych z zapytań KCIK jest w znacznej mierze zautomatyzowany, czas wygenerowania i udostępnienia odpowiedzi (do bezpośredniego pobrania z bezpiecznej strony systemu teleinformatycznego GIIF) jest rzędu kilku dni. Mediana rozkładu liczby dni udostępnienia odpowiedzi wynosi 3 dni, sam rozkład liczby dni, które upłynęły od przekazania zapytania do udostępnienia odpowiedzi pokazany jest na wykresie nr 15.

Wykres nr 15 – Liczba dni, które upłynęły od przekazania zapytania do udostępnienia odpowiedzi w 2020 r.

6.2 INFORMACJE ZWROTNE

Organy KAS

KAS stanowi wyspecjalizowaną administrację rządową wykonującą zadania z zakresu realizacji dochodów z tytułu podatków, należności celnych, opłat oraz niepodatkowych należności budżetowych, ochrony interesów Skarbu Państwa oraz ochrony obszaru celnego Unii Europejskiej. Uprawnione organy KAS otrzymują od GIIF informacje w zakresie swoich ustawowych zadań. Pozyskane od GIIF informacje najczęściej były wykorzystywane w ramach prowadzonych przez KAS analiz i czynności sprawdzających w celu identyfikacji zagrożeń w obszarach podlegających ich nadzorowi, w szczególności w zakresie realizacji obowiązków związanych z daninami publicznymi. W polskim systemie prawnym czynny polegające na naruszaniu zakazów i nakazów prawa finansowego należące do obszaru zadań Ministra Finansów, tj. prawa podatkowego, celnego, dewizowego oraz w zakresie gier hazardowych są penalizowane przepisami *ustawy z dnia 10 września 1999 r. Kodeks karny skarbowy* (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 408) oraz *ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny* (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1444 z późn. zm.). Informacje, o które organy KAS wnioskowały do GIIF, miały między innymi za zadanie potwierdzić lub wykluczyć rozpoznane mechanizmy dokonywania oszustw podatkowych oraz wskazać inne podmioty, podejrzewane o udział w sprawach o przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe. Pozyskiwane informacje były wykorzystywane zarówno przy rozważaniu podjęcia kontroli celno-skarbowej, podatkowej, jak również postępowania przygotowawczego w sprawach dotyczących podejrzenia popełnienia przestępstwa skarbowego, a także w związku z ich prowadzeniem. Celem tych działań jest prawidłowa egzekucja podatków i zabezpieczenie należności Skarbu Państwa.

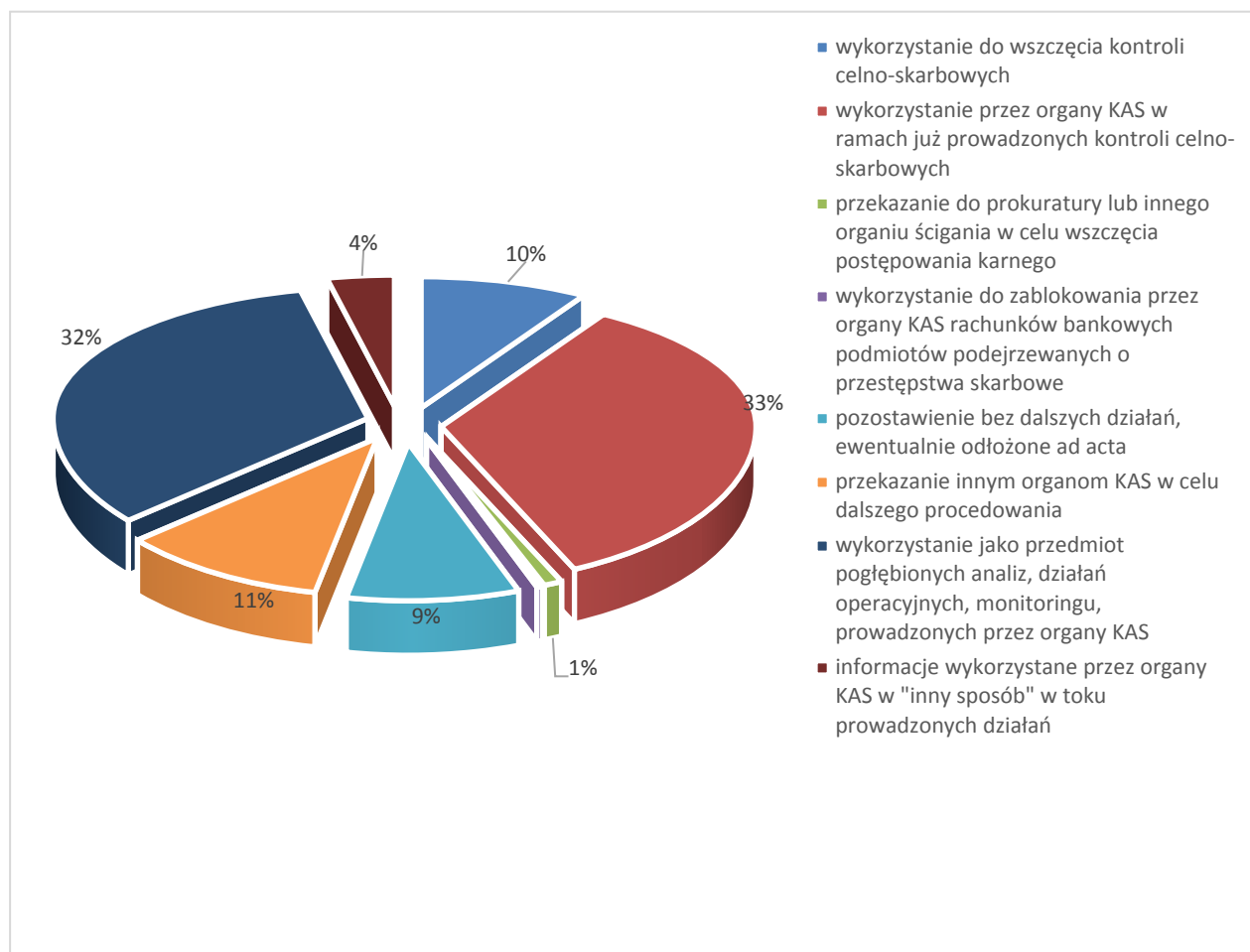
Z kolei informacje przekazywane organom KAS z własnej inicjatywy przez GIIF (w trybie art. 106 ust. 1 *ustawy AML/CTF*) były analizowane pod kątem możliwości ich związku z podejrzeniem popełnienia przestępstw skarbowych.

Na podstawie art. 14 ust. 5 *ustawy AML/CTF* GIIF otrzymał informacje od poszczególnych organów KAS, z których wynikało, że w 2020 r. na podstawie informacji otrzymanych od GIIF (zarówno na podstawie art. 105 ust. 4 oraz art. 106 ust. 1 *ustawy AML/CTF*):

- co najmniej 63 informacje organy KAS wykorzystały do wszczęcia kontroli celno-skarbowych;
- co najmniej 209 informacji zostało wykorzystanych przez organy KAS w ramach już prowadzonych kontroli celno-skarbowych;
- co najmniej 6 informacji zostało przekazanych do prokuratury lub innego organu ścigania w celu wszczęcia postępowania karnego;
- co najmniej 2 informacje zostały wykorzystane do zablokowania przez organy KAS rachunków bankowych podmiotów podejrzewanych o przestępstwa skarbowe;
- co najmniej 56 informacji, po przeprowadzonej przez organy KAS analizie, zostało pozostawione bez dalszych działań, ewentualnie odłożone *ad acta*;
- co najmniej 67 informacji zostało przekazanych innym organom KAS w celu dalszego procedowania;

- co najmniej 203 informacji jest aktualnie przedmiotem pogłębionych analiz, działań operacyjnych, monitoringu, prowadzonych przez organy KAS;
- co najmniej 26 informacji zostało przez organy KAS wykorzystanych „w inny sposób” w toku prowadzonych działań.

Wykres nr 16 – Podział informacji otrzymanych przez organy KAS od GIIF wg sposobu ich wykorzystania

Policja

Z informacji otrzymanych od Komendanta Głównego Policji wynika, że w 2020 r. do Biura Kryminalnego KGP wpłynęły od GIIF w trybie art. 106 ust. 1 ustawy AML/CTF dwadzieścia cztery informacje. Przedmiotowe informacje od GIIF przekazywane są przez KGP – celem podjęcia czynności służbowych – do właściwych miejscowo i rzeczowo komórek organizacyjnych Policji. Dane uzyskane na podstawie pięciu informacji zostały przekazane do Prokuratury celem wszczęcia postępowania przygotowawczego. Dane uzyskane na podstawie jednej informacji zostały przekazane do materiałów zgromadzonych w toczącym się postępowaniu przygotowawczym, natomiast dane wynikające z jednej informacji zostały przekazane do Krajowej Administracji Skarbowej. W odniesieniu do pozostałych siedemnastu uzyskanych od GIIF informacji o podejrzeniu popełnienia innego przestępstwa niż przestępstwo prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu, materiały uzasadniające to podejrzenie są przedmiotem analizy i weryfikacji w ramach prowadzonych czynności operacyjno-rozpoznawczych. Jednostki organizacyjne Policji, do których zostały skierowane

przedmiotowe informacje, zobowiązane są do bezpośredniego informowania GIIF, zgodnie z art. 108 ust. 1 *ustawy*, o sposobie ich wykorzystania.

Natomiast na podstawie art. 105 ust. 1 pkt 1 *ustawy AML/CTF* (na wniosek Komendanta Głównego Policji), w 2020 r. Generalny Inspektor Informacji Finansowej przekazywał informacje w pięćdziesięciu dwóch przypadkach w związku z toczącymi się sprawami operacyjnymi. Uzyskane od GIIF dane na podstawie jednego złożonego wniosku zostały wraz z materiałem zgromadzonym w sprawach przekazane do Prokuratury, celem wszczęcia postępowania przygotowawczego, natomiast dane uzyskane na podstawie czterech wniosków uznano za przydatny materiał dowodowy i wykorzystano poprzez włączenie ich do materiałów zgromadzonych w toczących się już postępowaniach przygotowawczych. W pozostałych przypadkach uzyskane od GIIF informacje są nadal analizowane i wykorzystywane w prowadzonych przez jednostki organizacyjne Policji czynnościach operacyjno-rozpoznawczych.

Według informacji otrzymanej z CBŚP na podstawie art. 14 ust. 5 *ustawy AML/CTF* w 2020 r. CBŚP zwróciło się do GIIF z 66 wnioskami o udzielenie informacji³⁸. Otrzymane w odpowiedzi informacje, po ich analizie, wykorzystano w prowadzonych formach pracy operacyjnej, w tym:

- w dwunastu przypadkach informacje zostały przekazane do prowadzonego postępowania przygotowawczego;
- w dwóch przypadkach informacje zostały wykorzystane w ramach międzynarodowej współpracy Policji;
- w pięciu przypadkach uzyskane informacje zostały zweryfikowane negatywnie - na podstawie przekazanych materiałów nie doprowadzono do wszczęcia postępowania przygotowawczego;
- w dziesięciu przypadkach uzyskano odpowiedź z GIIF, która wskazywała na brak informacji o transakcjach wnioskowanych osób bądź podmiotów gospodarczych lub ich rachunków bankowych;
- w przypadku trzydziestu siedmiu wniosków uzyskane informacje w dalszym ciągu weryfikowane są w ramach prowadzonych przez CBŚP czynności ustawowych. W ramach tych czynności dokonywana jest m.in. analiza kryminalna, a dokumentacja przygotowana do przekazania do jednostki organizacyjnej prokuratury celem wszczęcia/dołączenia do prowadzonego postępowania przygotowawczego.

CBŚP poinformowało również, że w 2020 r. wszczęło 12 postępowań przygotowawczych z art. 299 Kodeksu karnego oraz zakończyło 35 postępowań prowadzonych w tym kierunku. Ponadto CBŚP nie odnotowało przypadku wszczęcia i zakończenia postępowania przygotowawczego z art. 165a *Kodeksu karnego*. Zgodnie z przedmiotową informacją w prowadzonych przez CBŚP postępowaniach przedstawiono 632 podejrzanym łącznie 981 zarzutów popełnienia czynu zabronionego z art. 299 *Kodeksu karnego*.

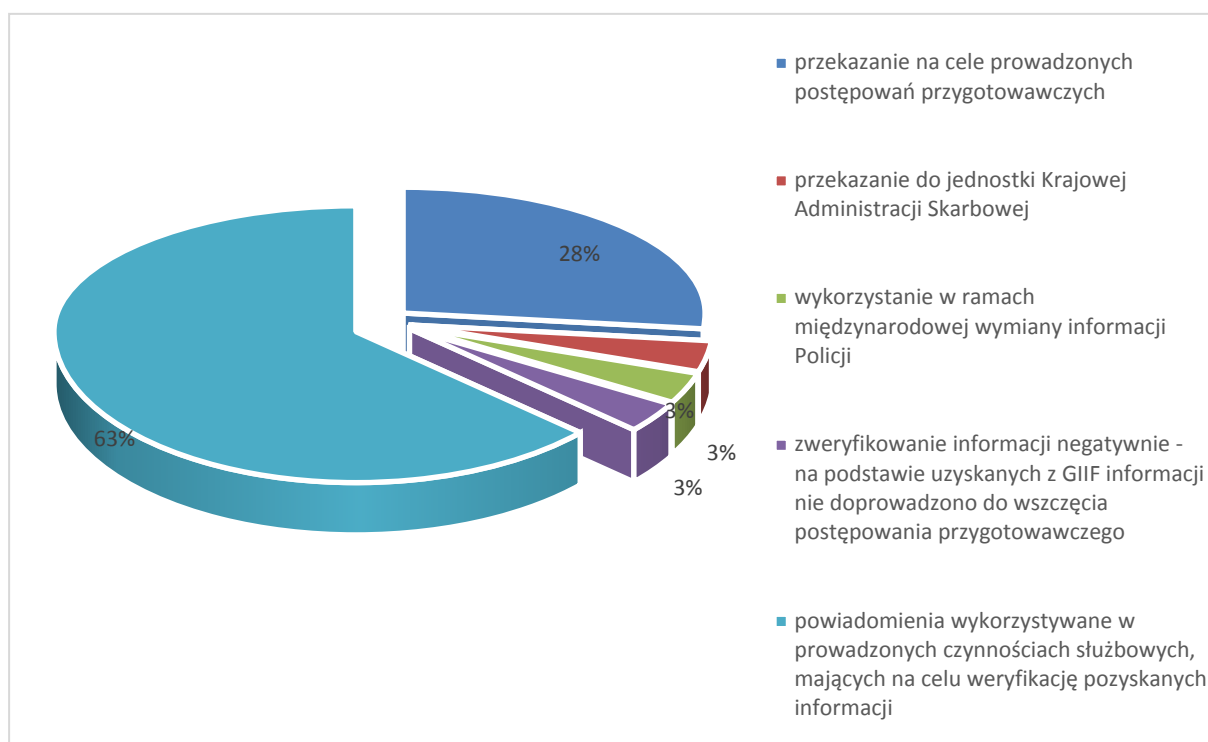
W 2020 r. CBŚP uzyskało od GIIF łącznie 30 informacji przekazanych na podstawie art. 106 ust. 1 *ustawy AML/CTF*. Informacje te zostały wykorzystane w następujący sposób;

³⁸ Zawarto w nich prośbę o przekazanie informacji na temat 382 osób fizycznych, 245 podmiotów gospodarczych oraz 81 rachunków bankowych.

- 8 przekazano do postępowań przygotowawczych;
- 1 przekazano do jednostki Krajowej Administracji Skarbowej;
- 1 wykorzystano w ramach międzynarodowej wymiany informacji Policji;
- 1 informacja została zweryfikowana negatywnie - na podstawie uzyskanych z GIIF informacji nie doprowadzono do wszczęcia postępowania przygotowawczego
- 19 powiadomień jest wykorzystywanych w prowadzonych czynnościach służbowych, mających na celu weryfikację pozyskanych informacji.

Uzyskane przez CBŚP na podstawie art. 106 ustawy AML/CTF informacje zostały wykorzystane w ramach prowadzonych przez CBŚP czynności ustawowych, które dotyczą w szczególności m. in. zagadnień nieprawidłowości w obrocie kryptowalutą; nieprawidłowości związanych z internetowymi platformami transakcyjnymi, które w zakresie promocji współpracują z tzw. siecią afiliacyjną; oszustw związanych z oferowaniem tokenów inwestycyjnych; nieprawidłowości związanych z działalnością podmiotów prywatnych.

Wykres nr 17 – Podział powiadomień otrzymanych przez CBŚP od GIIF wg sposobu ich wykorzystania

Inne organy

Według danych otrzymanych z Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego na podstawie art. 14 ust. 5 ustawy AML/CTF, w 2020 r. do Agencji wpłynęło z GIIF 166 pism, z czego 148 z nich stanowiło odpowiedzi na wnioski Agencji o udzielenie informacji, realizowane na podstawie art. 105 tej ustawy. Ponadto w 2020 r. do ABW wpłynęło 18 pism stanowiących powiadomienia/informacje, wysłanych z inicjatywy własnej GIIF. Na podstawie przekazanych przez GIIF informacji podjęte zostały czynności operacyjne bądź informacje zostały wykorzystane w ramach szczegółowych procedur operacyjnych realizowanych w oparciu o art. 5 ust. 1 pkt. 2 ustawy o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji

Wywiadu (rozpoznawanie, zapobieganie i wykrywanie przestępstw: szpiegostwa, terroryzmu, godzących w podstawy ekonomiczne państwa, korupcji, w zakresie produkcji i obrotu towarami, technologiami i usługami o znaczeniu strategicznym dla bezpieczeństwa państwa, nielegalnego wytwarzania, posiadania i obrotu bronią, amunicją i materiałami wybuchowymi, bronią masowej zagłady oraz środkami odurzającymi i substancjami psychotropowymi, w obrocie międzynarodowym, przeciwko wymiarowi sprawiedliwości), Uzyskana na podstawie informacji z GIIF wiedza wykorzystana była w bieżącej pracy odpowiednich pionów Agencji.

Z kolei CBA wskazało, że w 2020 r. otrzymało od GIIF 132 informacje. W ramach prowadzonych przez CBA czynności służbowych wykorzystano 129 informacji, natomiast 3 informacje poddawane są dalszej weryfikacji. W efekcie działań prowadzonych z wykorzystaniem otrzymanych z GIIF informacji CBA skierowało do właściwych jednostek prokuratury 5 zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa.

Komenda Główna Straży Granicznej poinformowała, że w okresie od 1 stycznia 2020 r. do 31 grudnia 2020 r. otrzymała od GIIF łącznie 55 informacji. Informacje te były informacjami udostępnionymi przez GIIF na pisemny i uzasadniony wniosek SG, jak i w związku z nabyciem przez GIIF podejrzenia popełnienia innego przestępstwa niż przestępstwo prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu – w celu podjęcia czynności wynikających z ustawowych zadań SG. Jednocześnie Komenda Główna Straży Granicznej poinformowała o 4 przypadkach przekazania do GIIF informacji o podejrzeniu popełnienia przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu.

Biuro Spraw Wewnętrznych Straży Granicznej poinformowało, że w 2020 r. wystąpiło do GIIF w trybie art. 105 *ustawy AML/CTF* z jednym pisemnym wnioskiem o udostępnienie informacji. Przekazane informacje nie przyczyniły się jednak do podjęcia przez Biuro dalszych czynności, w tym dotyczących przekazania innemu organowi lub jednostce administracji publicznej w celu wszczęcia postępowania przygotowawczego, postawienia zarzutu popełnienia przestępstwa, dokonania blokady rachunku albo wstrzymania transakcji, wydania postanowienia o zabezpieczeniu majątkowym.

Dane uzyskane z Komendy Głównej Żandarmerii Wojskowej za 2020 r. wskazują natomiast, że Żandarmeria Wojskowa w 2020 r. na podstawie złożonych wniosków uzyskała od GIIF 36 informacji dotyczących 85 podmiotów. Uzyskane informacje zostały wykorzystane w 13 formach pracy operacyjnej, na podstawie których na dzień 31.12.2020 r. wszczęto 2 śledztwa: jedno w kierunku art. 229 § 1 *Kodeksu karnego*, drugie w kierunku art. 231 § 2 *Kodeksu karnego*, a także wszczęto jedno dochodzenie w kierunku art. 286 § 1 *Kodeksu karnego*.

Na podstawie informacji przekazanych przez Służbę Kontrwywiadu Wojskowego wiadomo natomiast, że Służba ta identyfikuje 16 wniosków o udzielenie informacji skierowanych do GIIF. W związku z otrzymanymi z GIIF informacjami SKW nie podejmowała czynności innych niż wewnętrzne czynności analityczne. Ponadto Służba Kontrwywiadu Wojskowego nie przekazywała uzyskanych z GIIF informacji innym organom lub jednostkom administracji publicznej, ani też nie podejmowała na ich podstawie innych „dalszych czynności” w rozumieniu art. 14 ust. 2 pkt 11 *ustawy AML/CTF*.

Urząd Komisji Nadzoru Finansowego poinformował natomiast, że w 2020 r. otrzymał od GIIF w trybie art. 106 ust. 1 *ustawy AML/CTF* 11 informacji o uzasadnionym podejrzeniu naruszenia przepisów związanych z funkcjonowaniem rynku finansowego. W stosunku do

wszystkich ww. informacji UKNF podjął czynności analityczne przewidziane *ustawą AML/CTF*, a także ustawami regulującymi poszczególne sektory rynku finansowego. UKNF skierował w 2020 r. jedno zawiadomienie do prokuratury, będące wynikiem zawiadomienia przekazanego w 2019 r.. Ponadto UKNF przekazał w dniu 7 stycznia 2021 r. do prokuratury, na podstawie informacji przekazanych temu urzędowi przez GIIF w 2020 r., jedno zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa.

Prezes Najwyższej Izby Kontroli zakomunikował z kolei, że w 2020 r. nie zwracał się do GIIF o przedstawienie informacji w trybie przewidzianym przepisami *ustawy AML/CTF*.

6.3 DANE DOTYCZĄCE POSTĘPOWAŃ KARNYCH

Zgodnie z treścią art. 14 ust. 5 *ustawy AML/CTF*, Minister Sprawiedliwości jest zobowiązany do przekazywania GIIF danych zbiorczych o:

- liczbie postępowań karnych wszczętych i zakończonych w sprawach dotyczących prania pieniędzy i liczbie postępowań karnych wszczętych i zakończonych w sprawach dotyczących finansowania terroryzmu;
- liczbie osób, którym przedstawiono zarzut prania pieniędzy, i liczbie osób, którym przedstawiono zarzut finansowania terroryzmu;
- liczbie osób prawomocnie skazanych za pranie pieniędzy i liczbie osób prawomocnie skazanych za finansowanie terroryzmu;
- rodzajach przestępstw bazowych, o których mowa w art. 1 lit. e *Konwencji Rady Europy o praniu, ujawnianiu, zajmowaniu i konfiskacie dochodów pochodzących z przestępstwa oraz o finansowaniu terroryzmu, sporządzonej w Warszawie dnia 16 maja 2005 r.* (Dz. U. z 2008 r., poz. 1028), zwanej dalej *Konwencją Warszawską*, do których odnoszą się informacje wskazane w poprzednich podpunktach;
- wartościach majątkowych, w stosunku do których dokonano zamrożenia, wstrzymania transakcji i blokady lub orzeczono zajęcie, zabezpieczenie majątkowe lub przepadek.

Z danych przekazanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości wynika, że w 2020 r. w sądach okręgowych i rejonowych w Polsce wszczęto 266 sądowych postępowań karnych o przestępstwo z art. 299 *Kodeksu karnego* wobec 858 osób. Sądy zakończyły w tym samym okresie 148 postępowań karnych w sprawach o powyższe przestępstwo. Zgodnie z przytoczonymi danymi Ministerstwa Sprawiedliwości w 2020 r. za popełnienie ww. przestępstwa prania pieniędzy z art. 299 *Kodeksu karnego* prawomocnie³⁹ skazano 186 osób oraz jeden podmiot zbiorowy, natomiast 270 osób skazanych zostało w I instancji. W prowadzonych postępowaniach dokonano zabezpieczeń majątkowych w łącznej wysokości 277 009 zł, a także orzeczono przepadek mienia w łącznej wysokości 25 443 299 zł.

Jednocześnie z przekazanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości informacji wynika, że w 2020 r. sądy powszechne wszczęły jedno postępowanie karne w związku z przestępstwem z

³⁹ Według uzyskanych z Ministerstwa Sprawiedliwości informacji, dane w tym dziale wykazują Wydziały Sądów Okręgowych (I instancja) i Rejonowych. Ważny jest fakt prawomocności, nie ma znaczenia, w której instancji orzeczenie uprawomocniło się.

art. 165a *Kodeksu karnego* oraz zakończyły jedno postępowanie karne prowadzone w kierunku tego artykułu. W wyniku zakończonego w 2020 r. postępowania w związku z przestępstwem z art. 165a *Kodeksu karnego* skazano w I instancji 1 osobę, natomiast w 2020 r. nie odnotowano osób prawomocnie skazanych za finansowanie terroryzmu.

W prowadzonych w Polsce w 2020 r. sądowych postępowaniach karnych o przestępstwo z art. 299 *Kodeksu karnego* przestępstwami bazowymi, o których mowa w art. 1 lit. e Konwencji Warszawskiej, były następujące przestępstwa:

- z *Kodeksu karnego* następujące artykuły: art. 229 (łapownictwo czynne); art. 230 (płatna protekcja); art. 258 (zorganizowana grupa i związek przestępczy); art. 263 (wyrób lub posiadanie broni bez zezwolenia); art. 270 (fałsz materialny); art. 271 (fałsz intelektualny); art. 279 (kradzież z włamaniem); art. 282. (wymuszenie rozbójnicze); art. 286. (oszustwo); art. 294 (typy kwalifikowane przestępstw określonych w art. art. 278 § 1, 2 lub 5, art. 278a § 1, art. 284 § 1 lub 2, art. 285 § 1, art. 286 § 1 lub 2, art. 287 § 1, art. 288 § 1 lub 3, art. 290 § 1 lub w art. 291 § 1, w stosunku do mienia znacznej wartości);
- z *Kodeksu karnego skarbowego* artykuły: art. 54 (uchylanie się od obowiązku podatkowego); art. 56 (nieprawdziwe dane podatkowe);
- przestępstwa z *ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii*;
- inne przestępstwa (kodeks karny i ustawy szczególne);
- przestępstwa nieokreślone.

6.4. DZIAŁALNOŚĆ SZKOLENIOWA

Mimo pandemii oraz istotnych ograniczeń komunikacyjnych, przedstawiciele GIIF w 2020 r. wzięli aktywny udział w charakterze prelegentów lub uczestników w licznych szkoleniach i warsztatach (w tym, o których mowa w pozostałych rozdziałach sprawozdania), a także konferencjach, na których poruszana była problematyka przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, tj. m.in. w:

- konferencji dedykowanej Krajowej Ocenie Ryzyka Prania Pieniędzy oraz Finansowania Terroryzmu, która odbyła się w dniach 23-24 stycznia 2020 r. w Ministerstwie Finansów, z inicjatywy GIIF, przy udziale gości zagranicznych oraz przedstawicieli jednostek współpracujących i instytucji obowiązanych,
- szkoleniu pt. „Stosowanie szczególnych środków ograniczających oraz Krajowa Ocena Ryzyka Prania Pieniędzy oraz Finansowania Terroryzmu – zagrożenia i podatności”, zorganizowanym przez GIIF dla przedstawicieli banków spółdzielczych w lutym 2020 r.,
- międzynarodowej konferencji na temat ochrony życia ludzkiego i zdrowia publicznego w kontekście pandemii, zorganizowanej przez grecką prezydencję w Radzie Europy w dniu 3 czerwca 2020 r.,
- wirtualnych warsztatach na temat Strategii ograniczania ryzyka prania pieniędzy i finansowania terroryzmu prezentowanej przez ukraińską jednostkę analityki finansowej, oraz seminarium na temat monitoringu finansowego, które odbyły się we

wrześniu i grudniu 2020 r. na zaproszenie Biura OBWE w Kijowie i ukraińskiej jednostki analityki finansowej,

- cyklu wirtualnych seminariów m.in. na temat ryzyk w obszarze aktywów wirtualnych i płatności mobilnych, zorganizowanych w ramach Grupy Egmont i prowadzonych przez przedstawicieli jednostek analityki finansowej z Izraela, Niemiec, RPA i USA,
- VI międzynarodowych warsztatach na temat nadzoru i konsultacji z sektorem prywatnym, zorganizowanych we wrześniu 2020 r. w ramach EAG i we współpracy z International Training and Methodology Centre for Financial Monitoring,
- międzynarodowych warsztatach dedykowanych doświadczeniom państw w zakresie stosowania Rekomendacji 8 FATF, dotyczącej przeciwdziałania wykorzystaniu organizacji non-profit do finansowania terroryzmu, zorganizowanych przez mołdawską jednostkę analityki finansowej,
- wirtualnych warsztatach na temat sposobów wzmocnienia współpracy w celu zwiększenia efektywności zapobiegania wykorzystaniu organizacji non-profit do finansowania terroryzmu, zorganizowanych przez GIIF we współpracy z instytutem badawczym RUSI w dniach 30 listopada - 1 grudnia 2020 r.,
- szkoleniu dotyczącym obowiązków instytucji obowiązanych w zakresie przeciwdziałania finansowaniu terroryzmu, w tym stosowania szczególnych środków ograniczających, zorganizowanym przez GIIF dla przedstawicieli urzędów celno-skarbowych, sądów apelacyjnych oraz Krajowej Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej w grudniu 2020 r.

Ponadto, instytucje obowiązane i jednostki współpracujące w 2020 r. uczestniczyły w spotkaniach i warsztatach (głównie z formie wideokonferencji), organizowanych i prowadzonych przez przedstawicieli GIIF, przygotowujących do 5. Rundy ewaluacji wzajemnych w obszarze walki z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu, prowadzonej przez Komitet MONEYVAL.

7. WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA

7.1. WSPÓŁPRACA Z KOMISJĄ EUROPEJSKĄ

7.1.1. GRUPA EKSPERTÓW DS. PRZECIWDZIAŁANIA PRANIU PIENIĘDZY I FINANSOWANIU TERRORYZMU

Zadaniem Grupy Ekspertów ds. Prania Pieniędzy i Finansowania Terroryzmu (ang. *Expert Group on Money Laundering and Terrorist Financing* – EGMLTF), zrzeszającej przedstawicieli państw członkowskich UE, jest wspieranie Komisji Europejskiej (KE) w wyznaczaniu kierunków polityki w dziedzinie przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu, przygotowywaniu aktów prawnych, a także doradzanie na etapie przygotowywania wniosków w sprawie środków wykonawczych i koordynacja współpracy pomiędzy państwami członkowskimi UE.

W 2020 r. odbyło się pięć spotkań EGMLTF, w których uczestniczyli przedstawiciele GIIF. Spotkania poświęcone były między innymi postępowi państw we wdrażaniu przepisów *dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/849 z dnia 20 maja 2015 r. w sprawie zapobiegania wykorzystywaniu systemu finansowego do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu, zmieniającej rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 648/2012 i uchylającej dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2005/60/WE oraz dyrektywę Komisji 2006/70/WE*⁴⁰ (dalej dyrektywa 2015/849) oraz we wdrażaniu *dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/843 z dnia 30 maja 2018 r. zmieniającej dyrektywę (UE) 2015/849 w sprawie zapobiegania wykorzystywaniu systemu finansowego do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu oraz zmieniającej dyrektywę 2009/138/WE i 2013/36/UE*⁴¹ (dalej dyrektywa 2018/843). KE informowała państwa członkowskie UE o postępowaniach o naruszenia prawa unijnego, wszczętych wobec państw, w związku z brakiem notyfikacji przepisów dyrektywy 2015/849 oraz przeprowadziła dalszą weryfikację kompletności i prawidłowości jej wdrożenia. Ponadto poinformowała o przekazaniu państwom członkowskim UE oficjalnych powiadomień w związku z brakiem notyfikacji lub niepełnej transpozycji przepisów dyrektywy 2018/843 i rozpoczęła ocenę notyfikowanych środków transpozycji. Członkowie EGMLTF przekazywali w trakcie spotkań informacje o stanie transpozycji do krajowych porządków prawnych wymogów prawa unijnego, wynikających z ww. dyrektyw, w tym, na temat stanu prac nad wdrożeniem rejestrów beneficjentów rzeczywistych i rachunków bankowych.

Państwa zostały również poinformowane o postępach działań mających na celu przygotowanie raportu o efektywności wdrożenia dyrektywy 2015/849. W 2020 r. Rada Europy na zlecenie KE kontynuowała cykl wizyt studyjnych w państwach członkowskich, w celu oceny efektywności wdrożenia przepisów dyrektywy 2015/849. Na początku 2022 r. na podstawie raportów ocen poszczególnych państw członkowskich zostanie sporządzony

⁴⁰ Dz. Urz. UE L 141 z 05.06.2015, str. 73.

⁴¹ Dz. Urz. UE L 156 z 19.06.2018, str. 43.

raport końcowy. W związku z sytuacją wywołaną przez COVID-19 harmonogram tych działań uległ zmianie.

Podczas spotkań EGMLTF kontynuowano dyskusje poświęcone państwom trzecim wysokiego ryzyka, skupione wokół procedur postępowania w odniesieniu do nich. Miały one również na celu koordynację unijnego podejścia do tworzenia wykazu państw trzecich wysokiego ryzyka, z procesem, który odbywa się w ramach FATF. W ramach grupy konsultowano nową metodykę oceny zgodnie z dyrektywą 2015/849 oraz nowy akt delegowany⁴², które to dokumenty zostały przyjęte w dniu 7 maja 2020 r. Następnie członkowie EGMLTF opiniowali przekazane przez KE oceny państw trzecich. Pod koniec 2020 r. KE skonsultowała się z EGMLTF w drodze procedury pisemnej w sprawie kolejnego projektu rozporządzenia delegowanego⁴³.

Podczas posiedzeń EGMLTF przedstawiciele państw członkowskich, w tym Polski, wymieniali z KE opinie na temat następujących inicjatyw unijnych, między innymi:

- Danych z sądów i prokuratur dotyczących przeciwdziałania praniu pieniędzy;
- Konsultacji publicznych dotyczących aktywów wirtualnych;
- Listy krajowych zwolnień podmiotów świadczących usługi w zakresie gier hazardowych;
- Opinii Komisji Europejskiej dotyczącej szczególnych środków ograniczających;
- Projektu pilotażowego dotyczącego informacji o beneficjencie rzeczywistym;
- Połączenia centralnych rejestrów państw członkowskich;
- Połączenia rejestrów beneficjentów rzeczywistych;
- Programu wspierania reform strukturalnych;
- Raportów grupy ekspertów ds. identyfikacji elektronicznej i zdalnych procesów Know-Your-Customer;
- Semestru Europejskiego;
- Skonsolidowanego wykazu trustów i podobnych porozumień prawnych regulowanych prawem państw członkowskich, według informacji przekazanych Komisji w stosownych powiadomieniach zgodnie z art. 31 ust. 10 dyrektywy 2015/849;
- Sprawozdania na temat trustów i podobnych porozumień prawnych.

W trakcie posiedzeń członkowie EGMLTF mieli okazję do wysłuchania informacji na temat działań podejmowanych na innych forach, w tym Platformy UE- FIU i Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego.

⁴² Rozporządzenie Delegowane Komisji (UE) 2020/855 z dnia 7 maja 2020 r. zmieniające rozporządzenie delegowane (UE) 2016/1675 uzupełniające dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/849 przez włączenie Bahamów, Barbadosu, Botswany, Kambodży, Ghany, Jamajki, Mauritiusu, Mongolii, Mjanmy/Birmy, Nikaragui, Panamy i Zimbabwe do tabeli w pkt I załącznika oraz wykreślenie z tej tabeli Bośni i Hercegowiny, Etiopii, Gujany, Laotańskiej Republiki Ludowo-Demokratycznej, Sri Lanki i Tunezji (Dz. Urz. UE L Nr 195 z 19.6.2020, str. 1).

⁴³ Rozporządzenie Delegowane Komisji (UE) 2021/37 z dnia 7.12.2020 r. w sprawie zmiany rozporządzenia delegowanego (UE) 2016/1675 uzupełniającego dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/849 odnośnie do wykreślenia Mongolii z tabeli w pkt I załącznika (Dz. Urz. UE L Nr 14 z 18.1.2021, str. 1)

Posiedzenia EGMLTF były również dogodną platformą do omówienia zagadnień dotyczących ocen systemów przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu państw przez FATF i MONEYVAL. Podczas spotkań dyskutowano także nad stanowiskiem KE jako członka FATF, w odniesieniu do kwestii poruszanych podczas posiedzeń tego gremium i wypracowaniem spójnego stanowiska KE oraz państw członkowskich. W ramach tego podejścia jednym z szerzej omawianych tematów była kwestia uznania przez FATF ponadnarodowego charakteru UE.

Na posiedzeniach dyskutowano również na temat *Komunikatu Komisji w sprawie planu działania na rzecz kompleksowej unijnej polityki zapobiegania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu*⁴⁴, przyjętego w dniu 13 maja 2020 r.

Plan działań Komisji opiera się na 6 filarach:

- I. Zapewnienie skutecznej implementacji aktualnie obowiązujących unijnych przepisów w zakresie AML/CTF,
- II. Stworzenie jednolitego zbioru przepisów AML/ CTF,
- III. Ustanowienie unijnego nadzoru AML/ CTF,
- IV. Utworzenie mechanizmu koordynacji i wsparcia dla jednostek analityki finansowej,
- V. Ujednolicenie przepisów karnych oraz dotyczących wymiany informacji pomiędzy Państwami Członkowskimi,
- VI. Propagowanie unijnych standardów AML/ CTF na arenie międzynarodowej („Silniejsza UE na świecie”).

Do najważniejszych reform zaproponowanych przez Komisję należy wydanie rozporządzenia unijnego, które ujednoliciłoby w państwach członkowskich szereg przepisów z obszaru AML/ CTF, m. in. listy instytucji obowiązanych, środków bezpieczeństwa finansowego, reguł nadzoru nad instytucjami obowiązаныmi, obowiązków raportowania, zadań JAF, rejestrów beneficjentów rzeczywistych i rachunków bankowych. Zdaniem Komisji, obowiązująca dyrektywa 2015/849 dopuszcza zbyt daleko idące różnice w implementacji unijnego prawa przez państwa członkowskie, których skutkiem są zakłócenia w funkcjonowaniu europejskiego jednolitego rynku.

Drugą istotną zapowiadaną zmianą jest utworzenie unijnego organu nadzoru AML/ CTF, który miałby bezpośrednio nadzorować instytucje obowiązane charakteryzujące się najwyższym ryzykiem ML/TF oraz prowadzące działalność transgraniczną. W opinii Komisji, jakość i skuteczność krajowych systemów nadzoru jest zróżnicowana i zależna od zasobów ludzkich i finansowych, jakimi dysponują poszczególne krajowe organy. Sytuacja ta może prowadzić do luk w unijnym systemie AML/ CTF, który jest tak silny, jak jego najsłabsze ogniwo. Nowy unijny organ miałby ponadto wspomagać krajowe organy nadzoru, zapewniać jednolite stosowanie unijnych przepisów oraz ułatwiać przepływ informacji między organami krajowymi.

Latem odbyły się publiczne konsultacje ww. Planu działań, zakończone konferencją wysokiego szczebla i publicznym wysłuchaniem 30 września 2020 r. Rada Unii Europejskiej

⁴⁴ Dz.Urz. UE C Nr 164 z 13.05.2020, str.21

wyraziła poparcie dla Planu działań Komisji w Konkluzjach z 5 listopada 2020 r. (nr 12608/20). Zgodnie z zapowiedziami Komisji, projekty unijnych aktów prawnych powinny zostać przedstawione w I połowie 2021 r.

7.1.2. PLATFORMA UE-FIU

W 2020 r. przedstawiciele GIIF aktywnie uczestniczyli w pracach Platformy UE-FIU, angażując się w kwestie omawiane w ramach posiedzeń tego gremium. Platforma jest ciałem doradczym KE, służącym do bieżącej współpracy pomiędzy JAF państw członkowskich UE. Na posiedzeniach Platformy EU-FIU omawiane są m.in. nowe inicjatywy UE z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu, propozycje usprawnienia wymiany informacji pomiędzy jednostkami analityki finansowej, kwestie wspólnej analizy spraw z elementem transgranicznym, temat ponadnarodowej oceny ryzyka i raportowania transgranicznych transakcji podejrzanych.

Podobnie jak 2019 r., również w 2020 r. odbyły się łącznie cztery spotkania Platformy UE-FIU. Niemniej, z uwagi na trwającą pandemię COVID-19, trzy spotkania odbyły się w formie wideokonferencji (poza spotkaniem zorganizowanym w lutym 2020 r.).

Istotnym tematem posiedzeń było przeniesienie pod zarząd Komisji Europejskiej sieci wymiany informacji pomiędzy JAF – tj. sieci *FIU.net*. Dotychczasowy administrator sieci – EUROPOL, w związku z decyzją Europejskiego Inspektora Ochrony Danych Osobowych z 19 grudnia 2019 r. utracił możliwość dalszego administrowania systemem ze względu na brak odpowiednich podstaw prawnych do przetwarzania danych. Przeniesienie systemu miało pierwotnie nastąpić w grudniu 2020 r., niemniej z uwagi na liczne trudności oraz opóźnienia (spowodowane między innymi trwającą pandemią), ostateczny termin przeniesienia został wydłużony do września 2021 r.

Przedmiotem dyskusji był również opublikowany przez Komisję Europejską *Plan działań na rzecz kompleksowej unijnej polityki zapobiegania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu*. Jeden z jego sześciu filarów, tj. „Mechanizm koordynacji i wsparcia dla jednostek analityki finansowej”, jest dedykowany wzmocnieniu współpracy i skuteczności jednostek analityki finansowej. Natomiast filar „Silniejsza UE na świecie” dotyczy kwestii współpracy UE z organizacjami międzynarodowymi, których celem jest ustanawianie standardów, monitorowanie oraz współpraca w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu, m.in. z FATF, Komitetem MONEYVAL czy Grupą Egmont.

Przedmiotem dyskusji w ramach Platformy była również treść *Konkluzji Rady UE w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu*, korelujących z filarami, określonymi w Planie Działań.

W związku z określeniem mechanizmu wsparcia i współpracy dla jednostek analityki finansowej jako jednego z priorytetów prowadzonych działań, przedstawiciel GIIF uczestniczył w pracach grupy roboczej powołanej w październiku 2020 r. w ramach Platformy EU-FIU. Celem prac grupy było opracowanie dokumentu podsumowującego możliwe rozwiązania dotyczące organizacji mechanizmu współpracy. Rozwiązania te obejmują możliwe schematy organizacyjne mechanizmu a także potencjalne zagrożenia, które mogłyby wchodzić w zakres jego zadań.

7.2. WSPÓŁPRACA Z RADĄ UNII EUROPEJSKIEJ

W dniu 5 listopada 2020 r. Rada UE opublikowała *Konkluzje w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu* (ang. *Council Conclusions on anti-money laundering and countering the financing of terrorism*). W treści dokumentu zaaprobowano rozpoczęcie prac nad ujednoliceniem przepisów w zakresie AML/ CTF w formie nowego rozporządzenia jak również wskazano na priorytety związane z nowymi, możliwymi formami nadzoru na poziomie unijnym, a także z koncepcjami stworzenia mechanizmów wsparcia i współpracy dla jednostek analityki finansowej. W 2021 r. oczekiwane jest kontynuowanie prac nad powyższymi kwestiami, w szczególności w ramach Komisji oraz jej ciał doradczych.

Przedstawiciele GIIF brali aktywny udział w pracach nad projektem *Konkluzji Rady w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu* a także koordynowali na poziomie krajowym opracowywanie uwag do kolejnych wersji Konkluzji.

7.3. KOMITET MONEYVAL

Mimo pandemii Komitet MONEYVAL kontynuował swoje prace. W lipcu 2020 r. odbyło się spotkanie robocze Komitetu, natomiast we wrześniu pierwsze posiedzenie plenarne w formie hybrydowej. W obu uczestniczyła stała delegacja polska, złożona z przedstawicieli GIIF, Komisji Nadzoru Finansowego oraz Prokuratury Krajowej.

Podczas spotkania roboczego Komitetu w lipcu 2020 r. dyskutowano o kwestiach strategicznych, związanych m.in. z planem działania MONEYVAL, zmianą *Zasad działania Komitetu*, czy tzw. przeglądem strategicznym FATF. Omówiono także zagadnienia dedykowane obszarowi typologicznemu, m.in. przyjmując *Procedurę prac nad raportami typologicznymi* oraz określając przykładowe kierunki przyszłych działań typologicznych. Sekretariat MONEYVAL przedstawił przegląd horyzontalny Wyniku Bezpośredniego 9, dedykowanego zwalczaniu finansowania terroryzmu, w odniesieniu do państw członkowskich MONEYVAL oraz kwestie związane z interpretacją standardów FATF. Ponadto, w trakcie spotkania Sekretariat MONEYVAL omówił raport dedykowany problematyce COVID-19, pod nazwą „Trendy w obszarze prania pieniędzy i finansowania terroryzmu w jurysdykcjach członkowskich MONEYVAL w czasie kryzysu COVID-19”⁴⁵, w którym Komitet zidentyfikował wyzwania, trendy, typologie, ale także działania podjęte na szczeblu polityk krajowych, w celu ograniczenia wpływu pandemii na kwestie skuteczności walki z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu.

Podczas posiedzenia plenarnego MONEYVAL, które odbyło się we wrześniu w trybie hybrydowym, przyjęto raporty z ewaluacji Gruzji i Słowacji. Odnotować należy, że Komitet MONEYVAL jako pierwszy przeprowadził dyskusję dedykowaną raportom w tej formie, a swoim doświadczeniem podzielił się następnie z FATF i innymi ciałami regionalnymi. Ponadto, w trakcie posiedzenia dyskutowano m.in. nad wyborem tematu projektu typologicznego. Członkowie Komitetu wybrali do realizacji propozycję zgłoszoną przez Polskę, a dedykowaną kwestiom działań nadzoru AML w czasach kryzysu, spowodowanego

⁴⁵ <https://rm.coe.int/moneyval-2020-18rev-covid19/16809f66c3> (ang. Money laundering and terrorism financing trends in MONEYVAL jurisdictions during the COVID-19 crisis)

pandemią. Projekt jest w trakcie realizacji, a jego wyniki zostaną przedstawione w bieżącym roku.

Z uwagi na pandemię, FATF zdecydował o przesunięciu swego procesu ewaluacyjnego, tym samym również MONEYVAL postanowił przesunąć o kilka miesięcy zaplanowane w 2020 r. miejscowe wizyty ewaluatorów (ang. *on-site visits*). W wyniku tej decyzji odbyły się tylko dwie misje – w Stolicy Apostolskiej oraz w San Marino. Planowana na październik wizyta ewaluatorów w Polsce została przesunięta na 2021 r., podobnie też misja w Chorwacji.

Przewodnicząca MONEYVAL, przedstawicielka GIIF, Pani Elżbieta Franków-Jaskiewicz, uczestniczyła w lipcu 2020 r. w spotkaniu z Sekretarzem Generalną Rady Europy, Panią Mariją Pejčinović Burić, podczas którego wspólnie z przewodniczącymi innych ciał i komitetów Rady Europy, dyskutowała nad kwestiami ich strategicznych zadań oraz długoterminowych misji i wizji. Ponadto uczestniczyła w konferencji organizowanej przez grecką prezydencję w Radzie Europy, na temat ochrony życia ludzkiego i zdrowia publicznego w kontekście pandemii. We wrześniu 2020 r. przedstawiła Komitetowi Ministrów Rady Europy sprawozdanie z działalności MONEYVAL w 2019 r., jak też odpowiedziała na pytania dotyczące planowanych działań na najbliższe lata. W dyskusji tej uczestniczyła wspólnie z Prezydentem FATF, Panem Marcusem Pleyerem, który przedstawił priorytety FATF oraz odniósł się do zadań, które spoczywają na MONEYVAL, będącym ciałem regionalnym o charakterze FATF i jego członkiem stowarzyszonym.

Na zaproszenie Biura OBWE w Kijowie i ukraińskiej JAF, Przewodnicząca MONEYVAL uczestniczyła w wirtualnych warsztatach poświęconych prezentacji przez Jednostkę Analityki Finansowej Ukrainy *Strategii ograniczania ryzyka prania pieniędzy i finansowania terroryzmu*, oraz w seminarium na temat monitoringu finansowego, które odbyły się we wrześniu i grudniu 2020 r.

W ramach przygotowań do ewaluacji, GIIF zorganizował w 2020 r. serię spotkań i warsztatów z jednostkami współpracującymi i instytucjami obowiązanyymi. Współpracował z organami zaangażowanymi w obszarze walki z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu nad opracowaniem wkładów do kwestionariuszy oceny zgodności technicznej i efektywności. Oba kwestionariusze wraz z dokumentami towarzyszącymi zostały przekazane do Sekretariatu MONEYVAL w celu przedstawienia działań Polski w zakresie realizowanych zadań i spełnienia standardów określonych w ramach 40 Rekomendacji FATF i tzw. 11 Wyników Bezpośrednich (ang. *Immediate Outcomes*), dedykowanych ocenie efektywności systemu. Wypełnione kwestionariusze wraz z informacjami zgromadzonymi podczas wizyty ewaluatorów na miejscu stanowią podstawę przygotowania raportu z ewaluacji.

W oparciu o przekazane kwestionariusze, ewaluatorzy oraz Sekretariat MONEYVAL opracowali wstępną wersję raportu, w zakresie zgodności technicznej i przekazali ją Polsce pod koniec 2020 r. w celu przedstawienia dodatkowych informacji przez właściwe organy. Ponadto opracowany został przez nich także dokument wskazujący główne obszary, które będą w zainteresowaniu ewaluatorów, wymagające dodatkowych informacji ze strony Polski (ang. *Scoping Note*). Podjęto także uzgodnienia programu dwutygodniowej wizyty miejscowej.

7.4. KONFERENCJA PAŃSTW STRON KONWENCJI WARSZAWSKIEJ

W związku z realizacją postanowień Konwencji Warszawskiej oraz uczestnictwem Polski w Konferencji Państw Stron Konwencji Warszawskiej (ang. *Conference of the Parties - COP*), Generalny Inspektor Informacji Finansowej kontynuował działania związane z aktywnościami podejmowanymi przez ww. forum.

W dniach 27-28 października 2020 r. odbyło się 12. zdalne posiedzenie COP, podczas którego kontynuowano zmienioną formę dokonywania przeglądu poziomu implementacji przepisów Konwencji Warszawskiej przez Państwa Strony Konwencji. Odbyła się dyskusja nad tematycznymi przeglądami horyzontalnymi, obejmującymi wybrane artykuły Konwencji.

W trakcie 12. posiedzenia COP dyskutowano nad projektami raportów w zakresie:

- implementacji art. 3(4) Konwencji Warszawskiej (dotyczącego odwróconego ciężaru dowodowego);
- implementacji art. 7(2c) oraz 19(1) Konwencji Warszawskiej (dotyczącego monitoringu rachunku bankowego, w tym także na wniosek innego państwa).

Przedstawiciel GIIF pełnił rolę sprawozdawcy raportu horyzontalnego dot. implementacji art. 7(2c) oraz 19(1) Konwencji, z tego względu współuczestniczył w procesie opracowania raportu, a w trakcie posiedzenia plenarnego dokonał jego prezentacji i uczestniczył w dyskusji plenarnej mającej na celu uzgodnienie ostatecznej treści raportu oraz jego przyjęcie przez Zgromadzenie Ogólne COP.

Horyzontalna dyskusja na forum COP odnośnie implementacji wskazanych artykułów Konwencji wskazała, że polskie władze powinny zintensyfikować działania zmierzające do uzupełnienia braków i pełnego wdrożenia do krajowego porządku wyżej wymienionych artykułów.

Uzgodniony projekt raportu horyzontalnego dot. implementacji art. 7(2c) oraz 19(1) został przyjęty przez Zgromadzenie Ogólne COP oraz opublikowany na stronie Rady Europy w zakładce COP⁴⁶.

W odniesieniu do raportu horyzontalnego dot. implementacji art. 3(4) Konwencji (odwrócony ciężar dowodu), zdecydowano, aby przełożyć przyjęcie oraz publikację tego raportu do momentu opracowania i uzgodnienia wyjaśnień do Noty Interpretacyjnej dotyczącej art. 3(4).

Podczas ww. posiedzenia ustalono też, że następny horyzontalny przegląd implementacji wybranych przepisów Konwencji będzie miał miejsce podczas regularnego 13. posiedzenia COP w październiku 2021 r. Obejmie on kwestię implementacji art. 10 (1) oraz (2) Konwencji – dotyczących kwestii odpowiedzialności podmiotów zbiorowych.

Podczas posiedzenia odbyła się także dyskusja nad zmianami do raportów tematycznych z 2018 oraz 2019 r. w odniesieniu do Monako i Rosji.

⁴⁶ <https://www.coe.int/en/web/cop198/implementation/reports>

7.5. GRUPA EGMONT

Przedstawiciele GIIF kontynuowali w 2020 r. swoje zaangażowanie w działania Grupy Egmont, tak w trakcie posiedzeń, uczestnicząc w pracach Grupy Roboczej do spraw Wymiany Informacji i Grupy Roboczej ds. Pomocy Technicznej i Szkoleniowej, jak też udzielając wsparcia czy wymieniając się swoimi doświadczeniami z partnerskimi jednostkami i kooperując z Sekretariatem Grupy Egmont.

W minionym roku, z uwagi na pandemię, zrezygnowano z posiedzenia plenarnego Grupy Egmont, a tylko zorganizowano posiedzenia grup roboczych, które, z wyjątkiem jednego, odbyły się w trybie zdalnym. We wszystkich uczestniczyli przedstawiciele GIIF, włączając się w realizowane działania, projekty i dyskusje.

Zamiast posiedzenia plenarnego szefowie jednostek analityki finansowych Grupy Egmont uczestniczyli w wirtualnych seminariach, dzieląc się swoim doświadczeniem w tematach związanych z ryzykami w obszarze aktywów wirtualnych i płatności mobilnych. Cykl seminariów, prowadzonych przez przedstawicieli jednostek analityki finansowej z Izraela, Niemiec, RPA i USA miał na celu:

- zwiększenie poziomu zrozumienia wśród członków Grupy Egmont ryzyk ML/TF związanych z nowymi technologiami finansowymi, ze szczególnym uwzględnieniem aktywów wirtualnych i dostawców usług wirtualnych aktywów⁴⁷ oraz usług płatności mobilnych (MPS)⁴⁸.
- wyposażyć jednostki analityki finansowej Grupy Egmont w wiedzę i doświadczenie, aby odpowiednio rozpoznawały ryzyka ML/TF, związane z nowymi technologiami finansowymi i tym samym, wzmacniały współpracę międzynarodową i wymianę informacji w tym obszarze, w celu skutecznego zwalczania prania pieniędzy i finansowania terroryzmu.

Przedstawiciele GIIF, uczestnicząc w pracach Grupy Egmont zaangażowani byli w realizację projektów szkoleniowych i typologicznych. Ponadto, uczestniczyli w ocenie przykładów spraw analitycznych, zgłoszonych przez jednostki analityki finansowej do corocznego konkursu na najlepszą sprawę analityczną w ramach Grupy Egmont (*ang. Best Egmont Case Award - BECA*). GIIF także zgłosił jedną ze spraw analitycznych, zrealizowanych w ostatnich latach do wspomnianego konkursu. W minionym roku nagrodzona została sprawa przedstawiona przez JAF z Brunei Darussalam. Mimo faktu, że sprawa zgłoszona przez GIIF nie zdobyła trofeum BECA, to jednak została wyróżniona poprzez wybór jej do publikacji, przygotowywanej przez Grupę Egmont, zawierającej interesujące sprawy analityczne - *The Best Egmont Case Award Publication 2014-2020*.

Grupa Egmont, niezależnie od ograniczeń spowodowanych pandemią, kontynuowała prace nad licznymi projektami typologicznymi (m.in. w obszarze odzyskiwania mienia i współpracy jednostek analityki finansowej z biurami ds. odzyskiwania mienia; analizy zjawiska tzw. landromatów, współpracy w obszarze FinTech i wykorzystania nowoczesnych rozwiązań w dziedzinie finansów, wzmocnienia wymiany informacji pomiędzy jednostkami za

⁴⁷ Ang. *Virtual Assets Service Providers* – VASP.

⁴⁸ Ang. *Mobile Payment Services* - MPS.

pośrednictwem systemów informatycznych, finansowania ekstremalnego prawnicowego terroryzmu, czy prania pieniędzy pochodzących z wielkich spraw korupcyjnych).

Szereg projektów zostało przekształconych w programy szkoleniowe, które są dostępne dla jednostek analityki finansowej oraz organów ścigania na platformie szkoleniowej ECOFEL. Działania realizowane przez Grupę Egmont pokazują, że kładzie ona nacisk na wzmocnienie współdziałania z organami ścigania (m.in. w obszarze odzyskiwania mienia czy przeciwdziałania korupcji), ale też dąży do zacieśniania współpracy pomiędzy swoimi członkami.

Spotkania grup roboczych, ale też uczestnictwo w wirtualnych seminariach, umożliwiły GIIF wzmocnienie współpracy z partnerskimi jednostkami analityki finansowej oraz wymianę doświadczeń w obszarze przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu.

Europa 1

GIIF – wraz z pozostałymi jednostkami z państw członkowskich UE, wchodzącymi w skład tzw. Regionu Europa I – uczestniczył w wirtualnych posiedzeniach swojej grupy regionalnej, które w okresie międzysesyjnym odbywają się na marginesie posiedzeń Platformy EU-FIU. Podczas dyskusji prowadzonych na tym forum, europejskie jednostki analityki finansowej omówiły nowe inicjatywy regulacyjne Unii Europejskiej w celu wzmocnienia ram AML/CTF, m.in. w zakresie ustanowienia mechanizmu koordynacji i wsparcia dla jednostek analityki finansowej, jak też odnotowały przyjęcie przez Radę UE *Konkluzji* potwierdzających, że należy wzmocnić jednostki analityki finansowej i ich współpracę, przy poszanowaniu ich niezależności operacyjnej i autonomii.

Również na tym forum dyskutowano intensywnie nad kwestiami dotyczącymi migracji sieci wymiany informacji *FIU.Net* z Europolu do Komisji Europejskiej oraz potencjalnych skutkach takiej zmiany usytuowania systemu.

Europejskie JAF podzieliły się także swoimi poglądami na temat sprawy akt FinCEN i jej skutków dla współpracy jednostek, w tym jednostek z państw członkowskich Unii Europejskiej, których raporty zostały upublicznione. Przedstawiciele Regionu Europa I zostali poinformowani o oświadczeniu Przewodniczącej Grupy Egmont oraz oświadczeniu FinCEN w tym temacie.

W 2020 r. wybrano nowych współprzewodniczących regionalnych, odpowiedzialnych za reprezentowanie Regionu w pracach Komitetu GE oraz odpowiedzialnych za mediacje na poziomie regionalnym, w przypadku kwestii spornych.

7.6. GRUPA SPECJALNA DS. PRZECIWDZIAŁANIA PRANIU PIENIĘDZY (FATF)

GIIF współpracował z FATF poprzez uczestnictwo w spotkaniach na forum Komitetu MONEYVAL oraz Komisji Europejskiej dotyczących implementacji Rekomendacji FATF.

W lipcu 2020 r. prezydencja w FATF przeszła z rąk Chin do Niemiec, które, jako pierwsze, sprawować ją będą przez dwa lata. Jednym z priorytetów obu prezydencji, poza przeciwdziałaniem praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, była kontynuacja rozpoczętych w 2019 r. prac nad dokonaniem tzw. strategicznego przeglądu (ang. strategic

review) efektywności procesów ewaluacyjnych, realizowanych zarówno przez FATF, jak i ciała regionalne typu FATF (ang. FSRBs⁴⁹). Wspomniany przegląd ma na celu opracowanie procesów kolejnej rundy wzajemnych ewaluacji, okresowego przeglądu (ang. follow-up) oraz procedury wymuszania zgodności w ramach prac grupy ICRG50. W 2020 r. FATF uzgodnił kluczowe elementy procesów ewaluacyjnych, tak aby utrzymać ich wszechstronność i równe zasady traktowania państw, jak również, by usprawnić ich adekwatność czasową, położyć nacisk na efektywność oraz wzmocnić oparcie procesów na kwestiach ryzyka. Zakończenie prac w ramach przeglądu, z uwzględnieniem zmian do metodologii zaplanowano na 2021 r.

W ramach priorytetów na 2020 r. FATF przyjął *Poradnik dotyczący tożsamości cyfrowej*⁵¹, mający na celu wsparcie sektora publicznego oraz prywatnego w lepszym zrozumieniu tego jak działa system identyfikacji cyfrowej. Poradnik wyjaśnia wymogi FATF w odniesieniu do identyfikacji, weryfikacji i bieżącego monitorowania klienta, jak również tego jak dostosować te działania do możliwości wykorzystania elementów systemu identyfikacji cyfrowej. Poradnik wskazuje ryzyka oraz korzyści cyfrowej identyfikacji, takie jak potencjalne ograniczenie tzw. finansowego wykluczenia. FATF zauważa zalety cyfrowej identyfikacji w postaci pozytywnego przełożenia na wysiłki AML/ CTF. Szybki rozwój cyfrowej identyfikacji pozwala na zwiększenie wydajności, bezpieczeństwa procesu identyfikacji klientów sektora finansowego oraz może wyeliminować słabości kontroli dokonywanej przez ludzi.

Kolejnym strategicznym działaniem FATF była kontynuacja działań zmierzających do obniżania ryzyka prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu pochodzących z sektora obrotu aktywami wirtualnymi oraz VASPs⁵². Po wprowadzeniu w 2019 r. nowego standardu w omawianym zakresie, FATF podjął się przeprowadzenia rocznej obserwacji skutków nowej regulacji oraz powołał Grupę Kontaktową mającą na celu podnoszenie zgodności sektora aktywów wirtualnych oraz dostawców usług tego sektora z ww. standardami FATF. W efekcie powstał raport z ww. monitoringu⁵³, który wskazuje, że sektor publiczny i prywatny wykazał postępy w kwestii wdrożenia „zasady przemieszczania” (ang. “the travel rule”), która wymaga zapewnienia przejrzystości dot. zleceniodawcy i beneficjenta płatności oraz ustalono, że nie ma bieżącej potrzeby dostosowywania standardów FATF, należy jednak zapewnić poradnictwo w omawianym zakresie oraz prowadzić wzmożony monitoring sytuacji. Z tego względu w 2020 r. FATF rozpoczął kolejny (drugi) roczny przegląd sektora aktywów wirtualnych, który ma trwać do czerwca 2021 r., jak również zainicjował działania promujące wiedzę na temat ryzyk dla tego sektora. We wrześniu 2020 r. FATF opracował i opublikował *Poradnik zawierający sygnały alarmowe* (ang. „red flags”)⁵⁴, uzupełniony także o studia przypadków dla omawianego sektora.

W 2020 r. FATF opracował Raport dla Grupy G20 na temat analizy ryzyka prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu związanego z tzw. „stablecoins” oraz stosowaniem standardów

⁴⁹ Ang. *FATF-Style Regional Bodies*

⁵⁰ ICRG - ang. *International Cooperation Review Group*

⁵¹ <http://www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/digital-identity-guidance.html>

⁵² Ang. VASPs – *Virtual Assets Service Providers*, czyli dostawcy usług związanych z aktywami wirtualnymi

⁵³ <http://www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/12-month-review-virtual-assets-vasps.html>

⁵⁴ <http://www.fatf-gafi.org/publications/methodsandtrends/documents/virtual-assets-red-flag-indicators.html>

FATF w odniesieniu do tego rodzaju aktywów⁵⁵. Ww. raport został przyjęty przez Zgromadzenie Ogólne FATF oraz opublikowany w lipcu 2020 r. Stanowił uzupełnienie działań podejmowanych na forum MFW oraz Rady Stabilności Finansowej. Treść raportu potwierdziła, że standardy FATF mają zastosowanie w przypadku obrotu tzw. „stablecoins” i w omawianym czasie nie wymagały zmiany, Raport wskazał też, że ww. sektor podlega aktywnym dostosowaniom, co narzuca konieczność monitorowania ryzyk z nim związanych.

Jednym z priorytetów FATF w 2020 r. było także usprawnianie współpracy z ciałami regionalnymi typu FATF w zakresie zapewnienia zgodności ze standardami FATF w ramach globalnej społeczności. Mimo utrudnień wynikających z pandemii COVID-19 ciała regionalne zapewniły ciągłość procesu wzajemnych ewaluacji.

Pandemia COVID-19 wymusiła szybkie dostosowanie priorytetów FATF na 2020 r. Część aktywności tego forum została przekierowana na dyskusję o tym jak kontynuować procesy wzajemnych ewaluacji w okolicznościach pandemii, która opóźnia możliwość organizacji wizyt ewaluacyjnych oraz identyfikacji państw o niewystarczającym poziomie zgodności ze standardami FATF. Podejmowano też dyskusję o przeciwdziałaniu tendencjom przestępczego wykorzystywania sytuacji gospodarczej spowodowanej pandemią, tj. fałszowania produktów medycznych, fraudów inwestycyjnych czy przestępczego wykorzystania przyspieszonego wdrażania zachęt pobudzających gospodarkę państwową w dobie kryzysu.

W ramach kontynuacji działań podjętych w 2019 r., FATF opublikował w lipcu 2020 r. *Poradnik w zakresie analizy przepływów finansowych pochodzących z nielegalnego handlu dziką przyrodą*⁵⁶, zawierający wskazówki na temat działań, które mogą zwalczać ww. proceder.

Ponadto FATF kontynuował działania w celu wzmocnienia standardów FATF dotyczących przeciwdziałania finansowaniu proliferacji broni masowego rażenia, zainicjowane już w 2019 r. Po publicznych konsultacjach FATF wprowadził zmiany do treści Rekomendacji 1 oraz Noty Interpretacyjnej do tej rekomendacji. Ww. zmiany wymagają, aby sektor publiczny i prywatny dokonywały identyfikacji i szacowania, jak również zarządzały i ograniczały ryzyka potencjalnych naruszeń, braku zgodności lub unikania sankcji dot. finansowaniu proliferacji. FATF zmienił też treść Rekomendacji 2 oraz Noty Interpretacyjnej do tej rekomendacji tak, aby usprawnić współpracę i koordynację krajową, jak również wymianę informacji pomiędzy krajowymi organami.

W 2020 r. FATF kontynuował również działania mające na celu informowanie społeczności międzynarodowej o zagrożeniach dla bezpieczeństwa międzynarodowego systemu finansowego, płynących ze strony krajów, które w niewystarczającym zakresie dostosowały swoje krajowe systemy AML/CTF do standardów międzynarodowych. W tym celu FATF publikował Listę jurysdykcji wymagających podjęcia działań⁵⁷ (czyli tzw. „czarna lista FATF”), jak również Listę jurysdykcji podlegających wzmożonemu monitoringowi⁵⁸ (tzw. „szara lista FATF”). Publikacje ww. oświadczeń były efektem działań na forum Grupy

⁵⁵[http://www.fatf-gafi.org/publications/virtualassets/documents/report-g20-so-called-stablecoins-june-2020.html?hf=10&b=0&s=desc\(fatf_releasedate\)](http://www.fatf-gafi.org/publications/virtualassets/documents/report-g20-so-called-stablecoins-june-2020.html?hf=10&b=0&s=desc(fatf_releasedate))

⁵⁶ <http://www.fatf-gafi.org/publications/methodsandtrends/documents/money-laundering-wildlife-trade.html>

⁵⁷ Ang. *High-Risk Jurisdictions subject to a Call for Action*

⁵⁸ Ang. *Jurisdictions under Increased Monitoring*

Roboczej FATF do spraw Przeglądu Współpracy Międzynarodowej⁵⁹. Grupa ICRG monitoruje nie tylko systemy krajowe AML/CTF swoich członków, ale też członków ciał regionalnych typu FATF. W 2020 r. w gronie państw umieszczonych na szarej liście FATF znalazła się Albania, kraj członkowski Komitetu MONEYVAL.

W celu propagowania działań podejmowanych na forum FATF, Generalny Inspektor na bieżąco publikował na swojej stronie informacje o upublicznionych listach FATF (w tym tłumaczenia oświadczeń na język polski), jak również wybrane materiały informacyjne dotyczące publikacji FATF, m.in. informacje w sprawie czerwonych flag dot. aktywów wirtualnych oraz publikacji Poradnika w sprawie tożsamości cyfrowej.

Przedstawiciele GIIF, wchodząc w skład delegacji MONEYVAL, uczestniczyli w spotkaniach grup roboczych, w posiedzeniach plenarnych FATF, które w minionym roku odbyły się trzykrotnie, głównie w trybie zdalnym.

Pozwoliło to na bezpośredni udział przedstawicieli polskiej JAF w pracach nad raportami ewaluacyjnymi państw członkowskich FATF, działaniach Grup Roboczych tej organizacji oraz konsultacjach dokumentów roboczych, opracowywanych na potrzeby wzmacniania świadomości różnych podmiotów w obszarze zwalczania prania pieniędzy i finansowania terroryzmu. Dostęp do raportów, materiałów i dokumentów opracowywanych przez to gremium wpłynął na podnoszenie wiedzy pracowników, tak polskiej JAF, jak też jednostek współpracujących i instytucji obowiązanych. Zdobyte doświadczenia były wykorzystywane w procesie przygotowania do ewaluacji polskiego systemu AML/CTF w ramach 5. rundy wzajemnych ewaluacji MONEYVAL.

7.7.GRUPA EUROAZJATYCKA DS. PRZECIWDZIAŁANIA PRANIU PIENIĘDZY (EAG)

Polska kontynuowała prace jako obserwator w Grupie Euroazjatyckiej ds. zwalczania prania pieniędzy i finansowania terroryzmu (ang. *The Eurasian group on combating money laundering and financing of terrorism* – EAG). Do uczestniczenia w pierwszym posiedzeniu EAG w 2020 r. zaproszone zostały wyłącznie państwa członkowskie Grupy. Stała delegacja polska (przedstawiciele GIIF i KNF) uczestniczyła w zdalnym posiedzeniu plenarnym EAG i spotkaniach grup roboczych, które odbyły się w listopadzie 2020 r.

W 2020 r. EAG kontynuowała wzmacnianie współpracy z organizacjami z regionu Euroazji, m. in. przyjęto projekt porozumienia o współpracy z Euroazjatycką Komisją Gospodarczą (ang. *Eurasian Economic Commission* – EEC).

EAG wspierała także inicjatywy mające na celu podnoszenie wiedzy i kompetencji w dziedzinie przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu w państwach członkowskich. W tym zakresie koordynowano działania pomocy technicznej dla państw członkowskich (m. in. wdrażano pilotażowy projekt koordynacji pomocy technicznej dla Tadżykistanu). Kontynuowano także bliską współpracę z Międzynarodowym Treningowym i Metodologicznym Centrum Monitoringu Finansowego (ang. *International Training and Methodology Center for Financial Monitoring* - ITMCFM), które w 2020 r. pracowało nad systemem zdalnych szkoleń oraz dokonało modernizacji systemu do wideokonferencji, w tym

⁵⁹ Ang. *International Cooperation Review Group*

utworzyło bibliotekę materiałów z wideokonferencji. EAG podjęła również decyzję o utworzeniu puli doświadczonych ekspertów, którzy będą angażowani w działania (projekty pomocy technicznej, szkolenia, projekty typologiczne) zmierzające do poprawy zgodności z międzynarodowymi standardami i wzmocnienia ram przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu państw członkowskich Grupy.

W 2020 r. EAG zaprezentowała wstępne wyniki projektu dotyczącego identyfikacji i oceny ryzyka prania pieniędzy i finansowania terroryzmu w regionie euroazjatyckim, w dwóch subregionach: Białoruś i Rosja oraz Rosja i Azja Centralna, a także informację o stanie prac nad projektem *„Typologia stosowania środków zapobiegawczych przez instytucje finansowe w celu wykrywania przestępstw i oceny ryzyka”* i założenia do projektu *„Wytyczne EAG w sprawie śledztw finansowych dotyczących prania pieniędzy i finansowania terroryzmu”*. Projekty będą kontynuowane w 2021 r. W 2020 r. EAG przeprowadziła przegląd dotychczas zrealizowanych badań typologicznych pod kątem ich aktualizacji oraz zestawiał tematy proponowanych przyszłych typologii.

Dokonano także podsumowania aktywności państw członkowskich i obserwatorów w pracach EAG (uwzględniając udział w posiedzeniach EAG i seminariach organizowanych przez Grupę, wkład w projekty typologiczne oraz działania pomocy technicznej dla państw członkowskich). Z powodu braku aktywności (w tym długotrwałą nieobecność podczas posiedzeń Grupy) zawieszono status obserwatora Litwy.

We wrześniu 2020 r. EAG we współpracy z ITMCFM zorganizowała *VI międzynarodowe warsztaty na temat nadzoru i konsultacji z sektorem prywatnym*. Przedstawiciele GIIF mieli okazję zapoznać się z szeregiem interesujących wystąpień, dedykowanych m.in. kwestiom działań organów nadzoru oraz sektora prywatnego w dobie kryzysu COVID-19. Na prośbę GIIF, doświadczenia polskiego sektora bankowego na tym forum zaprezentował przedstawiciel jednego z polskich banków.

W związku z przyjęciem przez FATF dokumentu dotyczącego zasad ewaluacji podczas pandemii COVID-19 oraz zmianą terminu ewaluacji Indii, EAG adekwatnie zaktualizowała zasady drugiej rundy wzajemnych ocen swoich państw członkowskich oraz harmonogram tej rundy. Jednocześnie podjęto decyzję o zawieszeniu procesu ewaluacji na 2020 r. i przesunięciu ich odpowiednio na następny rok.

7.8. GRUPA ROBOCZA DS. ZWALCZANIA MECHANIZMÓW FINANSOWANIA TZW. PAŃSTWA ISLAMSKIEGO

W 2020 r. GIIF kontynuował prace w ramach Grupy Roboczej ds. Zwalczania Mechanizmów Finansowania tzw. Państwa Islamskiego (CIFG), działającej jako jedna z grup roboczych Globalnej Koalicji ds. Walki z Daesh.

W 2020 r. odbyło się jedno zdalne spotkanie CIFG. Podczas spotkania zaprezentowano aktualne informacje na temat działań Globalnej Koalicji przeciwko Daesh oraz dotyczące bieżących trendów w metodach zbierania funduszy przez Daesh.

Grupa, której obradom współprzewodniczą Arabia Saudyjska, Włochy i Stany Zjednoczone, jak co roku, monitorowała działania podejmowane przez państwa członkowskie w ramach przyjętego Planu Działania. Podczas posiedzenia w 2020 r. działania te zaprezentowały

państwa członkowskie CIFG z poszczególnych regionów świata: Irak, Hiszpania, Włochy i Libia.

7.9. WSPÓŁPRACA DWUSTRONNA

Podstawę prawną dla wymiany informacji pomiędzy GIIF a zagranicznymi partnerami⁶⁰ stanowi *ustawa z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu*. Poza ustawą, GIIF realizuje współpracę na podstawie:

- *Decyzji Rady z dnia 17 października 2000 r. dotyczącej uzgodnień w sprawie współpracy pomiędzy jednostkami wywiadu finansowego Państw Członkowskich w odniesieniu do wymiany informacji* (Dz. U. UE L 271 z 24.10.2000 r.);
- Konwencji Warszawskiej;
- dwustronnych porozumień podpisywanych przez GIIF z zagranicznymi odpowiednikami.

7.9.1 POROZUMIENIA O WSPÓŁPRACY

Porozumienia o wymianie informacji w obszarze walki z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu, jak też prowadzona na ich podstawie współpraca, odpowiadają postanowieniom *Konwencji Rady Europy o praniu, ujawnianiu, zajmowaniu i konfiskacie dochodów pochodzących z przestępstwa oraz o finansowanie terroryzmu, z dnia 16 maja 2005 r.*, czyli tzw. Konwencji Warszawskiej (CETS 198), jak również standardom w tym obszarze opracowanym przez Grupę Egmont⁶¹. Zakres otrzymywanych oraz udostępnianych informacji, zwłaszcza informacji dodatkowych, jest uzależniony każdorazowo od zakresu zapytania i zgodności z podstawowymi zasadami prawa krajowego.

W obecnej sytuacji prawnej współpraca GIIF w zakresie wymiany informacji finansowych związanych z przeciwdziałaniem praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu z krajami UE regulowana jest na podstawie art. 111 ust. 1 ustawy. Natomiast zgodnie z art. 111 ust. 2 ustawy GIIF udostępnia posiadane informacje finansowe jednostkom analityki finansowej z państw niebędących członkami UE na zasadzie wzajemności, a wymiana informacji na podstawie Konwencji Warszawskiej regulowana jest w oparciu o art. 111 ust. 3 ustawy. Tym samym, w 2020 r. GIIF nie podpisał kolejnych porozumień o współpracy w zakresie wymiany informacji dotyczących zwalczania prania pieniędzy i finansowania terroryzmu.

7.9.2 WYMIANA INFORMACJI Z ZAGRANICZNYMI JEDNOSTKAMI ANALITYKI FINANSOWEJ

Wnioski i Informacje otrzymywane przez GIIF od zagranicznych partnerów

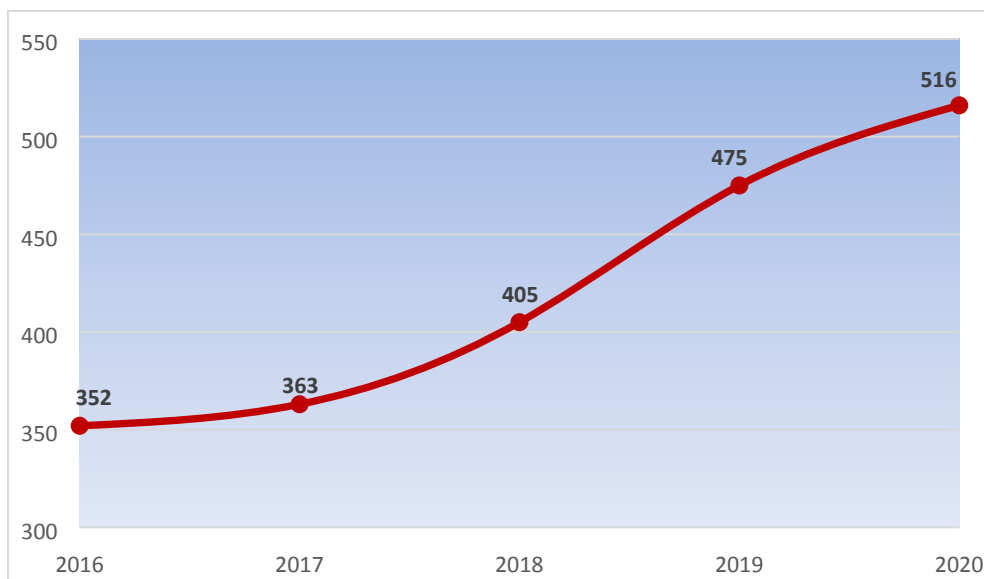
W 2020 r. wpłynęło do GIIF 516 wniosków od zagranicznych JAF, które zawierały łącznie 2320 podmiotów. Oznacza to wzrost liczby zapytań o ok. 8,6% w stosunku do 2019 r.

⁶⁰ Zagraniczne jednostki analityki finansowej, Europol, właściwe organy innych państw, zagraniczne instytucje oraz międzynarodowe organizacje zajmujące się przeciwdziałaniem praniu pieniędzy lub finansowaniu terroryzmu.

⁶¹ Egmont Group of financial intelligence units principles for information exchange between financial intelligence units

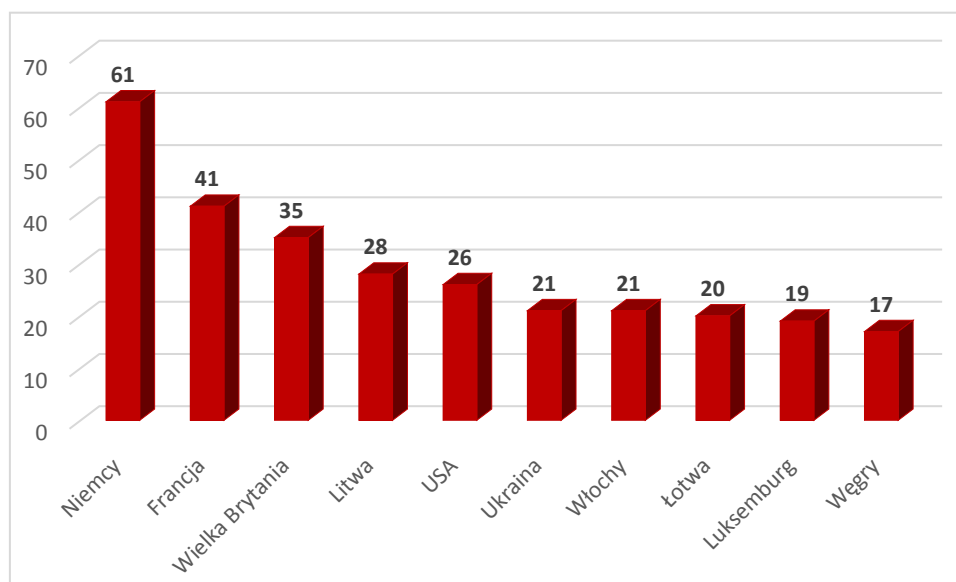
i stanowi kontynuację trendu zacieśnienia współpracy z partnerami. Na wszystkie wnioski przekazano odpowiedź GIIF.

Wykres nr 18 – Zapytania zagranicznych jednostek analityki finansowej w latach 2016 - 2020.

Ponad 68% z omawianych zapytań pochodzi od JAF państw członkowskich Unii Europejskiej. Najwięcej zapytań GIIF otrzymał od jednostek analityki finansowej Francji, Niemiec i Litwy. Z JAF spoza Unii Europejskiej, najwięcej wniosków o informacje do GIIF przekazała Wielka Brytania i Ukraina.

Wykres nr 19 – Zestawienie 10 państw, z których zagraniczne JAF przesłały najwięcej zapytań w 2020r.

W 2020 roku GIIF otrzymał także 3 zapytania od Europolu, które dotyczyły łącznie 23 podmiotów. Wymiana informacji z Europolu odbywa się na podstawie art. 115 ustawy.

Zapytania otrzymywane przez GIIF dotyczą przeważnie podejrzenia prania pieniędzy potencjalnie pochodzących z oszustw finansowych (tzw. fraudów) oraz przestępstw skarbowych. Zdarzają się również pojedyncze wnioski dotyczące podmiotów podejrzewanych

m.in. o finansowanie terroryzmu, przemyt, handel ludźmi oraz korupcję. Przez wzgląd na efektywną wymianę informacji pomiędzy Generalnym Inspektorem a zagranicznymi jednostkami analityki finansowej, GIIF często wspiera nawiązanie współpracy pomiędzy krajowymi i zagranicznymi organami ścigania. Ponadto, otrzymano również wnioski dotyczące współpracy w obszarze nadzoru nad przestrzeganiem przez instytucje obowiązane przepisów AML/ CTF.

Blokada środków na rachunku zagranicznym

Generalny Inspektor otrzymał wniosek od zagranicznej jednostki analityki finansowej. dotyczący polskiego obywatela, wobec którego zagraniczna jednostka przypuszczała, że może być prowadzone postępowanie karne w Polsce dotyczące podejrzenia popełnienia szeregu przestępstw, w tym korupcji. Wnioskodawca wskazał, że żona ww. obywatela sprawowała kontrolę nad zagranicznym rachunkiem, na którym znajdowały się środki o wartości około 900 000 EUR, które mogły być związane z czynami zabronionymi. GIIF zweryfikował informacje o prowadzonym w Polsce postępowaniu karnym i za zgodą zagranicznej jednostki przekazał informacje do właściwej jednostki prokuratury. Prokurator prowadzący postępowanie przy wsparciu GIIF przygotował wniosek o międzynarodową pomoc prawną. Dzięki ścisłej współpracy pomiędzy GIIF, zagraniczną jednostką analityki finansowej oraz właściwymi organami ścigania obu krajów udało się w krótkim okresie czasu wstrzymać planowaną wypłatę omawianych środków z zagranicznego rachunku.

Poza wnioskami zagraniczne jednostki przekazują do GIIF również tzw. informacje zagraniczne dotyczące polskich podmiotów lub wartości majątkowych, które transferowane były na/z terytorium Polski. Informacje te dotyczyły nietypowych transakcji, potencjalnych przestępstw bazowych lub stanowiły wyniki analiz wskazujące na możliwy związek opisanych transakcji z praniem pieniędzy lub finansowaniem terroryzmu. W 2020 r. GIIF otrzymał łącznie prawie 19 354 tego typu informacji, wobec 4 107 w roku poprzednim, co stanowi prawie pięciokrotny wzrost. Należy w tym przypadku rozróżnić:

- Informacje spontaniczne przekazywane do GIIF jako rezultat analizy innej jednostki analityki finansowej - 309;
- Raporty transgraniczne dotyczące zawiadomień o transakcjach podejrzanych zgłoszonych w innych państwach członkowskich i przekazanych do GIIF zgodnie z przepisami 53 pkt. 1 ust. 3 dyrektywy 2015/849– 19039;
- Inne informacje przekazywane przez zagraniczne jednostki analityki finansowej lub instytucje i międzynarodowe organizacje zajmującymi się przeciwdziałaniem praniu pieniędzy lub finansowaniem terroryzmu – 6.

Tabela nr 6 – Zestawienie 10 państw, z których zagraniczne JAF przesłały najwięcej informacji zagranicznych w 2020 r.

Kraj	Liczba informacji
Niderlandy	18351
Luksemburg	330
Niemcy	187
Włochy	168

Malta	77
Belgia	49
Czechy	40
Słowacja	23
Łotwa	15
Irlandia	14
Lichtenstein	12

Raporty transgraniczne z Niderlandów, które stanowią prawie 95% wszystkich informacji zagranicznych, dotyczą transakcji nietypowych (ang. *unusual transaction reports*), które mają potencjalny związek z Polską. Przekazane informacje przeważnie obejmują poszczególne transakcje, co wpływa na znaczną ilość otrzymanych raportów.

Wnioski i informacje przekazywane przez GIIF do zagranicznych partnerów

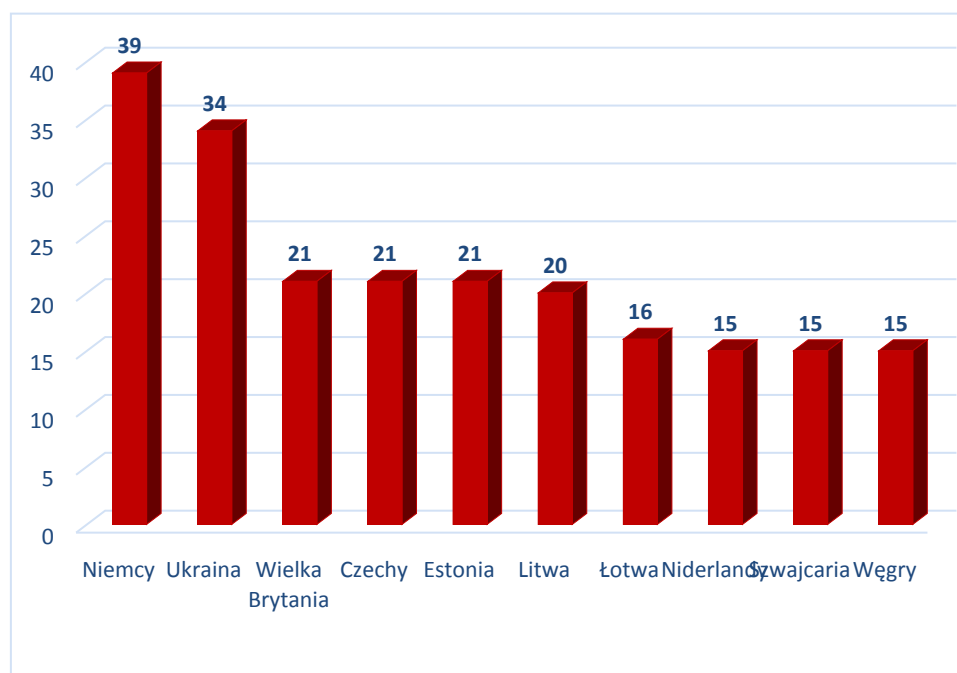
W 2020 r. GIIF skierował łącznie 459 wniosków z prośbą o udzielenie informacji dotyczących 908 podmiotów, z czego 291 wniosków (63%) skierowano do państw członkowskich Unii Europejskiej. Przesłano także jedno zapytanie do Europolu. Liczba wniosków była wyższa o ok. 18,9% w porównaniu z rokiem ubiegłym.

Wykres nr 20 – Zapytania GIIF do zagranicznych jednostek analityki finansowej w latach 2016 - 2020.

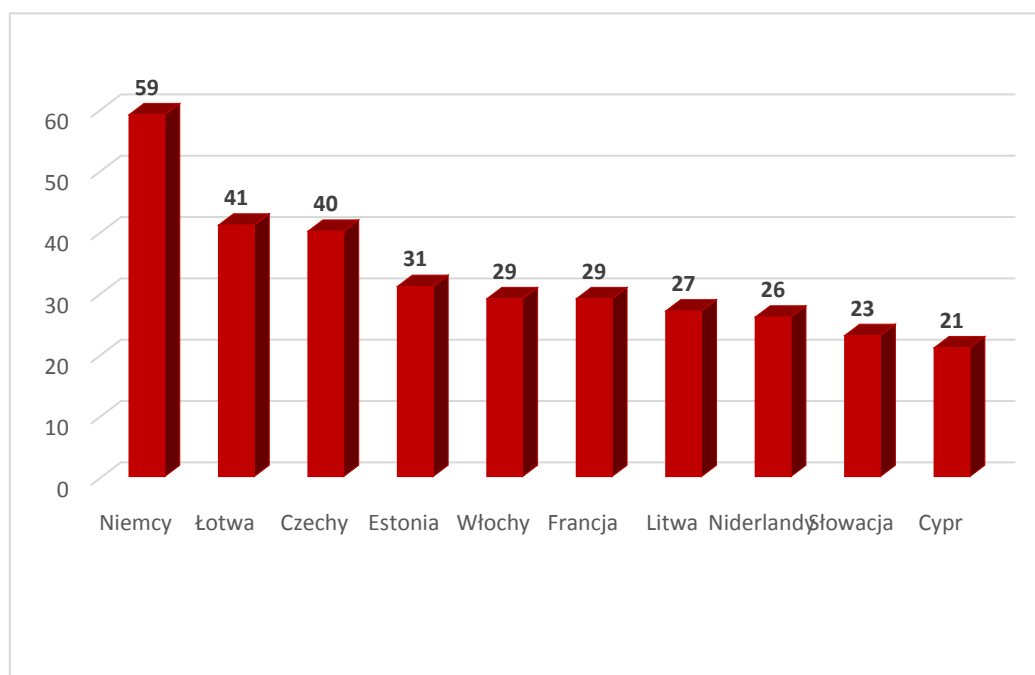
W związku z prowadzonymi sprawami analitycznymi GIIF współpracował najczęściej z JAF z Niemiec, Ukrainy, Czech, Wielkiej Brytanii oraz Estonii. Informacje pozyskiwane z zagranicy służą przede wszystkim weryfikacji, czy podmioty biorące udział w realizacji transakcji, uznanych przez instytucje obowiązane i jednostki współpracujące za podejrzane, są znane zagranicznej jednostce w związku z podejrzeniem prania pieniędzy, finansowania terroryzmu lub udziału w innej działalności przestępczej. Dodatkowo GIIF otrzymuje dane i informacje o przepływach finansowych, co umożliwia ustalenie źródła środków transferowanych do Polski lub dalszej ścieżki przepływów pieniężnych.

Wykres nr 21 – Zestawienie 10 państw - zagranicznych JAF, do których GIIF przesłał najwięcej zapytań w 2020 r.

W 2020 r. GIIF zgodnie z przepisami Art. 112 ust. 3 ustawy przygotował dla zagranicznych jednostek analityki finansowej Unii Europejskiej łącznie 481 raportów o zawiadomieniach dotyczących innych państw członkowskich, co stanowi liczbę zbliżoną do roku 2019. Zawarto w nich informacje o łącznie co najmniej 2003 podmiotach.

Wykres nr 22 – Zestawienie 10 państw - zagranicznych JAF, do których GIIF przygotował najwięcej zawiadomień na podstawie art. 112 ust. 3 w 2020 r.

Poza raportami transgranicznymi przekazano również 5 informacji spontanicznych do zagranicznych partnerów, zawierających rezultaty postępowań analitycznych GIIF.

7.10. POZOSTAŁE INICJATYWY MIĘDZYNARODOWE

7.10.1 PROJEKT POMOCY BLIŹNIACZEJ (TWINNING) DLA MOŁDAWII

Przedstawiciele GIIF kontynuowali w 2020 r. swoje zaangażowanie w realizację projektu twinningowego UE dla Republiki Mołdowy pod nazwą "Wzmocnienie systemu zapobiegania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu w Republice Mołdowy", zainicjowanego w grudniu 2018 r. w ramach konsorcjum litewsko-polsko-niemieckiego.

Eksperti z Polski przy udziale specjalistów z Litwy i Niemiec realizowali działania projektowe dla mołdawskich organów i służb: Jednostki Analityki Finansowej, Prokuratury, Generalnego Inspektoratu Policji, Służby Podatkowej i Celnej, Narodowego Banku.

W minionym roku, z uwagi na pandemię, zdecydowano o realizacji misji eksperckich w trybie zdalnym. W trakcie działań projektowych, w które zaangażowani są przedstawiciele PJAF, w ramach 4 komponentów projektu odbyło się łącznie 19 misji eksperckich, dedykowanych wzmocnieniu systemu prawa krajowego Mołdowy w obszarze zwalczania prania pieniędzy i finansowania terroryzmu, wzmocnienia kontroli instytucji obowiązanych, usprawnienia procesów analitycznych oraz zdolności współpracy i wymiany informacji pomiędzy właściwymi służbami w obszarze zwalczania finansowania terroryzmu. Eksperti GIIF wsparli Mołdawską JAF m.in. przy tworzeniu przepisów ustawy o sankcjach finansowych oraz akcie wykonawczym do niej, czy też przygotowali rekomendacje odnośnie wzmocnienia współpracy krajowej pomiędzy organami w zakresie zwalczania prania pieniędzy i finansowania terroryzmu.

Z uwagi na COVID-19 odwołano zaplanowane w Polsce, w ramach Komponentu 4, wizyty studyjne dla przedstawicieli organów kontroli, mimo podjętych już przygotowań do ich organizacji.

7.10.2. KONFERENCJA DEDYKOWANA KRAJOWEJ OCENIE RYZYKA

Z inicjatywy GIIF w dniach 23-24 stycznia 2020 r. w Ministerstwie Finansów odbyła się konferencja z udziałem gości zagranicznych, dedykowana omówieniu rezultatów Krajowej Oceny Ryzyka Prania Pieniędzy oraz Finansowania Terroryzmu. Przedstawiciele GIIF przedstawili uczestnikom informacje dotyczące zidentyfikowanych ryzyk, typologii i trendów na poziomie krajowym oraz w ramach przeprowadzonej przez Komisję Europejską ponadnarodowej oceny ryzyka.

Goście zagraniczni, przedstawiciele Izraela, Łotwy oraz Niderlandów podzielili się z uczestnikami swoimi doświadczeniami w obszarze przygotowania krajowych ocen ryzyka w ich państwach, odnieśli się do rekomendacji i wytycznych FATF w tym zakresie, a także przedstawili szereg praktycznych spostrzeżeń odnośnie polskiej krajowej oceny ryzyka. Ponadto zaakcentowali konieczność przyjęcia krajowej strategii walki z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu oraz planu działań, który uwzględniać będzie wyniki krajowej oceny ryzyka.

W konferencji wzięło udział łącznie ponad 100 osób - przedstawicieli instytucji obowiązanych oraz organów i służb realizujących zadania w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu.

7.10.3. WARSZTATY DOTYCZĄCE PRZECIWDZIAŁANIA WYKORZYSTANIU ORGANIZACJI NON-PROFIT DO FINANSOWANIA TERRORYZMU

GIIF we współpracy z instytutem badawczym RUSI (*Royal United Services Institute for Defence and Security Studies*) zorganizował warsztaty, które poświęcone były sposobom wzmocnienia współpracy pomiędzy organizacjami non-profit, sektorem bankowym oraz instytucjami i organami realizującymi zadania w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu w celu zwiększenia efektywności zapobiegania wykorzystaniu organizacji non-profit do finansowania terroryzmu. Warsztaty zorganizowane zostały w ramach trzyletniego projektu CRAAFT⁶², finansowanego ze środków unijnych, który ma na celu popularyzację wiedzy z zakresu walki z finansowaniem terroryzmu oraz budowę sieci ekspertów. Jego głównym założeniem jest promocja i wspieranie kontaktów sektora publicznego i prywatnego.

Agenda spotkania obejmowała w szczególności kwestie podatności niektórych organizacji *non-profit* na finansowanie terroryzmu, standardów i wytycznych FATF w tym zakresie, roli banków i innych instytucji obowiązanych w ograniczaniu ryzyka wykorzystywania organizacji *non-profit* do celów finansowania terroryzmu oraz znaczenia partnerstwa publiczno-prywatnego we wzmacnianiu sektora organizacji non-profit przeciw nadużyciom w zakresie finansowania terroryzmu.

Warsztaty odbyły się w formie spotkań on-line, w terminie 30.11. - 1.12.2020 r. Spotkania prowadzone były przez zagranicznych ekspertów zaproszonych przez RUSI. W spotkaniach wzięli udział przedstawiciele sektora *non-profit*, sektora bankowego oraz przedstawiciele administracji rządowej (jednostki analityki finansowej, organów ścigania oraz organów sprawujących kontrolę nad fundacjami i stowarzyszeniami).

7.10.4 REGIONALNE WARSZTATY W ZAKRESIE STOSOWANIA REKOMENDACJI 8 FATF

Przedstawiciele GIIF wzięli udział w międzynarodowych warsztatach, organizowanych przez mołdawską jednostkę analityki finansowej („EU Global Facility Regional Event on FATF Recommendation 8”), dedykowanych doświadczeniom państw w zakresie stosowania Rekomendacji 8 FATF, dotyczącej przeciwdziałania wykorzystaniu organizacji *non-profit* do finansowania terroryzmu. Przedstawiciel GIIF zaprezentował podczas warsztatów informacje na temat polskich rozwiązań w powyższym zakresie. W 5-dniowym spotkaniu *on-line*, oprócz przedstawicieli GIIF, brali udział również przedstawiciele Gruzji, Litwy, Rumunii i Ukrainy. Podczas warsztatów omówiono w szczególności kwestie przeprowadzenia ocen ryzyka FT w sektorze non-profit zgodnych z Rekomendacją 8, skutecznego zaangażowania w ten proces organizacji *non-profit*, praktycznego zastosowania podejścia opartego na ryzyku oraz najlepszych praktyk wymiany informacji i współpracy.

⁶² *Project Collaboration, Research&Analysis Against the Financing of Terrorism*

7.10.5 WSPÓŁPRACA W RAMACH PROGRAMÓW POMOCOWYCH UNII EUROPEJSKIEJ (TAIEX, EU ACT) ORAZ INNYCH ORGANIZACJI MIĘDZYNARODOWYCH

Pandemia zaważyła także na przedsięwzięciach realizowanych w ramach programów pomocowych Unii Europejskiej oraz innych organizacji międzynarodowych, z uwagi na fakt, że państwa w pierwszej kolejności skoncentrowały się na podjęciu działań, zapewniających ciągłość funkcjonowania właściwych organów. Dopiero względnie stabilna sytuacja państw umożliwiła podjęcie inicjatyw szkoleniowych i doradczych w formie zdalnej.

Program TAIEX

W roku 2020 r. w ramach programu TAIEX przedstawiciele GIIF uczestniczyli:

- W projekcie „*Expert Mission on Free Movement of Capital – Anti-money Laundering*” dla tzw. Tureckiej Republiki Cypru Północnego, w ramach którego przedstawiciel GIIF prowadził szkolenia i prelekcje dla jednostki analityki finansowej tzw. Tureckiej Republiki Cypru Północnego, przedstawicieli instytucji obowiązanych (banków, firm ubezpieczeniowych) i jednostek współpracujących (prokuratury, policji, urzędów skarbowych).

Założeniem projektu jest promowanie dobrych praktyk UE odnoszących się do zwalczania procederu prania pieniędzy i finansowania terroryzmu poprzez prezentację oraz implementację aktualnych unijnych przepisów prawnych w zakresie dyrektywy 2018/843. W 2020 r. miała miejsce 1 misja przedstawiciela GIIF związana z udziałem w niniejszym projekcie.

- W misji eksperckiej dla albańskiej administracji skarbowej, dotyczącej możliwości zwiększenia ścigalności podatków poprzez wpływ na postawy podatników.

Obydwie misje zostały przeprowadzone w formie zdalnej.

7.11 WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA W ZAKRESIE NADZORU I KONTROLI AML/CTF

7.11.1 WSPÓŁPRACA Z EUROPEJSKIM URZĘDEM NADZORU BANKOWEGO (EBA)

Komitet AMLSC

W ramach prac unijnych nad intensyfikacją walki z nielegalnymi przepływami pieniędzy oraz zwiększania monitorowania na szczeblu UE zagrożeń w postaci prania pieniędzy i finansowania terroryzmu, zwiększono rolę i uprawnienia Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego („EBA”) w nadzorze nad instytucjami finansowymi w kwestii przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu.

W ramach nowej roli i zadań, EBA na mocy art. 9a ust. 7 *rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1093/2010 w sprawie ustanowienia Europejskiego Urzędu Nadzoru (Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego), zmiany decyzji nr 716/2009/WE oraz uchylecia decyzji Komisji 2009/78/WE* (Dz. Urz. L 331 z 15.12.2010, str. 12 ze zm.), zwanym dalej rozporządzeniem 1093/2010, ustanowiła wewnętrzny Stały Komitet ds.

Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy i Finansowaniu Terroryzmu (dalej „Komitet AMLSC”) oraz zwalczania tych zjawisk, aby koordynować działania w celu zapobiegania wykorzystywaniu systemu finansowego do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu oraz zwalczania takiego wykorzystywania, a także w celu przygotowania, zgodnie z *rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/847 z dnia 20 maja 2015 r. w sprawie informacji towarzyszących transferom środków pieniężnych i uchylenia rozporządzenia (WE) nr 1781/2006* (Dz. Urz. L 141 z 5.06.2010, str. 1), zwanym dalej *rozporządzeniem 2015/847* i *dyrektywy 2015/849*, wszystkich projektów decyzji przyjmowanych przez EBA.

Komitet AMLSC rozpoczął swoje prace na początku 2020 r. W jego skład wchodzi przedstawiciele wysokiego szczebla władz i organów ze wszystkich państw członkowskich, właściwe do spraw zapewniania przestrzegania przez podmioty sektora finansowego zgodności z rozporządzeniem 2015/847 i dyrektywą 2015/849, dysponujący wiedzą fachową i uprawnieniami decyzyjnymi w dziedzinie zapobiegania wykorzystywaniu systemu finansowego do prania pieniędzy i finansowania terroryzmu, a także przedstawiciele wysokiego szczebla dysponujący wiedzą fachową na temat różnych modeli biznesowych i specyfiki sektora, przedstawiciele EBA, Europejskiego Urzędu Nadzoru Ubezpieczeń i Pracowniczych Programów Emerytalnych oraz Europejskiego Urzędu Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych. Ponadto Komisja, Europejska Rada ds. Ryzyka Systemowego oraz Rada ds. Nadzoru Europejskiego Banku Centralnego wyznaczają po jednym przedstawicielu wysokiego szczebla do uczestnictwa w posiedzeniach Komitetu w charakterze obserwatorów. Przewodniczący Komitetu AMLSC wybierany jest przez posiadających prawo głosu członków komitetu i spośród ich grona. Obecnie funkcję przewodniczącego Komitetu AMLSC sprawuje Pan Jo Swyngedouw.

W Komitecie AMLSC Polska reprezentowana jest przez przedstawicieli GIFF oraz Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego (UKNF). W ramach analizy przygotowywanych materiałów oraz uczestnictwa w posiedzeniach Komitetu oba organy ściśle ze sobą współpracują. W 2020 r. miało miejsce 5 głównych posiedzeń Komitetu AMLSC. Na posiedzeniach omawiane są tematy dot. prac realizowanych przez Komitet, podejmowane są dyskusje na temat bieżących wydarzeń dot. AML/CTF, jak również poddawane są pod głosowanie przygotowane przez grupy robocze (w skład, których mogą wchodzić przedstawiciele Europejskich Urzędów Nadzoru („ESAS”) jak również eksperci z właściwych organów krajowych) projekty decyzji.

Poza posiedzeniami głównymi zorganizowanych zostało również kilka dodatkowych spotkań *ad-hoc* w sprawach wymagających dalszej dyskusji. EBA ma również stały kontakt z przedstawicielami państw członkowskich UE w celu wymiany informacji, zbierania dodatkowych informacji od właściwych organów krajowych m.in. dotyczących przygotowywania opinii dotyczących ryzyk ML/TF w ramach art. 6 (5) dyrektywy 2015/849 czy opracowywania wytycznych skierowanych do właściwych organów krajowych. Członkowie Komitetu AMLSC, w tym przedstawiciele polskich organów, wypełniają również przesyłane przez przedstawicieli EBA kwestionariusze (dot. na przykład uregulowań kwestii związanych z AML/CTF w prawie krajowym, które to dane i informacje mają pomóc w realizacji zadań nałożonych na EBA).

W 2021 r. Komitet AMLSC będzie kontynuować swoją działalność, w tym m.in. prace nad ustanowieniem i aktualizowaniem centralnej bazy danych, o której mowa w art. 9a ust. 2

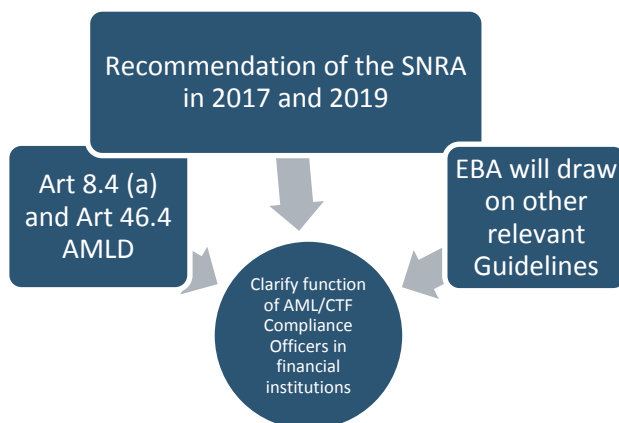
rozporządzenia 1093/2010. Przedstawiciele GIIF i UKNF będą dalej uczestniczyć w organizowanych posiedzeniach Komitetu AMLSC i aktywnie uczestniczyć w jego pracach.

Polska rozpoczęła współpracę z innymi europejskimi nadzorcami w ramach umożliwionych przez EBA spotkaniach – tzw. *College*. Do uczestnictwa w zebraniach, GIIF został zaproszony przez bank centralny jednego z krajów Unii Europejskiej. Ze względu na bardzo ważną rolę w światowym systemie finansowym podmiotu, będącego przedmiotem dyskusji, oraz z uwagi na fakt, że zależna od grupy polska spółka jest jedną z większych instytucji finansowych w naszym kraju, udział GIIF był w pełni uzasadniony. College został zorganizowany po ujawnieniu nieprawidłowości, które w jednym z krajów UE skutkowały zapłatą ogromnej sumy pieniężnej i zmianami systemowymi oraz programami naprawczymi w całej grupie.

Grupa robocza EBA ds. opracowania “Guidelines on the role of AML/ CTF Compliance Officer”

W wyniku wspólnych opinii ESA z 2017 i 2019 r. dotyczących ryzyka prania pieniędzy i finansowania terroryzmu wpływającego na sektor finansowy Unii Europejskiej, stwierdzono uchybienia w państwach członkowskich w zakresie kontroli wewnętrznej instytucji obowiązanych oraz ogólnej polityce i procedurach przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu, co stanowi jeden z najpowszechniejszych rodzajów naruszeń. Podobnie w przeglądzie tzw. „post mortem” przeprowadzonym przez Komisję Europejską („KE”) w 2019 r. stwierdzono, że wiele instytucji finansowych objętych próbą KE nie ustanowiło odpowiednich systemów i kontroli zarządzania ryzykiem, w szczególności w odniesieniu do identyfikacji i zgłaszania podejrzanych transakcji. W wyniku przeglądu EBA w państwach członkowskich nie ma prawnego ani regulacyjnego wymogu powołania urzędnika ds. zgodności z przepisami w zakresie AML/CTF na poziomie wystarczająco wysokim, aby podlegać wyższemu organowi zarządzającemu instytucji obowiązanej. W rezultacie istnieje ryzyko, że nadzór w zakresie AML/CTF może nie być skuteczny, ponieważ ustalenia nadzoru i działania następcze nie są udostępniane na poziomie zarządu. Brak dostatecznego uprzywilejowania i akceptacji na poziomie organu zarządzającego instytucją spowodował również, że zapewnienie odpowiednich zasobów i zatrudnienie odpowiednio wykwalifikowanego personelu do zadań w zakresie AML/CTF nie było postrzegane jako priorytetowe, co wydaje się wpływać na jakość oraz mechanizmy kontroli AML/CTF instytucji finansowej.

Rysunek nr 3 – Podstawy opracowania wytycznych roli Compliance Oficera AML/ CTF

Wobec powyższego prace Grupy Roboczej EBA ds. opracowania wytycznych roli Compliance Oficera AML/CTF zostały rozpoczęte w dniu 6 czerwca 2020 r. i zakończą się w II połowie 2021 r. W skład Grupy Roboczej wchodzi przedstawiciel EBA jako główny koordynator kierujący pracami grupy oraz po jednym z przedstawicieli właściwych organów Polski, Włoch, Rumunii, Malty, Luksemburga, Cypru, Belgii, Francji oraz przedstawiciel Europejskiego Banku Centralnego – łącznie 10 przedstawicieli. W Grupie Roboczej EBA Polska jest reprezentowana przez przedstawiciela GIIF. Z uwagi na ograniczoną liczbę przedstawicieli wchodzących w skład Grupy Roboczej oraz tematykę, polskie stanowisko oraz wkłady są konsultowane przez GIIF z UKNF.

W ramach uczestnictwa w pracach przedstawiciele Grupy Roboczej przedstawiają swoje komentarze i propozycje wkładów do przyszłych wytycznych oraz wskazują na odpowiednie przepisy prawa krajowego oraz międzynarodowego. Są także przygotowywane przez przedstawiciela EBA dokumenty m.in. publikacje EBA, które są brane pod uwagę przy opracowywaniu projektu wytycznych roli Compliance Oficera AML/CTF.

Zgodnie z aktualnym harmonogramem prac projekt wytycznych zostanie opublikowany do konsultacji publicznych w I połowie 2021 r., a finalna wersja wytycznych po zatwierdzeniu przez Komitet wewnętrzny EBA („AMLSC”) oraz przez Radę Organów Nadzoru (Board of Supervisors – „BoS”) zostanie opublikowana w II połowie 2021 r.

Przekazywanie informacji o karach administracyjnych przez GIIF do EBA

Zgodnie z art. 60 dyrektywy 2015/849 państwa członkowskie zapewniają, *"by decyzja, od której nie ma odwołania, o nałożeniu kary administracyjnej lub środka administracyjnego za naruszenie przepisów krajowych transponujących niniejszą dyrektywę była publikowana przez właściwe organy na ich oficjalnej stronie internetowej niezwłocznie po poinformowaniu osoby, której dotyczy kara, o tej decyzji"*. Zgodnie z art. 62 ust. 1 dyrektywy (UE) 2015/849 państwa członkowskie zapewniają, aby ich właściwe organy informowały europejskie urzędy nadzoru (tj. EBA, ESMA⁶³, EIOPA⁶⁴) o wszystkich sankcjach i środkach administracyjnych nałożonych zgodnie z art. 58 i 59 dyrektywy na instytucje kredytowe lub finansowe, w tym o wszelkich odwołaniach w związku z takim nałożeniem kary i o wyniku tych odwołań. Zgodnie z art. 152 ust. 7 *ustawy z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu*, informacja o nałożeniu kary administracyjnej na instytucje obowiązane jest przekazywana europejskim urzędowi nadzoru.

Na podstawie ww. przepisów prawa, GIIF przekazuje na bieżąco informacje o karach administracyjnych za pośrednictwem portalu eGATE prowadzonego przez EBA.

W 2019 r. GIIF przekazał do EBA informacje o 2 karach administracyjnych, natomiast w 2020 r. za pośrednictwem platformy eGATE zostało przekazanych 30 informacji o karach administracyjnych nałożonych przez GIIF, Ministra Finansów oraz NBP.

⁶³ Europejski Urząd Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych

⁶⁴ Europejski Urząd Nadzoru Ubezpieczeń i Pracowniczych Programów Emerytalnych

7.11.2 WSPÓŁPRACA Z WŁAŚCIWYMI ORGANAMI NADZORU W POSZCZEGÓLNYCH PAŃSTWACH

W 2020 r. na podstawie art. 50a *dyrektywy 2018/843* dwa zagraniczne organy krajów członkowskich UE, właściwe do sprawowania nadzoru w obszarze przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu, zwróciły się do GIIF o uzyskanie informacji z zakresu AML/CTF. GIIF działając na podstawie art. 116 *ustawy AML/CTF* przekazał dwie odpowiedzi w ramach współpracy z właściwymi organami nadzoru państw UE.

8. STOSOWANIE SZCZEGÓLNYCH ŚRODKÓW OGRANICZAJĄCYCH

Zgodnie z *ustawą z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu* instytucje obowiązane zobligowane są do stosowania szczególnych środków ograniczających o charakterze finansowym wobec osób i podmiotów umieszczonych na listach sankcyjnych publikowanych na stronie internetowej GIIF.

W 2020 r. GIIF informował instytucje obowiązane i jednostki współpracujące o zasadach stosowania szczególnych środków ograniczających. W szczególności, w lutym 2020 r. GIIF zorganizował szkolenie pt. „Stosowanie szczególnych środków ograniczających oraz Krajowa Ocena Ryzyka Prania Pieniędzy oraz Finansowania Terroryzmu – zagrożenia i podatności”, w którym wzięli udział przedstawiciele banków spółdzielczych. Ponadto w grudniu 2020 r. GIIF rozpoczął cykl szkoleń dotyczących obowiązków instytucji obowiązanych w zakresie przeciwdziałania finansowaniu terroryzmu, w tym stosowania szczególnych środków ograniczających. W pierwszym z cyklu szkoleń wzięli udział przedstawiciele urzędów celno-skarbowych, sądów apelacyjnych oraz Krajowej Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej. Dodatkowo GIIF nawiązał roboczą współpracę z portalem NGO.pl, w ramach której na stronie internetowej NGO.pl opublikowane zostały przygotowane przez GIIF informacje o obowiązkach organizacji *non-profit* w zakresie stosowania szczególnych środków ograniczających oraz ryzykach finansowania terroryzmu.

Kwestie zasad stosowania tych środków, w tym zalecenia Komitetu Antyterrorystycznego ONZ (ang. *Counter Terrorism Executive Directorate – CTED*) wobec Polski w tym obszarze, omawiane były z przedstawicielami jednostek współpracujących podczas posiedzenia Komitetu Bezpieczeństwa Finansowego.

GIIF na bieżąco odpowiadał na zapytania instytucji obowiązanych, dotyczące realizacji obowiązków wynikających ze stosowania szczególnych środków ograniczających o charakterze finansowym, związanych z przeciwdziałaniem finansowaniu terroryzmu, które przesyłane były na dedykowaną skrzynkę mailową: środkiograniczajace@mf.gov.pl. Instytucje obowiązane, które zarejestrowały się do newslettera GIIF, otrzymywały także informacje o bieżących zmianach na ww. listach sankcyjnych.

GIIF brał ponadto udział w analizie i opiniowaniu materiałów rozpatrywanych podczas posiedzeń Grupy Radców ds. Stosunków Zewnętrznych (RELEX).

W 2020 r. GIIF nie otrzymał żadnego zawiadomienia o zamrożeniu lub nieudostępnieniu wartości majątkowych. Otrzymał natomiast 2 informacje o transakcjach z udziałem podmiotów, których nazwy lub nazwiska wykazywały zbieżność z nazwami lub nazwiskami podmiotów z list sankcyjnych lub powiązania z tymi podmiotami.

9. KOMITET BEZPIECZEŃSTWA FINANSOWEGO

W 2020 r. odbyły się 3 posiedzenia Komitetu Bezpieczeństwa Finansowego (dalej Komitetu).

Jego prace dedykowane były w szczególności *Strategii przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu* (dalej Strategia). Członkom Komitetu przedstawiono jej założenia, priorytety oraz działania przewidziane w ramach poszczególnych priorytetów. Członkowie byli także informowani o postępie prac dotyczących strategii oraz opiniowali jej projekt. Zgłoszone uwagi były przedmiotem dyskusji podczas posiedzeń Komitetu. Zgodnie z art. 19 ust. 2 pkt 3 ustawy do zadań Komitetu należy w szczególności opiniowanie strategii, a także dokonywanie przeglądu postępów w jej realizacji.

Uczestnikom posiedzeń Komitetu w 2020 r. regularnie przedstawiano informacje na temat przygotowań oraz bieżących etapów ewaluacji polskiego systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu przez Komitet MONEYVAL, w tym w szczególności przewidywanej roli Komitetu i jego członków podczas ewaluacji.

Przedmiotem dyskusji podczas spotkań Komitetu były także postępy prac legislacyjnych mających na celu implementację *dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/843 z dnia 30 maja 2018 r. zmieniającej dyrektywę (UE) 2015/849 w sprawie zapobiegania wykorzystywaniu systemu finansowego do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu oraz zmieniającej dyrektywy 2009/138/WE i 2013/36/UE*.

Przedstawiciele GIIF zaprezentowali członkom Komitetu również informacje o misji ewaluacyjnej Komitetu Antyterrorystycznego ONZ, która odbyła się w grudniu 2019 r. w Polsce oraz wstępnym raporcie CTED. Komitet omówił niektóre zalecenia raportu.

Komitet poinformowano także o planach współpracy pomiędzy Generalnym Inspektorem Informacji Finansowej a Uniwersytetem Kardynała Stefana Wyszyńskiego, a także o kierunkach rozwoju systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu w Unii Europejskiej oraz stanowisku polskich organów w tym zakresie.

10. PROJEKT STRATEGII PRZECIWDZIAŁANIA PRANIU PIENIĘDZY ORAZ FINANSOWANIU TERRORYZMU

Zgodnie z przepisami *ustawy z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu* GIIF opracowuje projekt strategii przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, zwanej dalej „strategią”, zawierający plan działań mających na celu ograniczenie ryzyka związanego z praniem pieniędzy oraz finansowaniem terroryzmu. Projekt strategii, po jego zaopiniowaniu przez Komitet Bezpieczeństwa Finansowego (KBF) i zaakceptowaniu przez ministra właściwego do spraw finansów publicznych, jest przedkładany do rozpatrzenia przez Radę Ministrów, która w drodze uchwały przyjmuje strategię.

W 2020 r. kontynuowano prace nad strategią, rozpoczęte w 2019 r. Wstępny projekt strategii był na roboczo diskutowany w ramach Komitetu Bezpieczeństwa Finansowego (KBF), zebrane uwagi przyczyniły się do skorygowania i uzupełnienia treści projektu strategii.

W międzyczasie, rozwijający się stan epidemiczny w kraju i na świecie wpłynął także na występowanie i postrzeganie ryzyk prania pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Kwestie z tym związane zostały opisane m.in. w publikacjach takich organizacji międzynarodowych, jak: Grupa Egmont (ECOFEL), EUROPOL, FATF, Komitet Moneyval. Również GIIF opublikował komunikat, w którym informował o zagrożeniach w obszarze prania pieniędzy i finansowania terroryzmu, związanych z pandemią⁶⁵. Informacje o tych wyzwaniach postanowiono wziąć pod uwagę przy przygotowywaniu strategii.

Ponieważ na podstawie art. 32 ust. 2 *ustawy AML/CTF* Rada Ministrów przyjmuje strategię w drodze uchwały, w październiku 2020 r. przygotowany przez GIIF projekt *uchwały w sprawie przyjęcia strategii przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu* został wpisany do wykazu prac Rady Ministrów. Uwagi zebrane w ramach konsultacji międzyresortowych zostały omówione na ostatnim w 2020 r. posiedzeniu KBF. Umożliwiły one przygotowanie skorygowanej wersji projektu strategii, która w 2021 r. była przedmiotem dalszych prac w celu uzyskania opinii KBF, zgodnie z przepisami *ustawy z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu*.

⁶⁵ Komunikat nr 23 Generalnego Inspektora Informacji Finansowej w związku z zagrożeniami w obszarze prania pieniędzy i finansowania terroryzmu, powiązanymi z rozprzestrzenianiem się COVID-19, opublikowany 10.04.2020 r. na: <https://www.gov.pl/web/finanse/komunikaty-giif>.

11. DZIAŁALNOŚĆ PRAWNA

Działalność prawna GIIF w 2020 r. dotyczyła w szczególności komunikacji z instytucjami obowiązany i jednostkami współpracującymi i opierała się na bieżącym udostępnianiu wiedzy z zakresu przepisów o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw finansów publicznych w formie Komunikatów GIIF.

W 2020 r. Departament Informacji Finansowej kontynuował rozpoczęty rok wcześniej proces legislacyjny nad projektem *ustawy o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu oraz niektórych innych ustaw* (UC24), służącym implementacji do krajowego porządku prawnego przepisów *dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/843 z dnia 30 maja 2018 r. zmieniającej dyrektywę (UE) 2015/849 w sprawie zapobiegania wykorzystywaniu systemu finansowego do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu oraz zmieniającej dyrektywy 2009/138/WE i 2013/36/UE* (Dz. Urz. UE L nr 156 z 19.06.2018 r., str. 43) zwanej dalej „*dyrektywą 2018/843*”. Do końca roku trwały intensywne prace legislacyjne na etapie rządowym, zakończone w styczniu 2021 r. przyjęciem projektu ustawy przez Radę Ministrów i skierowaniem go do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej.

Ponadto w 2020 r. Departament Informacji Finansowej skupił się na opracowaniu rozwiązań prawnych i legislacyjnych mających na celu implementację art. 1(19) *dyrektywy 2018/843*, jak również rozdziału II *dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1153 z dnia 20 czerwca 2019 r. ustanawiająca zasady ułatwiające korzystanie z informacji finansowych i innych informacji w celu zapobiegania niektórym przestępstwom, ich wykrywania, prowadzenia dochodzeń w ich sprawie lub ich ścigania oraz uchylającą decyzję Rady 2000/642/WSiSW* (Dz. Urz. L 186 z 11.07.2019, str. 122). Projekt *ustawy o Systemie Informacji Finansowej* został wpisany w dniu 20 listopada 2020 r. do wykazu prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów pod nr UC66, a w grudniu został skierowany na etap uzgodnień, opiniowania i konsultacji publicznych. Do końca 2020 r. trwały intensywne prace legislacyjne, których celem było opracowanie nowej wersji projektu ustawy uwzględniającej zasadniczą część zgłoszonych uwag podczas uzgodnień i konsultacji publicznych.

Do zadań GIIF należało również bieżące opiniowanie projektów aktów normatywnych, pozostających w jego właściwości.

.....
Generalny Inspektor Informacji Finansowej